

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL ANASANAT DALI

**ATKIDAN “ÇEKMELE” DOKUMALARIN ANALİZİ, DESEN
ANLAYIŞI, DENEYSEL YENİ UYGULAMALARIN İRDELENMESİ
VE SANATSAL ÖNERMELER**

Sanatta Yeterlik Tezi

FATMA YELDA GEZİCİOĞLU

İstanbul, 2020

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL ANASANAT DALI

**ATKIDAN “ÇEKMELİ” DOKUMALARIN ANALİZİ, DESEN
ANLAYIŞI, DENEYSEL YENİ UYGULAMALARIN İRDELENMESİ
VE SANATSAL ÖNERMELER**

Sanatta Yeterlik Tezi

FATMA YELDA GEZİCİOĞLU

Danışman: PROF. GÜNAY ATALAYER

İstanbul, 2020

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	: Fatma Yelda Gezicioğlu
Anasanat Dalı	: Tekstil
Tez Danışmanı	: Prof. Günay Atalayer
Tez Türü ve Tarihi	: Sanatta Yeterlik- Temmuz 2020
Anahtar Kelimeler	: Tekstil, Dokumacılık, Atkıdan Çekmeli Dokuma, Halkalı, Atkıdan Desenli, Hacim, Deneysel Dokumalar, Sanatsal Dokumalar

ÖZET

ATKIDAN “ÇEKMELİ” DOKUMALARIN ANALİZİ, DESEN ANLAYIŞI, DENEYSEL YENİ UYGULAMALARIN İRDELENMESİ VE SANATSAL ÖNERMELER

Dokumacılık bir toplumun tarihini belirleyici, kültürel yapısını oluşturan, köklü ve zengin bir geçmişe sahip en eski üretim yöntemlerinden ve el sanatı dallarından biridir. İnsanların ihtiyaçları doğrultusunda değişen ve gelişen dokumacılık, toplumların her zaman ifade aracı olmuştur. Kullanım ihtiyacı, hem desen çeşitliliğini, hem de deneysel arayışlar doğrultusunda değişen ve gelişen kumaş yapılarını ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada Dünya’da ve Anadolu’da atkıdan çekilerek desenlendirilen ve yüzeyde halka/ilmek görüntüsü oluşturan çekmeli dokuma kumaşlar ele alınmıştır. Çalışmanın kapsamı, geleneksel bir yöntem olan “çekme atkılı desen” yaratma tekniklerinin incelenmesi ve bu tekniklerin daha boyutlu nesnelere taşınmasıdır. Amaç, öncelikle dokuma yöntemi ile sanatsal bir nesne yaratmak için geleneksel bir tekniğin kullanılmasıdır. Daha başka bir söyleyişle; Deneysel çalışmalarla tekniğin form ve doku oluşturma özelliklerinin irdelenerek; tasarımcıya, görsellik ve yapısal yaratıcılık olarak katkılarının saptanmasıdır.

Atkıdan çekilerek desenlendirilmiş, dokuma kumaşlar farklı isimler ile anılmaktadır. Dünya’da “weft loop (atkıdan halkalı/ilmekli)”, “weft looping (atkıdan halkalı/ilmekli)”, “weft loop pile (atkıdan halkalı/ilmekli yığın, hav)”, “loop weave (halka/ilmek örgü), “pile weave (havlı, yığınli örgü)”, “pibiones (grape berries/üzüm meyveleri), boutoné,(buttons/düğmeler), “boutonne patterning” (düğmeli desen) ya da point boutonne(düğme köprüsü) olarak tanımlanırken; Anadolu’da “çekmeli”, “çeki/çekki/çekili/çekkili”, “kuskuse”, “çimdik/çultar” isimleri ile bilinmektedir.

Bu çalışmada “atkıdan çekilerek desenlendirme tekniğinin” tarihteki örnekleri araştırılıp, tekniğin işlem basamakları incelenip deneysel uygulamaları yapılmıştır. Dünya müzelerinden 40 adet, Anadolu’daki alan araştırma örneklerinden 16 adet incelenerek Dünya’da ve Anadolu’daki güncel dokuma kumaş örnekleri; gruplandırma şemaları, analiz çizelgeleri ve karşılaştırma tabloları ile yapısal tespitler ortaya konmuştur. Güncel iplik ile bu geleneksel dokumaların yüzeyine benzer görüntüler sağlamak için teknik denemeler yapılmıştır. Hem geleneksel teknik hem de güncel ipliklerin kullanıldığı estetik bakışla deneysel arayışlar yapılarak, sanatsal dokuma ortaya konmuştur.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname	: Fatma Yelda Gezicioğlu
Field	: Textile
Supervisor	: Professor Günay Atalayer
Degree Awarded and Date	: Proficiency in Art-July 2020
Keywords	: Textile, Weaving, Weft Loop Weaving, Looped, Weft Patterning, Volume, Experimental Weavings, Artistic Weavings

ABSTRACT

ANALYSIS OF “WEFTLOOP” WEAVING ALONG WITH APPROACH TO PATTERNING FOR SUCH TYPE OF WEAVINGS, STUDY OF RECENT EXPERIMENTAL PRACTISES AND ARTISTIC PROPOSITIONS

Weaving is one of the oldest production methods and fields of handicraft with a deeply rooted and rich past which determines the history and forms the cultural structure of a society. Weaving, which changes and develops in line with the needs of humankind, has always been a tool of expression for societies. The need for use has brought out several fabric variations and constantly changing and developing fabric structures following experimental searches. In this study we handle weft patterns fabrics both in the world and in Anatolia whose designs are formed via weftloop method by creating the look of a loop on the surface. The study is also a review on “WeftLoop” creating techniques, which is a traditional method, and the application of these techniques on bigger objects. The main purpose is primarily the use of a traditional technique in order to create an artistic object by weaving. It is in other words, the analysis of the form and tissue forming aspects of the technique by carrying out experimental studies and determination of how to contribute the designer in terms of visual quality and structural creativity.

The weftloop weavings are known with different names. It is referred to as “weftloop”, “weftlooping”, “weftloop pile”, “loopweave”, “pile weave”, “pibiones (grapeberries)”, “boutonné,(buttons)”, “boutonnepatterning” or pointboutonne in the world whereas it is defined as; “çekmeli”, “çeki/çekki/çekili/çekkili”, “kuskuse”, “çimdik/çultar” in Anatolia.

In this study the examples of a “weftloop technique” in the history have been traced and the process steps to apply this technique have been handled and experimental practised. 40 pieces from the museums in different parts of the world and 16 pieces of field search samples in Anatolia have been studied and current samples of woven fabric in the world and in Anatolia; grouping charts, analysis tables and comparison tables have been introduced by drawing and structural conclusions. Technical tests have been performed on the surfaces of these traditional weaves by using new in order to get similar appearances. Artistic weave has been obtained after a series of experimental searches based on an aesthetic approach which brings traditional technics and new thread together.

ÖNSÖZ

Dokumacılık araştırmalarında farklı kültürlerin benzerliklerini ortaya koyan dokuma örnekleri ile karşılaşabiliyoruz. Örneğin, 4000 yıl öncesinde, farklı coğrafi bölgelerde üretilmiş olan ve Anadolu’da “çekmeli” adı verilen dokumalar işte bu örneklerdendir.

Öte yandan, teknolojinin gelişmesi ile farklı teknikler, malzemeler her ne kadar çeşitlense de el emeği, el yardımı ile üretilen dokumaların değeri, farklılığı, sanatsal etkisi, gizemi, hikâyesi teknolojinin gücü ile ifade edilemez. Bu kapsamda Dünya’dan ve Anadolu’dan saptamış olduğumuz “çekmeli dokumalar” çeşitli malzeme, renk ve kullanım alanları ile karşımıza çıkmaktadır. Zamanla değişime uğrasa da, yüzeyde oluşturduğu doku ve hacmin etkisiyle desen oluşturulması, bu dokumaların emeğini, değerini, görsel etkisini, her birinin hikâyesini bize göstermektedir. Günümüzde çoğu kültürde üretimi azalmış ya da bitmiş olan bu dokumaların, kültürün değişime uğramadan doğru bir şekilde sürdürülebilmesi ve geleceğe aktarılması oldukça önemlidir. Bu nedenle; müzelerde, literatürde yer alan ve alanda kişisel arşivlerde bulunan örneklerle ulaşip teknik incelemelerini yapmak konusunda; karşılaşılan tüm zorluklara rağmen büyük bir istekle çalışma sürdürülmüş ve hedeflenen sonuca ulaşılmıştır.

Tez çalışması sürecinde engin bilgi birikimini ve deneyimlerini benimle paylaşarak, müze örneklerine ulaşmam konusunda yönlendiren, literatürdeki tüm ipuçlarını yakalamamı sağlayan ve kişisel anlatım dilimi oluşturmamda ki büyük katkılarıyla bana her zaman destek olan değerli hocam, tez danışmanım Sn. Prof. Günay Atalayer’e, izleme jürimde yer alarak, tüm süreçteki kaynak ve alan bilgilerimi çeşitlendirmem konusunda katkıda bulunan değerli hocalarım Sn. Prof. Dr. Mine Biret Tavman ve Sn. Dr. Öğr. Üyesi Nuray Er Bıyıklı’ya, araştırmamda gerekli olan değerli bilgileri paylaşan Metropolitan Müzesi Tekstil Konservasyon Müdürü Kathrin Colburn’a, The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi Müdürü Sumru Belger Krody’e, Marmara Üniversitesi GSF Kütüphanesi Müdürü Sn. İhsan Karakıprık’a, alan araştırmaların da bana kapılarını açıp bilgi ve birikimini paylaşan yöre halkına teşekkürü borç bilirim. Ayrıca, tüm bu süreçte sabırla, maddi, manevi her zaman yanımda olan sevgili eşim İbrahim Gezicioğlu’na, aileme, tez süresince desteklerini esirgemeyen ve özveriyle her zaman yanımda olan sevgili arkadaşım Öğr.Gör. Handan Demir’e çok teşekkür ederim. Ve kardeşim Yeliz Kundak’a, arkadaşım Mine Beşen Yalçın’a, alan araştırmalarında yanımda olan ablam Yeşim Kundak, kuzenlerim Nilgün Koç ve Kenan Koç’a teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 2020

Fatma Yelda GEZİCİOĞLU

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
TABLO LİSTESİ	ix
ŞEKİL LİSTESİ	xii
RESİM LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR	xviii
1. GİRİŞ	1
2. DOKUMACILIK TARİHİNE GENEL BAKIŞ	
2.1. Çekmeli Dokumaların (Atkıdan Çekilerek Desenlendirilen Dokumaların) Tarihçesi	4
3. DOKUMA KUMAŞLARDA ATKI İPLİĞİNİ YÜZEYE ÇEKEREK DESENLENDİRME İŞLEMİ	
3.1. Atkı İpliği Çözümler Arasından Yukarı Doğru Çekilerek Oluşturulan Desenlendirme İşlemi	24
3.1.1. Düz Çekilerek Yapılan Desenlendirme (Düz Çekme Tekniği)	24
3.1.2. Zincirleme Şeklinde Çekilerek Yapılan Desenlendirme (Zincirleme Çekme Tekniği)	29
3.2. Atkı İpliğini Çözgü İpliğine Düğümlenmesi Ve Sarılması İle Desenlendirme İşlemi	31
3.2.1. RYA Tekniği	32
3.2.2. Sarılarak Çekme Tekniği (Wrapped Weft Loops)	34
3.2.3. Sehna Tekniği (Sehna Loops)	35
3.2.4. Sumak Tekniğinden Kaynaklı Çekme Tekniği (Pulled-Up Loops Based on Soumak)	38
4. ÇEKMELİ TEKNIĞI İLE YAPILAN DOKUMALARA DÜNYA’DAN VE ANADOLU’DAN GÜNCEL ÖRNEKLER	

- 4.1. Çekmeli Tekniği ile Yapılan Dokumalara Dünya’dan Güncel Örnekler..... 40
- 4.2. Çekmeli Tekniği ile Yapılan Dokumalara Anadolu’dan Güncel Örnekler.. 53

5. ÇEKME Lİ DOKUMALARIN ANALİZİ (MÜZE ÖRNEKLERİ, ALAN ARAŞTIRMALARI VE DENEYSEL DOKUMALAR)

5.1. Müzelerden Seçilmiş Örneklerin Analizleri	64
5.1.1. Metropolitan Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri.....	65
5.1.2. The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri	81
5.1.3. V&A Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri	87
5.1.4. Harvard Sanat Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri	92
5.1.5. Kelsey Arkeoloji Müzesi (Michigan Üniversitesi) Çekmeli Dokuma Örnekleri	97
5.1.6. Dumbarton Oaks Sanat Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri	102
5.1.7. Brooklyn Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri	105
5.1.8. Cooper Hewitt, Smithsonian Tasarım Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri	109
5.1.9. Royal Ontario Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri	111
5.1.10. Benaki Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri	113
5.2. Alan Araştırma Örnekleri ve Analizleri	115
5.2.1. Mersin’den Çekmeli Dokuma Örnekleri.....	115
5.2.2. İzmir’den Çekmeli Dokuma Örnekleri	134
5.2.3. Antalya’den Çekmeli Dokuma Örnekleri	137
5.2.4. Konya’den Çekmeli Dokuma Örnekleri	140
5.2.5. Kırklareli’den Çekmeli Dokuma Örnekleri	145
5.3. Görselliği Çekmeli Dokumalara Benzeyen Deneysel Dokuma Örneklerinin Analizi	152

6. MÜZE ÖRNEKLERİ, ALAN ARAŞTIRMALARI VE DENEYSEL DOKUMA ÖRNEKLERİNİN GÖRSEL DEĞERLENDİRİLMESİ

6.1. Müze Örneklerini Değerlendirme	161
6.1.1. Müze Örneklerinde Yüzey	162
6.1.2. Müze Örneklerinde Hacim	163
6.1.3. Müze Örneklerinde Renk	164
6.1.4. Müze Örneklerinde Desen ve Kompozisyon	165
6.2. Alan Araştırma Örneklerini Değerlendirme	166
6.2.1. Alan Araştırma Örneklerinde Yüzey	167
6.2.2. Alan Araştırma Örneklerinde Hacim	168
6.2.3. Alan Araştırma Örneklerinde Renk	169
6.2.4. Alan Araştırma Örneklerinde Desen ve Kompozisyon	170
6.3. Deneysel Dokumalara Genel Bakış	171

7. SANATSAL DOKUMALARDA ÇEKME Lİ TEKNİĞİ 172 |

7.1. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniğı”, Örnek 1	173
7.2. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniğı”, Örnek 2	174
7.3. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniğı”, Örnek 3	175
7.4. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniğı”, Örnek 4	177
7.5. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniğı”, Örnek 5	178
7.6. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniğı”, Örnek 6	179
7.7. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniğı”, Örnek 7	180

8. DEĞERLENDİRME 181 |

9. SONUÇ 186 |

EKLER 189 |

KAYNAKÇA 200 |

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1	: MAA1: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	66
Tablo 2	: MAA2: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	67
Tablo 3	: MAA3: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	68
Tablo 4	: MAA4: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	69
Tablo 5	: MAA5: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	70
Tablo 6	: MAA6: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	71
Tablo 7	: MAA7: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	72
Tablo 8	: MAA8: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	73
Tablo 9	: MAA9: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	74
Tablo 10	: MAA10: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	75
Tablo 11	: MAA11: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	76
Tablo 12	: MAA12: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	77
Tablo 13	: MAA13: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	78
Tablo 14	: MAA14: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	79
Tablo 15	: MAA15: Metropolitan Müzesi Analiz Örneği	80
Tablo 16	: MAA16: The George Washington Üni. Tekstil Müzesi Analiz Örn ...	82
Tablo 17	: MAA17: The George Washington Üni. Tekstil Müzesi Analiz Örn ...	83
Tablo 18	: MAA18: The George Washington Üni. Tekstil Müzesi Analiz Örn ...	84
Tablo 19	: MAA19: The George Washington Üni. Tekstil Müzesi Analiz Örn ...	85
Tablo 20	: MAA20: The George Washington Üni. Tekstil Müzesi Analiz Örn ...	86
Tablo 21	: MAA21: V&A (Victoria and Albert) Müzesi Analiz Örneği	88
Tablo 22	: MAA22: V&A (Victoria and Albert) Müzesi Analiz Örneği	89
Tablo 23	: MAA23: V&A (Victoria and Albert) Müzesi Analiz Örneği	90
Tablo 24	: MAA24: V&A (Victoria and Albert) Müzesi Analiz Örneği	91
Tablo 25	: MAA25: Harvard Sanat Müzesi Analiz Örneği.....	93
Tablo 26	: MAA26: Harvard Sanat Müzesi Analiz Örneği.....	94
Tablo 27	: MAA27: Harvard Sanat Müzesi Analiz Örneği.....	95
Tablo 28	: MAA28: Harvard Sanat Müzesi Analiz Örneği.....	96
Tablo 29	: MAA29: Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üni. Analiz Örn.....	98
Tablo 30	: MAA30: Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üni. Analiz Örn.....	99
Tablo 31	: MAA31: Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üni. Analiz Örn.....	100

Tablo 32	: MAA32: Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üni. Analiz Örn.....	101
Tablo 33	: MAA33: Dumbarton Oaks Sanat Müzesi Analiz Örneği	103
Tablo 34	: MAA34: Dumbarton Oaks Sanat Müzesi Analiz Örneği	104
Tablo 35	: MAA35: Brooklyn Müzesi Analiz Örneği	106
Tablo 36	: MAA36: Brooklyn Müzesi Analiz Örneği	107
Tablo 37	: MAA37: Brooklyn Müzesi Analiz Örneği	108
Tablo 38	: MAA38: Cooper Hewitt, Smithsonian Tasarım Müzesi Analiz Örn	110
Tablo 39	: MAA39: Royal Ontario Müzesi Analiz Örneği	112
Tablo 40	: MAA40: Benaki Müzesi Analiz Örneği	114
Tablo 41	: AAA1: Mersin/Mezitli Dokuma Analiz Örneği	116
Tablo 42	: AAA2: Mersin/Toroslar Dokuma Analiz Örneği	118
Tablo 43	: AAA3: Mersin/Toroslar Dokuma Analiz Örneği	120
Tablo 44	: AAA4: Mersin/Toroslar Dokuma Analiz Örneği	122
Tablo 45	: AAA5: Mersin/Toroslar Dokuma Analiz Örneği	124
Tablo 46	: AAA6: Mersin/Toroslar Dokuma Analiz Örneği	126
Tablo 47	: AAA7: Mersin/Gözne Dokuma Analiz Örneği	128
Tablo 48	: AAA8: Mersin/Tarsus Dokuma Analiz Örneği	130
Tablo 49	: AAA9: Mersin/Mezitli Dokuma Analiz Örneği	132
Tablo 50	: AAA10: İzmir/Selçuk Dokuma Analiz Örneği	135
Tablo 51	: AAA11: Antalya Giritliler Derneği Dokuma Analiz Örneği	138
Tablo 52	: AAA12: Konya/Karapınar Dokuma Analiz Örneği	141
Tablo 53	: AAA13: Konya/Karapınar Dokuma Analiz Örneği	143
Tablo 54	: AAA14: Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Dokuma Analiz Örneği	146
Tablo 55	: AAA15: Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Dokuma Analiz Örneği	148
Tablo 56	: AAA16: Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Dokuma Analiz Örneği	150
Tablo 57	: Rips Örgü İle Deneysel Dokuma Analizi	154
Tablo 58	: Dimi Örgü İle Deneysel Dokuma Analizi	155
Tablo 59	: Saten Örgü İle Deneysel Dokuma Analizi	156
Tablo 60	: Panama Örgü İle Deneysel Dokumalar Analizi	157

Tablo 61	: Bezayağı Örgü İle Deneysel Dokuma Analizi	159
Tablo 62	: Karışık Örgü İle Deneysel Dokuma Analizi	160
Tablo 63	: Atkıdan Çekilerek Desenlendirilen Dokumalarda Görsel Karşılaştırma	183
Tablo 64	: 1.Grup Çekmeli Tekniğinin Dünya'dan ve Türkiye'den Örnekleri ...	184

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1	: Çekmeli Tekniğinin Teknik Çizim Örneği	20
Şekil 2	: Çekmeli Tekniğinin Çubuğa Sarılarak Yapılan Teknik Çizim Örn	22
Şekil 3	: Çekmeli Tekniğinin İki Farklı Teknik Çizimi	26
Şekil 4	: Enden Ene Devam Eden Çekmenin Teknik Çizim Örneği	26
Şekil 5	: Farklı İplik İle Seyrek Çekme Yapılan Teknik Çizim Örneği	27
Şekil 6	: Çok Katlı İplikle Yapılan Çekmenin Teknik Çizim Örneği	27
Şekil 7	: Farklı Sıklıklarda Çekilerek Yapılmış Teknik Çizim Örneği	28
Şekil 8	: Zincir Şeklinde Yapılan Çekme Tekniğinin Teknik Çizim Örneği	30
Şekil 9	: Zincir Şeklinde Yapılan Çekme Tekniğinin Teknik Çizim Örneği	30
Şekil 10	: Rya Tekniğinin Teknik Çizim Örneği	32
Şekil 11	: Rya Tekniğinin Teknik Çizim Örneği	32
Şekil 12	: Çözüğüye Sarılarak Oluşan Tekniğin Teknik Çizim Örneği	34
Şekil 13	: Sehna Tekniğinin Teknik Çizim Örnekleri	36
Şekil 14	: Sehna Tekniğinin Teknik Çizim Örneği	36
Şekil 15	: Tibet Dokuma Tekniğinin Teknik Çizim Örneği	37
Şekil 16	: Sumak Tekniğine Dayalı Tekniğin Teknik Çizim Örneği	38
Şekil 17	: Tablo 41 (Analiz No AAA1) örneğinin açık yazılımı	117
Şekil 18	: Tablo 42 (Analiz No AAA2) örneğinin açık yazılımı	119
Şekil 19	: Tablo 43 (Analiz No AAA3) örneğinin açık yazılımı	121
Şekil 20	: Tablo 44 (Analiz No AAA4) örneğinin açık yazılımı	123
Şekil 21	: Tablo 45 (Analiz No AAA5) örneğinin açık yazılımı	125
Şekil 22	: Tablo 46 (Analiz No AAA6) örneğinin açık yazılımı	127
Şekil 23	: Tablo 47 (Analiz No AAA7) örneğinin açık yazılımı	129
Şekil 24	: Tablo 48 (Analiz No AAA8) örneğinin açık yazılımı	131
Şekil 25	: Tablo 49 (Analiz No AAA9) örneğinin açık yazılımı	133
Şekil 26	: Tablo 50 (Analiz No AAA10) örneğinin açık yazılımı	136
Şekil 27	: Tablo 51 (Analiz No AAA11) örneğinin açık yazılımı	139

Şekil 28	: Tablo 52 (Analiz No AAA12) örneğinin açık yazılımı	142
Şekil 29	: Tablo 53 (Analiz No AAA13) örneğinin açık yazılımı	144
Şekil 30	: Tablo 54 (Analiz No AAA14) örneğinin açık yazılımı	147
Şekil 31	: Tablo 55 (Analiz No AAA15) örneğinin açık yazılımı	149
Şekil 32	: Tablo 56 (Analiz No AAA16) örneğinin açık yazılımı	151
Şekil 33	: Çekmeli dokumaların Dünya haritası üzerindeki yerleri	191
Şekil 34	: Çekmeli dokumaların Türkiye haritası üzerindeki yerleri	192

RESİM LİSTESİ

Sayfa No.

Resim 1	: Çekmeli Dokuma Örneği (Mısır, M.Ö.2000)	5
Resim 2	: Çekmeli Dokuma Örneği (Mısır, 5.yy).....	6
Resim 3	: Çekmeli Dokuma Örneği (Mısır, 5-6.yy)	7
Resim 4	: Çekmeli Dokuma Örneği (Mısır, 4.yy).....	8
Resim 5	: Çekmeli Dokuma Örneği (Mısır, 3-4.yy)	10
Resim 6	: Çekmeli Dokuma Örneği (Mısır, 4.yy).....	11
Resim 7	: Çekmeli Dokuma Örneği (Mısır Kopt kumaşı)	12
Resim 8	: Çekmeli Dokuma Örneği (Mısır Kopt kumaşı)	12
Resim 9	: Çekmeli Dokuma Örneği (Mısır 6.yy)	13
Resim 10	: Çekmeli Dokuma Örneği (Mısır 7-8.yy)	14
Resim 11	: Çekmeli Dokuma Örneği (Resim 10 Detay)	14
Resim 12	: Çekmeli Dokuma Örneği (Mısır).....	14
Resim 13	: Çekmeli Dokuma Örneği (Peru)	16
Resim 14	: Çekmeli Dokuma Örneği (İtalya, 1600)	18
Resim 15	: Çekmeli Dokuma Örneği (1970)	19
Resim 16	: Çekmeli Dokuma Örneği (Edirne)	19
Resim 17	: Çekmeli Tekniğini Uygulama Örneği	20
Resim 18	: Çekmeli Tekniğinin Çubuğa Sarılarak Yapılan Örneği	21
Resim 19	: Çekmeli Tekniğinin Çubuğa Sarılarak Uygulama Örneği	22
Resim 20	: Çekmeli Tekniğinin Tığ ve Çubuk ile Uygulama Örneği	28
Resim 21	: Zincirleme Şeklinde Yapılan Çekme Tekniğinin Uygulama Örn	30
Resim 22	: Rya Tekniği İle Yapılmış Dokuma Örneği	33
Resim 23	: Rya Tekniğinin Uygulama Örneği	33
Resim 24	: Çözüğüye Sarılarak Oluşan Tekniğin Uygulama Örneği	35
Resim 25	: Sehna Tekniğinin Uygulama Örneği	37
Resim 26	: Sumak Tekniğine Dayalı Tekniğin Uygulama Örneği	39
Resim 27	: Sardunya Dokumalarının Dokunduğu Tezgâh Örneği	40

Resim 28	: Sardunya Desenlerinin Grafik Kâğıdında Gösterimi	41
Resim 29	: “Pibiones” tekniği ile dokunan örnek, Sardunya	42
Resim 30	: “Pibiones” tekniği ile dokuma örnek, Sardunya	42
Resim 31	: “Pibiones” tekniği ile dokuma örnek, Sardunya	43
Resim 32	: Tibet dokuma örneği ve detayı	44
Resim 33	: El Dokuma tezgâhı, Hindistan/Panipat	45
Resim 34	: Kilim ve detayı, Hindistan	46
Resim 35	: Yastık ve detayı, Hindistan	46
Resim 36	: Minder ve detayı, Hindistan	47
Resim 37	: Minder ve detayı, Hindistan	47
Resim 38	: Yastık örneği, Meksika	48
Resim 39	: Elde eğrilmiş yün ile dokunan yer yaygısı ve detayı, Meksika	48
Resim 40	: Çift ya da çoklu sarma ile desenlendirilen çekmeler	49
Resim 41	: Resim 40’ın desenlendirme tekniği	49
Resim 42	: Farklı kalınlıkta kullanılan ipliklerle yapılan örnek	50
Resim 43	: “Point Boutonne” tekniği ile dokunan örnek, Kanada	51
Resim 44	: “Point Boutonne” tekniği ile dokunan örnek, Kanada	51
Resim 45	: Grafik kâğıdına çizilen desen, Kanada	52
Resim 46	: Resim 45’in dokunmuş örneği, Kanada	52
Resim 47	: Alan araştırması, kaynak kişi, Mersin/Toroslar	54
Resim 48	: Alan araştırması, kaynak kişi, Mersin/Toroslar	54
Resim 49	: Alan araştırma örneği, Mersin/Mezitli	55
Resim 50	: Alan araştırması, kaynak kişi, Mersin/Mezitli	55
Resim 51	: Alan araştırması “Kuskuse” dokuma örneği, İzmir/Selçuk	56
Resim 52	: Alan araştırması, kaynak kişi, “Kuskuse” örn.İzmir/Selçuk	56
Resim 53	: Alan araştırması “Çimdik/çultar” dokuma. Kırklareli/Malkoçlar	57
Resim 54	: Alan araştırması, kaynak kişi, Kırklareli/Malkoçlar	57
Resim 55	: Alan araştırması, kaynak kişi, Konya/Karapınar	58
Resim 56	: Alan araştırması “Çekki” tekniği, Konya/Karapınar	59

Resim 57	: Alan araştırması “Çekki” dokuma örneği. Konya/Karapınar	60
Resim 58	: Alan araştırması, kaynak kişi, Konya/Karapınar	60
Resim 59	: Alan araştırması, kaynak kişi, Mersin/Tarsus	61
Resim 60	: Alan araştırması “Kuskuse” dokuma örneği, Mersin/Tarsus	61
Resim 61	: Alan araştırması “Kuskuse” örn., Antalya Giritliler Derneği	62
Resim 62	: Alan araştırması “Kuskuse” örn., Antalya Giritliler Derneği	62
Resim 63	: Alan araştırması Romanya/Mamaya’dan örn., detay, Mersin	63
Resim 64	: Alan araştırması, kaynak kişi, Mersin	63
Resim 65	: Deneysel dokumalarda kullanılan iplik örneği	153
Resim 66	: Deneysel dokumalar için İplik Örneğinin detayı	153
Resim 67	: Müze Örneklerinde Yüzey (Örnek Dokuma Fotoğrafı).....	162
Resim 68	: Müze Örneklerinde Yüzey (Örnek Dokuma Fotoğrafı).....	162
Resim 69	: Müze Örneklerinde Hacim (Örnek Dokuma Fotoğrafı)	163
Resim 70	: Müze Örneklerinde Hacim (Örnek Dokuma Fotoğrafı)	163
Resim 71	: Müze Örneklerinde Renk (Örnek Dokuma Fotoğrafı).....	164
Resim 72	: Müze Örneklerinde Renk (Örnek Dokuma Fotoğrafı).....	164
Resim 73	: Müze Örn. Desen ve Kompozisyon (Örn.Dokuma Fotoğrafı)	165
Resim 74	: Müze Örn. Desen ve Kompozisyon (Örn.Dokuma Fotoğrafı)	165
Resim 75	: Müze Örn. Desen ve Kompozisyon (Örn.Dokuma Fotoğrafı)	165
Resim 76	: Alan Araştırma Örneklerinde Yüzey (Örn. Dokuma Fotoğrafı).....	167
Resim 77	: Alan Araştırma Örneklerinde Yüzey (Örn. Dokuma Fotoğrafı).....	167
Resim 78	: Alan Araştırma Örneklerinde Yüzey (Örn. Dokuma Fotoğrafı).....	167
Resim 79	: Alan Araştırma Örneklerinde Hacim (Örn. Dokuma Fotoğrafı)	168
Resim 80	: Alan Araştırma Örneklerinde Hacim (Örn. Dokuma Fotoğrafı)	168
Resim 81	: Alan Araştırma Örneklerinde Hacim (Örn. Dokuma Fotoğrafı)	168
Resim 82	: Alan Araştırma Örneklerinde Renk (Örn. Dokuma Fotoğrafı).....	169
Resim 83	: Alan Araştırma Örneklerinde Renk (Örn. Dokuma Fotoğrafı).....	169
Resim 84	: Alan Araştırma Örneklerinde Renk (Örn. Dokuma Fotoğrafı).....	169

Resim 85	: Alan Araştırma Örn. Desen ve Kompozisyon (Dokuma Fotoğrafi) ..	170
Resim 86	: Alan Araştırma Örn. Desen ve Kompozisyon (Dokuma Fotoğrafi) ..	170
Resim 87	: Alan Araştırma Örn. Desen ve Kompozisyon (Dokuma Fotoğrafi) ..	170
Resim 88	: Alan Araştırma Örn. Desen ve Kompozisyon (Dokuma Fotoğrafi) ..	170
Resim 89	: Deneysel Dokumalarda Yüzey ve Hacim (Örn. Dokuma Fotoğrafi)	171
Resim 90	: Deneysel Dokumalarda Yüzey ve Hacim (Örn. Dokuma Fotoğrafi)	171
Resim 91	: Sanatsal Dokuma Örneği	173
Resim 92	: Sanatsal Dokuma Örneği	174
Resim 93	: Sanatsal Dokuma Örneği	175
Resim 94	: Sanatsal Dokuma Örneği (Detay Fotoğraf)	176
Resim 95	: Sanatsal Dokuma Örneği (Detay Fotoğraf)	176
Resim 96	: Sanatsal Dokuma Örneği	177
Resim 97	: Sanatsal Dokuma Örneği	178
Resim 98	: Sanatsal Dokuma Örneği	179
Resim 99	: Sanatsal Dokuma Örneği	180

KISALTMALAR

<i>B 1/1</i>	Bezayağı
<i>Bk.</i>	Bakınız
<i>cm</i>	Santimetre
<i>İ.Ö.</i>	İsa'dan Önce
<i>M.Ö.</i>	Milattan Önce
<i>M.S.</i>	Milattan Sonra
<i>Nm</i>	Numara metrik
<i>örn.</i>	Örnek
<i>s.</i>	Sayfa
<i>ss.</i>	Sayfa Aralığı
<i>S.</i>	Sayı
<i>s</i>	İplik Büküm Yönü
<i>TTK</i>	Türk Tarih Kurumu
<i>Üni.</i>	Üniversite
<i>Vol.</i>	Cilt
<i>yy.</i>	Yüzyıl
<i>z</i>	İplik Büküm Yönü

1. GİRİŞ

Arkeolojik bulgular, dokumacılığın binlerce yıl öncesine dayanan, farklı coğrafi bölgelerde kullanılan en eski ve köklü geçmişe sahip bir kültür olduğunu göstermektedir. Dokuma kumaşlar, insanoğlunun giyinme ve örtünme ihtiyacının yanında, yaşam alanlarında kullanılmaktadır. Görsel farklılıklarıyla; desen, renk, teknik çeşitliliği ile tekstili sanat olarak da görmemizi sağlamaktadır.

Günümüzde dokumacılığın hala yöresel dokumacılık olarak devam ettiğini görmekteyiz. Bunun anlamı, kullanım alanları çeşitlense de, Anadolu’da dokumacılığın köklü bir geçmişe bağlı yöresel kimliği olduğudur. Örneğin; Anadolu’da atkıdan çekilerek desenlendirilmiş dokuma kumaşlarda ele aldığımız desenlendirme tekniği, yöresel farklılıklar ile birlikte birçok benzerlikleri ile de karşımıza çıkmaktadır. Dokuma kumaşlardaki yöntemlerin aynı olmasına rağmen, yörede kullanılan hammaddenin değişkenliği, renklerin farklı kullanılması, dokuyucunun yaratıcılığı, kullanım alanlarının farklılığı ile bölgedeki yöresel kimlik farklılaşıp yöreye has yanı ile belirginleşmektedir.

Atkıdan “çekmeli tekniği” ile desenlendirmiş dokumaların, en eski örneği olan, yaklaşık 4000 yıl öncesine tarihlenen ve Mısır’da bulunan bir kumaş olduğunu görmekteyiz. Bu teknik ile dokunmuş olan dokumaların tarihsel gelişimine baktığımızda; hammadde, desen, renk ve kullanım alanlarında farklılıklar gösterdiği karşımıza çıkmaktadır. Hem Dünya’da hem de Anadolu’da bu teknikle üretilen yöresel dokumaların az da olsa hala yapıldığını ve günümüz kullanım alanlarına göre şekil aldığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple atkıdan çekilerek desenlendirilen (desen atkılı/ halkalı/çekmeli) dokuma kumaşların yöresel kimliklerini bozmadan, sürdürülebilirliğinin sağlanması, yaşatılması, gelecek nesillere aktarılması, üzerinde durulması gereken bir çalışma alanı olarak ortaya çıkıyor.

2. DOKUMACILIK TARİHİNE GENEL BAKIŞ

Dokumacılık, giyinme ve örtünme gereksinimini karşılayan, insanlığın en eski üretim yöntemlerinden biridir. İlgüdüsel olarak dış etkenlerden korunmak, yaşamının sürekliliğini sağlamak için ön plana çıkan temel bir ihtiyaç olmuştur. Paleolitik (Yontma Taş Devri) ve Mezolitik (Orta Taş Devri) devirlerinde insanların giyinme ve örtünme ihtiyaçlarını avladıkları hayvan derilerinden, postlarından, kemiklerinden, yaprak, ot ve çeşitli bitkilerden karşıladıkları bilinmektedir.

Held, Doğanın yarattıkları formlar ve davranışların dokuma kumaşların yapısı için her zaman insanlara ilham kaynağı olduğunu, kuşların yuva yapışı, örümceğin ağı, böceklerin, hayvanların yiyecek yakalamalarının insanlara fikir verdiğini belirtmiştir. İnsanların hammadde olarak kenevir, yaprak lifi, saç, yün, kürk şeritlerini iplik olarak kullanıp; keçi kılı, insan saçı, köpek kılı, ineklerin kuyruğu ve maymun kılını eğirip dokuma ipliği olarak kullandıklarını ifade etmiştir.¹

Arkeolojik kazılar sonucu bulunan kumaş parçaları, tezgâh ağırlıkları, ağırşaklar ya da dokumacılık ile ilgili izler, bizlere dokumacılığın tam olarak nerede, ne zaman ve nasıl başladığını kesin olarak göstermese de; birçok bölgede belli tespitler yapılmaktadır.

Salman'a göre de Anadolu'da dokumacılığın sürekli ilerleme gösterdiği, farklı kültürlerle ve dönemlere ait yapılan arkeolojik kazılardan çıkarılmış olan ağırşak ve tezgâh parçalarından anlamak mümkündür.²

Araştırmacılar çeşitli bulgular doğrultusunda özellikle hammaddenin kullanımına bağlı olarak dokumacılığın başlangıcını Mısır'a, Orta Asya'ya, Anadolu'ya ve diğer başka yerlere dayandırmışlardır. Örneğin, Pope'a göre M.Ö. 3000'de Orta Asya'da, Lewiss'e göre M.Ö. 2400'de Mısır'da, Kazım Dirik'e göre M.Ö. 2300'de Orta Asya'da başladığı kabul edilmektedir.³

Hitit devrinde "Que (Kue)" (M.Ö. 1650-1200), antik çağda da Kilikya olarak isimlendirilen, Mersin (İçel)'de Yumuktepe Höyüğü'nde yapılan kazılar sonucunda ele

¹ Shirley E. Held., **Weaving**, Holt, Rineart and Winston, Inc, USA, 1973, s.5-6

² Fikri Salman, **Türk Kumaş Sanatı**, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2011, s.3

³ Günay Atalayer ve Diğerleri, **Türk Kültüründe Sanat ve Mimari**, İstanbul: YEKÜV Yayınları, 1993, s. 42

geçen dokuma araç gereçleri bu bölgede eski çağlardan bu yana dokumacılığın var olduğunu kanıtlamaktadır.⁴

Kumaş parçaları ile ilgili kanıtlar M.Ö. 6500 yılına ait İsrail’de bulunan Juda çölündeki Nahal Hemar mağarasında bulunduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte yaklaşık M.Ö. 7000 yılında olduğu kabul edilen en eski dokumacılık örneğinin ise Irak’ın Kuzeydoğusunda bulunan Jarmo adlı bölgede kil üzerlerinde 2 farklı örgü olarak bezayağı ve panama örgü izlerinin görüldüğü belirtilmektedir.⁵

Büken, M.Ö. (5950-5880) yılları arasına tarihlenen 1962 yılında Çatalhöyük’te yapılan Arkeolojik kazılarda, çeşitli elyaflarla dokunduğu tespit edilen çok sayıda dokunmuş kumaşın bulunduğunu belirtmiştir⁶

Atalayer, M.Ö 6500 yıllarına tarihlenen başka bir örneğin ise Diyarbakır’ın Ergani ilçesi yakınlarında Çayönü’nde yapılan kazılarda bulunan keten dokuma parçası olduğunu “Dünden Bugüne Anadolu’da Kumaş Dokuma Sanatı” makalesinde vurgulamıştır.⁷

Tütüncüler’e göre; Anadolu’da bugüne kadar yapılan arkeolojik kazılar sonucunda en erken dokuma izlerine Çayönü’nde, karaca boynuzundan şekillendirilmiş orak sapı üzerinde bulunan keten kumaş örneğine rastlanılmıştır. İzler incelendiğinde kumaşın düz, ince ve seyrek dokunduğu görülmektedir. Çayönü’nde bulunan keten kumaş örneğinden sonra Anadolu’da sırasıyla en eski kumaş örnekleri Çatalhöyük, Kuruçay, Alishar, İkiztepe, Tekeköy, Alacahöyük, Tekeköy, Oymaağaç, Acemhöyük ve daha sonraki döneme ait kumaş kullanımına ilişkin zengin veriler Frigya-Gordion, Lidya-Sardis, Geç Hitit, Kargamış kazılarından da belgelenmektedir.⁸

Salman; dokumacılık sanatının pek çok uygarlıkta kullanılmış ve geliştirilmiştir olduğunu ifade etmektedir. M.Ö. 3000’lere tarihlenen Hindistan’daki en eski dokumanın

⁴ Özge Usluca Erim, Handan Demir, F.Yelda Gezicioglu, Kültürel Mirasın Yaşatılmasına İlişkin Paylaşımlı Bir Çalışma "Mezitli Dokuma Projesi", İdil Dergisi, Cilt 6, Sayı 38, Volume 6, Issue 38, s.2935

⁵ E.J.W Barber, **Prehistoric Textiles**, Princeton University Press, 1991, s.127

⁶ Rengin Büken, “Çatalhöyük Tekstilleri ve Teknik Analizleri” Türk Arkeoloji ve Etnoğrafya Dergisi, Sayı.3, 2003, s.79-86

⁷ Günay Atalayer, **Dünden Bugüne Anadolu’da Kumaş Dokuma Sanatı**, s. 42

⁸ Özlem Tütüncüler, **Çorum-Resuloğlu Eski Tunç Çağı Mezarlığı’nda Kumaş Kullanımına İlişkin Yeni Bulgular**, Anadolu Dergisi, 2006, s.141

Mohenjodaro'daki pamuklu kumaş olduğu, Mısır'da ise Eski İmparatorluk Devri'nde (M.Ö. 2778-2413) yıllarında oldukça ince eğrilmiş keten ipliğinden yapılan kumaşların mumyaların sarılmasında kullanıldığı belirtilmektedir. Mısır keten bezi dokumacılığında, Sümerler, Akadlar, Asurluların, yünlü kumaşların üretiminde ise Kaldeli'lerin ilerledikleri açıklanmaktadır.⁹

2.1. Çekmeli Dokumaların (Atkıdan Çekilerek Desenlendirilen Dokumaların) Tarihçesi

Bir kumaş yüzeyinin dokuma sırasında yapılan çekmelerle desenlendirilmesi ya da kalınlaştırılması fikrinin çok eski olduğu ifade edilmektedir. M.Ö. 2160 yılında Mısır Deir El-Bahri 'de bulunmuş en eski örneklerden biri olan ve pulled-up weft loop (atkı ipliğinin yukarı çekilerek ilmek-halka oluşturma) tekniği ile yapılmış havlu örgülü dokuma örneği olduğu söylenir. Bu örneğin atkısında ve çözgüsünde keten ipliği kullanıldığı ve bazı bölgelerde her bir atkıda diğerinden daha kalın iplik uygulanarak çekmelere farklı şekiller verildiği belirtilmektedir.¹⁰

M.Ö 2000'li yıllara tarihlenen Mısır'da "weft-looping" (atkıdan halkalı) olarak adlandırılan, atkıdan çekilerek desenlendirilmiş dokuma örneklerinden biri olan ve bu tekniğin 11. Hanedanlığın ilk firavununun zamanında kanlı savaşlar sonucu ölen askerlerin kefen bezlerinde kullanıldığı anlatılmaktadır. Keten ipliklerle ve zemin atkısı bezayağı B(1/1) örgü ile dokunmuş olan Resim 1'deki bu örneğin tekniğinde her 8. atkıda çift kat iplik kullanıp tüm sıra boyunca 6mm'lik düzenli bir şekilde "çekme" (çekerek halka oluşturma) yapıldığı belirtilmektedir. Bu çekmelerle dokumanın yüzeyinde çizgi ve diyagonal desen oluşturulduğu ve bu örneğin 60 askerin kefen bezinde kullanılan bir kumaş olduğu açıklanmaktadır.¹¹

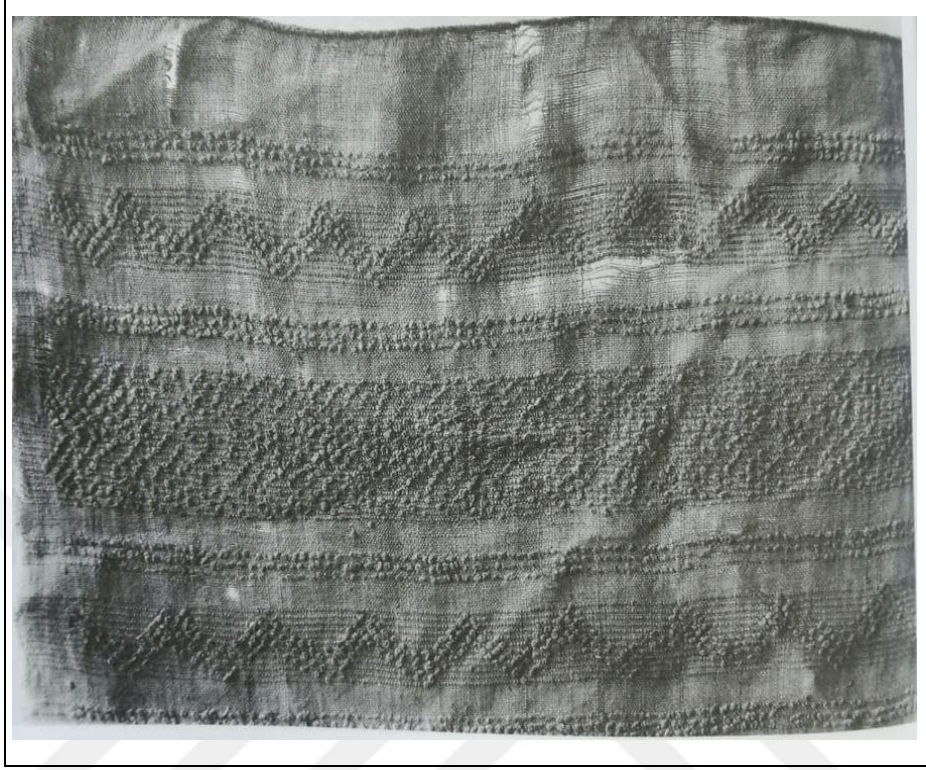
Forbes'e göre, Mısır'da Hanedan örtülerinin yapımında da kullanılan örneklerde uzun ya da kısa çekmelerle halka oluşturularak yapılanlar da vardır.¹²

⁹ Salman, s.3-4-5

¹⁰ Peter Collingwood, **The Techniques Of Rug Weaving**, Published by Faber and Faber Limited, London, 1976, s.211

¹¹ Barber, s.149

¹² Robert James Forbes, **Studies in Ancient Technology**, Volume IV, E.J.Brill, New York, 1987, s.210

Resim1. M.Ö.2000, Keten, Mısır, (weft looping) tekniği ile desenlendirilmiştir.¹³

İlk bilinen, yan yana sık bir şekilde çekmeli (weft loop piles) tekniği ile yapılan kumaşlar tahminen M.Ö. 2000’li yıllarda Mısır’da Thebes yakınlarındaki Deir-El-Bahari bölgesinde bulunduğu söylenir. M.Ö. 1000 yıllarında olduğu tahmin edilen yarı tamamlanmış bir Yunan giysisinde ve M.Ö. 9.yy sonlarında Kuzey İtalyan Villanovan (Demir Çağı Kültürü) mezarlarında bulunan parçalarda bu tekniğin uygulandığı anlatılmaktadır. Aynı zamanda bu teknik, Mısır’da M.Ö. 400 yıllarında geometrik desenler oluşturmak için kullanılmakla birlikte yüzeyde kabarık ve havlı, tüylü görüntü elde etmek için de uygulanmış olduğu belirtilmektedir.¹⁴

Colburn’ e göre; Eski Antik Mısır döneminde dokunmuş olan tekstillerin işlevlerini belirlemek zor olabilir. Tekstillerin çoğunun parçalanmış olmasından dolayı, orijinal kullanımlarıyla ilgili sonuçlar genellikle boyut, kompozisyon ve ikonografinin

¹³ Barber, s.150

¹⁴ Mary Schoeser, **World Textiles A Concise History**, Thames&Hudson Wolrld of art, London, 2003, s.40

gözlemlerine dayanır. Bu tekstiller hakkındaki sanat tarihi bilgisi, yapımında kullanılan teknik ve materyallerin incelenmesiyle desteklenebilir.¹⁵

Keten ipliği kullanılarak atkıdan çekilerek halka oluşturan çizgili kumaşlardaki düzenli sıralar bilinenin aksine aslında Yunanlılara ait olmadığı, Mısır'da Eski Krallık döneminde özellikle İskenderiye bölgesinde soğuk gecelerde daha sıcak tutması için keten ve yünlü ipliklerle, bu teknikle yapılan dokumalar, giysilerde ve halılarda kullanıldığı ifade edilir.¹⁶

Schoeser; Mısır dokumalarından çekmeli tekniği ile yapılan Resim 2'deki örnekte Roma etkisinin görüldüğünü ve 5.y.y'a ait olduğunu açıklar. Dokumanın orta kısımda mor renkli yün ipliği kullanıldığını elde edilen renklerin Orchil (mor rengi veren böcek) , murex (dikenli salyangoz), madder (kök boya) ile boyanmış ve demir ile mordanlama yapılmış olabileceğinin tahmin edildiğini belirtir.¹⁷

Resim 2. 5.yy, Mısır.¹⁸

¹⁵ Kathrin Colburn, “**Loops, Tabs, and Reinforced Edges: Evidence for Textiles as Architectural Elements,**” in *Catalogue of the Textiles in the Dumbarton Oaks Byzantine Collection*, ed. Gudrun Bühl and Elizabeth Dospěl Williams (Washington, DC), 2019, <https://www.doaks.org/resources/textiles/essays/colburn> , 25.10.2019

¹⁶ Jennifer Harris, **5000 Years of Textiles**, Published by the British Museum, 2004, s.60

¹⁷ Schoeser, s.40

¹⁸ Schoeser, s.40

Bezayağı örgüsü ile birlikte kullanılan atkıdan çekmeli dokumaların, zeminde kullanılan bezayağı örgüsünün aralarına ekstra bir iplikle çözgü ipliklerine sarılarak uygulanan teknik olduğu ve genellikle zemin atkı ipliğine göre daha kalın olarak kullandığı açıklanmaktadır. Muhtemelen uzun ilmekler-halkalar oluşturmak için atkı ipliklerinin yuvarlak çubuklara sarılarak kesilmeden oluşturulduğu ifade edilir. David Jenkins 1. Hanedanlık Dönemi'ne tarihlenen bu dokuma kumaşların soğuk havadan korunmak için dış giyimlerde, yatak örtülerinde ve havlularda kullanılmış olduğunu belirtir.¹⁹

Atkıdan çekilerek desenlendirme ve yüzeyde uzun ilmekler/halkalar oluşturma yöntemiyle Mısır dokumalarında; tapestry tekniği (resimli dokuma tekniği) ile birlikte kullanıldığı belirtilmektedir. Resim 3'te örneğini gördüğümüz dokumanın yün ipliklerinin tapestry tekniğinde, keten ipliklerinin ise çekmeli tekniğinde (weft loop) uygulandığı ifade edilmektedir.²⁰ 5-6.yy'da boyanmamış keten ve çok renkli yün iplikleri ile çiçekler ve hayvanların olduğu tapestry (resimli dokuma) ve çekmeli (weft loop pile) tekniği kullanılarak örtü veya battaniye olarak düşünülen bir kumaş parçasının da bulunduğu belirtilmektedir.²¹

Resim 3. Mısır.5-6.yy. Manchester Müzesi.²²

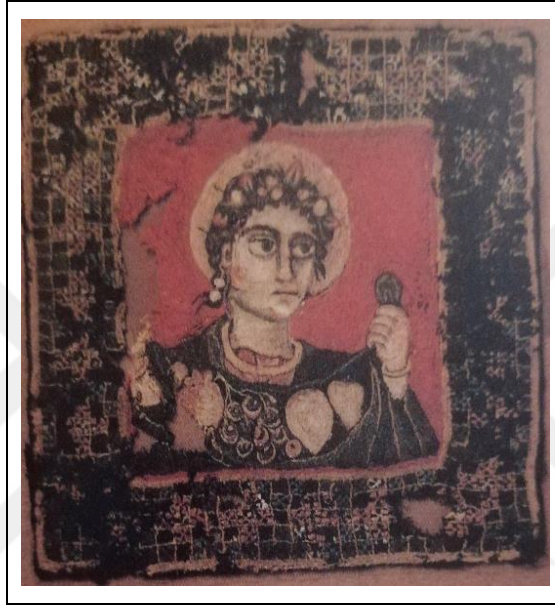
¹⁹ David Jenkins, **The Cambridge History of Western Textiles**, Cambridge University Press, 2003, s.36

²⁰ Jenkins, s.148

²¹ Annemarie Stauffer, **Textiles of Antiquity**, The Metropolitan Museum of Art, New York, 1996, s.47

²² Jenkins, s.148

Jennifer Harris'in 5000 Years of Textiles kitabındaki örneklerinden biri olan dokuma, portre ve manzara resimleri ile birlikte kullanılan "Sonbahar" adlı işlemeli pano (Resim 4) atkıdan çekerek desenlendirilen ve halka, hav (weft loop pile) görüntüsü oluşturan bir mısır dokumasıdır.

Resim 4. "Sonbahar" İşlemeli pano. Mısır. 4.yy.²³

En eski halı dokuma çeşidinin atkıdan çekmeli (looped pile/halkalı-ilmekli yığın) tekniği ile dokunduğu görüşü ileri sürülür. Güney Sibirya'nın Altay bölgesinde Pazırık vadisinde M.Ö. 5.yy'da buzların arasında bulunmuş olan Pazırık Halısını, Harris; düz zemin de ilave yün atkı iplikleri ile yüzeye ilmekler halinde çekilerek veya dikilmek suretiyle yapılan ilmekli kilim olarak tanımlamaktadır. Harris bu tip halıların Eski Mısırda yapıldığını ancak bu tür dokumanın Pazırık vadisinde bulunduğunu ifade etmektedir.²⁴

Aslanapa ise; Türklerin yaşadığı bir bölge olan Sibirya'da, Altay Dağları eteklerinde, Pazırık kurganlarının beşincisinde buzul içinde bulunan en eski halı Türk

²³ Harris, s.63

²⁴ Harris, s.28

*düğümü ile yapılmıştır. Bu halının Asya Hunlarına ve M.Ö. 3.-2. yüzyıllara maledilmesi genellikle kabul edilmiştir*²⁵ diye belirtmektedir.

Adanır²⁶ Hermitage Müzesi'nde Pazırık halısından sorumlu kişi olan Barkova'nın halının buluşunun 50. yılında bir yazı yayınladığını ve bu yazıda Pazırık halısının düğüm türünün simetrik olup düğüm sıklığının $65 \times 65 = 4.225/\text{dm}^2$ (desimetre kare) (100cm² de 4225 düğüm), hav yüksekliğinin 2mm olduğunu belirtmiştir. Ayrıca koyunyününden özellikle yumuşak alt ince liflerden yapılmış ipliklerle dokunduğunu ve halının genelinde tutumunun yumuşak ve kadifemsi olup görünüşünün ise parlak olduğunu açıklamıştır.²⁷

Pazırık halısı ile ilgili desen oluşturma tekniğinin nasıl olduğuna dair bilgiler tartışılmaya devam etmektedir.

Özay; Eski Mısır tarihinde Mısır'ın yerli Hristiyanları olarak bilinen Koptların (Kıptiler) yapmış oldukları tekstil üzerindeki avcı, savaşçı, dans eden ya da dinsel figürleri Kopt (Kıpti) sanatı olarak tanımlayabileceğimizi söyler. Roma kraliyet bahçelerinin sevilen hayvanı tavus kuşu motifinin, sanat eserlerinde sıkça kullanıldığını ve ve Hint kökenli olduğunu, bu motifin erken Hristiyanlık dönemi sanatında, cennet bahçeleri ve yaşam ötesinin kutsallığını da simgelediğini belirtir.²⁸

Ayrıca Özay; Kopt dokumalarında bezayağı örgü ile birlikte atkıdan çizgili desen oluşturmak için çözümler arasından geçirilen ipliklerin belirli aralıklarla el yardımı ile yukarı doğru çekilip yüzeyde hav oluşturarak meydana geldiğini ve bu havların atkı havı olup kumaşın zemininde birkaç mm ile 1cm arasında değişen uzunluklar göstermekte olduğunu açıklar.²⁹ Resim 5'teki Kopt dokumalarından olan "Çiçekli tavus kuşu" adlı örnekte de kuş motifinin tapestry tekniği (resimli dokuma tekniği) ile ve zemini kesilmemiş ilmekli teknik ile yapıldığı belirtilmektedir.

²⁵ Oktay Aslanapa, **Türk Halı Sanatının Tarihi Gelişmesi**, Arış Dergisi, 1997, s.18

²⁶ Prof. Elvan Özkavruk Adanır, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Moda ve Tekstil Tasarımı, Sözlü Görüşme, 08 Kasım 2019

²⁷ Ludmila Barkova, **The Pazyryk-Fifty Years On**(Forum), Halı, November-December 1999, Issue 107 (ÇEVİRİ:Elvan ÖZKAVRUK ADANIR)

²⁸ Suhandan Özay, **Kopt Kumaşları**, Art Decor, Temmuz-Ağustos, sayı 40-41, 1996, s162-163

²⁹ Özay, s.166

Resim 5. Mısır, 3-4.yy. Staatliche Museum, Berlin.³⁰

Harris; 6.y.y da tamamen gelişen kopt(kıpti) figürî tarzı resim ve heykellerdeki figürlerin kutsal eğilimleri takip ettiğini, büyük başlı ve büyük gözlü insan figürlerinin o yıllara ışık tuttuğunu, erken dönem piskoposların parlak desenli elbise giyme eğiliminin keşfetmesini ve bu modanın İslami döneme kadar dayandığı yorumunu yapmaktadır.³¹

Lili Blumenau; Koptların örgü yapılarının çok az olmasını, çözgü ve atkı çeşitliliği kullanmadan estetik bir etki elde etme kabiliyetine sahip olmalarını, kış kıyafetlerinde daha sıcak tutacak ve dış etkenlerden koruyacak kıyafetler yapmak için yün iplikleriyle atkıdan kısa ve uzun ilmeklerle dokumalar yaptıklarını belirtmektedir.³²

³⁰ Özay, s.163

³¹ Harris s.65

³² Lili Blumenau, **Creative Design in Wall Hangings**, Crown Publishers,Inc. New York, 1972, s.5

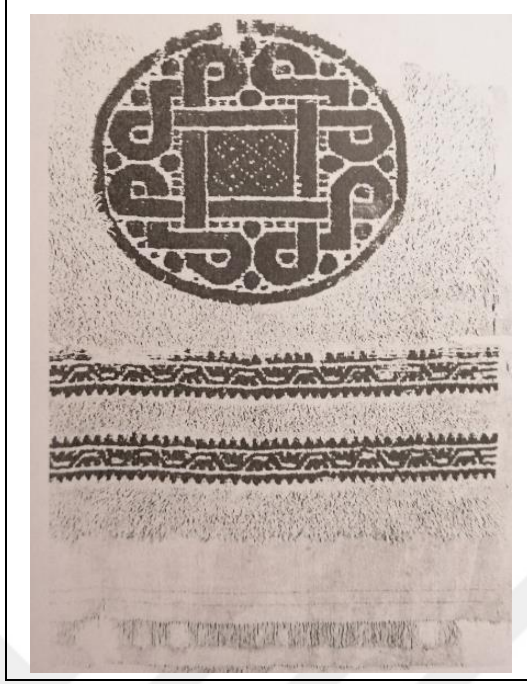

Resim 6. 4.yy, Mısır.³³

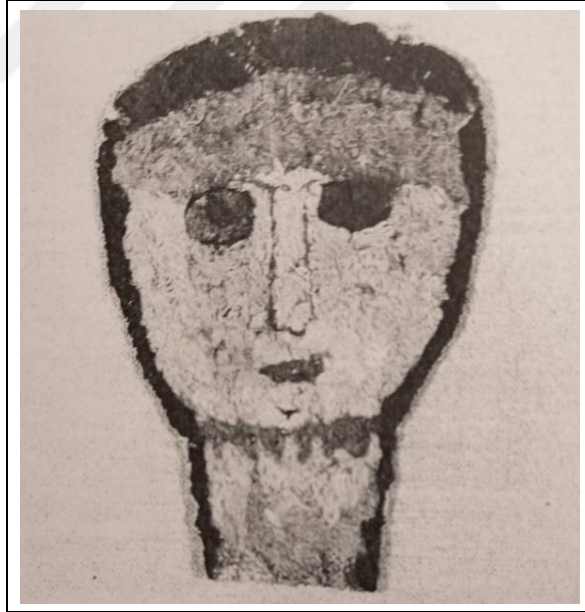
Koptların tapestry (resimsel dokuma) ile birlikte kullandıkları çekmeli tekniğinde, madalyon desenlerinin yapıldığı, bu dokumaların perdelerde ve kiliselerin duvarlarında kullanıldığı belirtilmektedir. Büyük madalyon desenli perde paneli olarak kullanılan ve bordür kısmı siyah yün ipliğinden yapılmış, zeminde kullanılan boyanmamış keten iplikleri ile de çekmeli tekniğinin yapıldığı düşünülmektedir. (Resim7) “Baş” isimli başka bir Kopt kumaş örneğinde ise çekmelerin yün iplikler ile yapıldığı belirtilmektedir.(Resim 8)³⁴

³³ Renate Jaques, Das Textilwerk, Tübingen, Germany, 1957, plate:1

³⁴ Held, s 36

Resim 7. Kopt kumaşı, 25,5x20cm, Cooper-Hewitt Museum of Decorative Arts and Design, Smithsonian Institution, New York³⁵

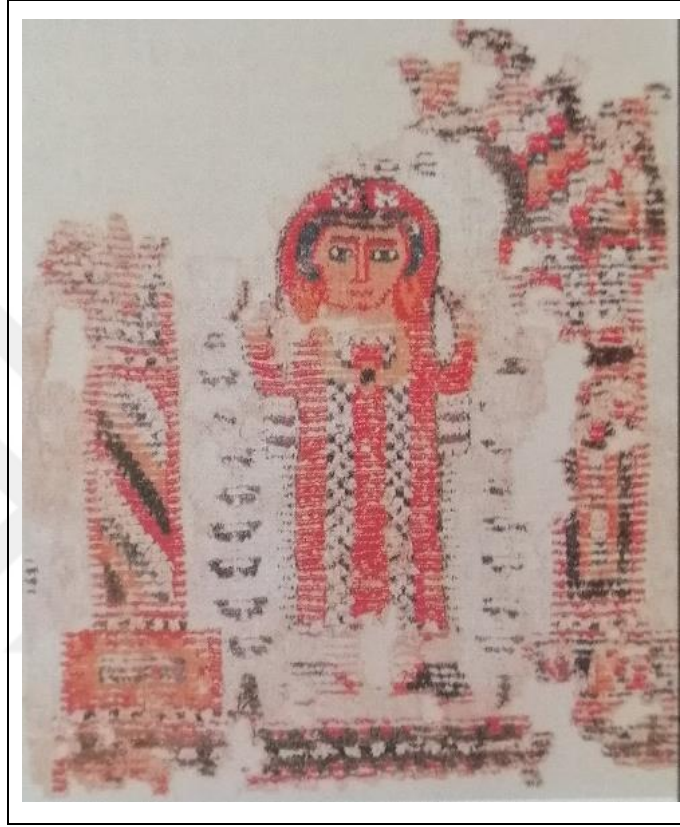

Resim 8. Kopt kumaşı, yükseklik:6cm, Norman Ives koleksiyonu, New Haven, Conn.³⁶

³⁵ Held, s 37

³⁶ Held, s 37

Jennifer Harris'in 5000 Years of Textiles adlı kitabındaki başka bir örnek ise çekmeli (weft loop) tekniği ile desenlendirilmiş ibadet eden kadın figürlü dokuma örneğidir. Keten ipliklerle yapılmış olan bu örneğin perde olarak kullanılmış olduğu belirtilmektedir. (Resim 9)³⁷

Resim 9. Mısır, 6.yy.³⁸

Kathrin Colburn'un makalesinde, Resim 10 ve 11'deki özel tuniğin iç kısmının tamamen atkıdan çekilerek desenlendirilen teknik ile astarlanmış olduğunu belirtmiştir. Zeminde bezayağı örgüsü kullanılan tunikte zemin ve çekmeleri oluşturan iplikler boyanmamış keten, tapestry (resimli dokuma) örgüsü ise kırmızı yün ve boyanmamış keten, yaka ve manşetlerde de ipek kullanıldığı açıklanmıştır.³⁹

³⁷ Harris, s.65

³⁸ Harris, s.65

³⁹ Colburn, , <https://www.doaks.org/resources/textiles/essays/colburn> , 25.10.2019

Resim 10. Mısır, Tunik, 7-8. Yüzyıl; 106 × 155 cm. Metropolitan Sanat Müzesi, New York, George F. Baker, 1890, 90.5.901. CC0 1.0.⁴⁰

Resim 11. Resim 10'daki görselin yaka detayı⁴¹

⁴⁰ Colburn, <https://www.doaks.org/resources/textiles/essays/colburn> , 25.10.2019

⁴¹ Colburn, <https://www.doaks.org/resources/textiles/essays/colburn> , 25.10.2019

M.S. 400-500 yıllarında Mısır’da atkıdan çekmeli (halkalı-ilmekli) dokumalarda farklı renklerle yün ipliği kullanılarak kısa uzunluklarda çok renkli desenler elde edildiği belirtilir.⁴²

“Ancient Textiles and Modern Hands” adlı yazıda, Roma ve Geç Antik Mısır döneminde kesilmeden çekmeli (weft loop) dokumaların korunarak günümüze kadar geldiği, keten iplikli olan bu kumaşların büyük ebatlarda olup döşemelik tekstil olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Ayrıca figürlü ve geometrik süslemeler oluşturmak için çok renkli çekmeler de kullanıldığı, zeminde beyayağı örgülü keten ipliklerle, çekmeli kısımlarda ise boyalı yün ipliklerinin kullanıldığı açıklanmaktadır.⁴³

Resim 12. Atkıdan çekmeli/halkalı/ilmekli (weft loop). Keten/Yün, Mısır⁴⁴

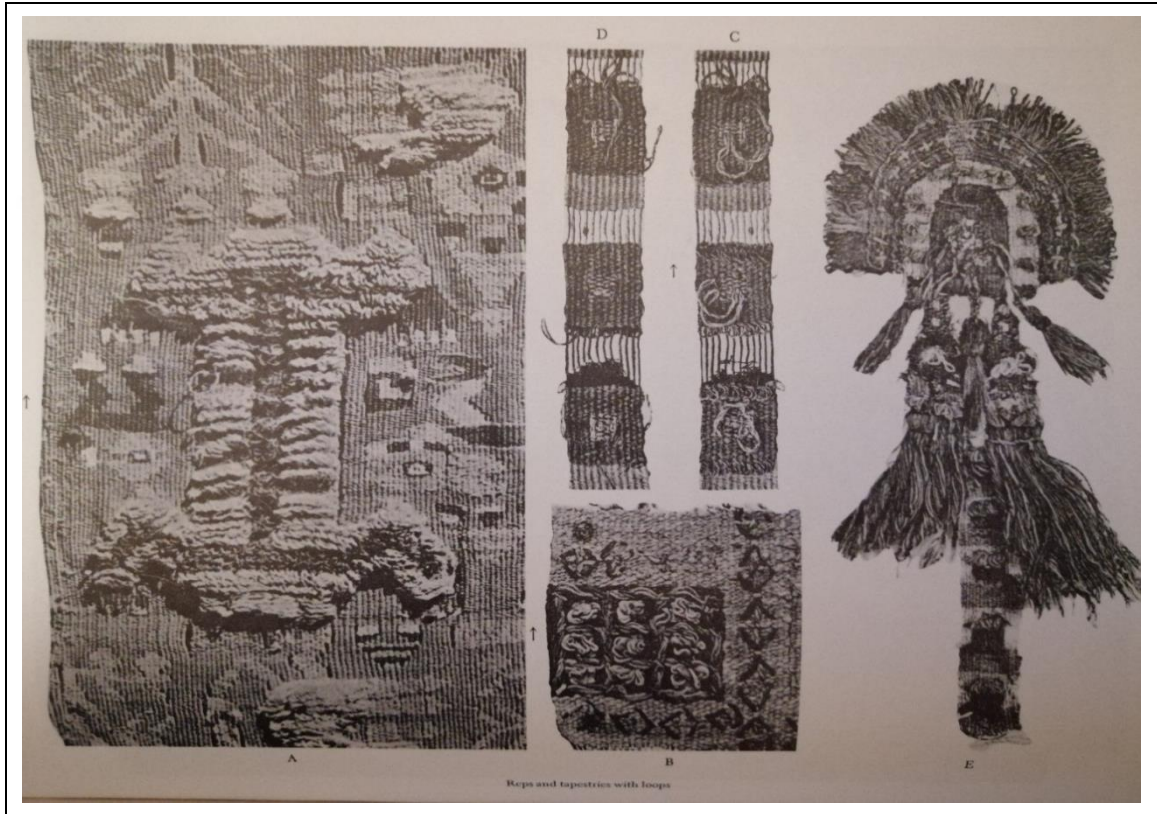
Raoul D'Harcourt'a göre; Antik Peru tekstillerinden örnekler Lima'nın güneyinde yapılan kazılarda ortaya çıkan mezarlarda bulunmuş ve toprağın kuruluğundan dolayı günümüze kadar gelmiştir. Buradaki örnekler incelendiğinde iyi bilinen arkeolojik

⁴² Collingwood, s.211

⁴³ Spiral Textile, **Ancient Textiles Modern Hands**, <https://spiraltextile.com/techniques/pile-weave> (05.12.2019)

⁴⁴ Spiral Textile, <https://spiraltextile.com/techniques/pile-weave/#jp-carousel-5900> (05.12.2019)

bölgelerden Nazca, Ica, Paracas, Cajamarquilla, Ancon, Chancay ve Hacamac'dan geldiği görülmüştür. Bu örneklerin yaşı hesaplanamamıştır.⁴⁵ Peru'da şaşırtıcı bir şekilde bu tekniğin fazla kullanılmadığı, bazen tapestrylerde (resimsel dokumalarda), örneğin tüylü hayvan figürlerinde kullanıldığı belirtilmektedir.⁴⁶

Resim 13. Peru, A,B,C,D ve E resimlerinde görülen dokuma parçalarda küçük gruplar halinde çekmeler(halkalar/ilmekler) süsleme amaçlı kullanılmıştır. ⁴⁷

Resim 13'te yer alan 5 örnek de Peru dokumalarındandır. Raoul D'Harcourt; A(Sol) numaralı örneğin çözgüsünün pamuk, atkısının yün olduğunu, bazı bölgelerde ise çekmelerin birbirine dokunacak şekilde değerek tüy görüntüsü oluşturduğunu belirtmektedir. Kuş deseni, bitki, başı olmayan büyük hayvanlar ve kuşların kanatlarının bu çekmelerle oluşturulduğunu açıklamaktadır. Ayrıca tapestry (resimsel dokuma)

⁴⁵ Raoul D'Harcourt, **Textiles of Ancient Peru and Their Techniques**, Dover Publications, Inc, New York, 2002, s.3-4

⁴⁶ Collingwood, s.211

⁴⁷ D'Harcourt, plate.16

teknığının de uygulandığını, boyutunun ise 41x88cm olduğunu belirtmiştir. B(Orta alt) numaralı örnekte, desenin uygulandığı kısmın yün, diğer kısımlarının ise pamuk olduğunu, bu örneğin 9 adet küçük gruplarla çekmelerin dikdörtgen şeklini oluşturduğunu açıklamıştır. Bu örnekte kullanılan renklerin kırmızı, sarı, bej, yeşil ile yapıldığını ve tapestry(resimsel dokuma) tekniğinde uygulandığını belirtmiştir. C ve D(Orta üst) örneklerinde de çözgü ipliğinin pamuk olduğu, atkı ipliğinin yün, atkı ipliklerindeki renk değişimlerinin olduğu bölgelerde ise küçük çekmeler(halkalar/ilmekler) yapıldığı, bantların orta kısımlarında da uzun çekmeler görüldüğü, kullanılan renklerin de kırmızı, sarı, kahverengi olarak kullanıldığı açıklanmıştır. E(Sağ) örnekte ise tapestry(resimsel dokuma) tekniğinin bazı kısımlarında çekmeler yapıldığını, kahverengi, kırmızı, sarı, mavi renkler kullanıldığını ve uzunluğunun 22cm olduğunu belirtmiştir.⁴⁸

Resim ve açıklamalar değerlendirildiğinde; Peru dokumalarında pamuk ve yün iplikleri ile çekme teknikleri yapıldığı, çekmelerin kahverengi, kırmızı, sarı gibi birçok renkli ipliklerle süsleme amaçlı kullanıldığı ve çekmelerin tapestry (resimsel dokuma) tekniği ile birlikte uygulandığı anlaşılmaktadır.

Schoeser; İtalya’da 1600 yılında ipeğin metal ipliklerle sarılarak oluşturulması ve atkıdan çekmeli (weft loops) teknikle birlikte uygulanmasına örnek olarak Resim 14’teki dokumayı vermektedir.⁴⁹

⁴⁸ D’harcourt, s.20

⁴⁹ Schoeser, s.178

Resim 14. İtalya, 1600, İpek/metal iplikle atkıdan çekme (weft loops) teknikli dokuma örneği.⁵⁰

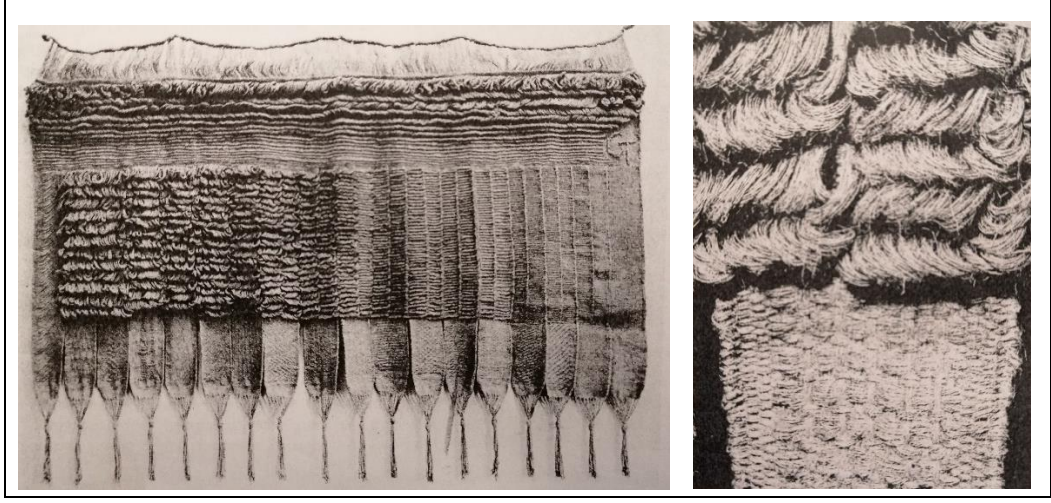
İspanya’da Granada’nın güneyinde bulunan Alpujarnas bölgesinde atkıdan çekmeli tekniğinin daha ağır kumaşlardaki kullanımını halılarında, Sardunya halılarında, bazı Doğu Avrupa kefenlerinde ve İskandinav halılarında henüz keşfedildiği, bu dokumaların bazen de “boutonne halıları” olarak adlandırıldığı ifade edilmektedir.⁵¹

1970 senesinde Maria Chojnacka-Gontarska’nın yapmış olduğu dokumada çekmeli tekniği ile farklı yüzey görüntüleri oluşturulduğu, çekmeler (halkalar/ilmekler) kumaşın sol kenarından sağ kenarına doğru ilerledikçe hav yüksekliğinin kısalarak kaybolduğu belirtilir. Sonuçta kumaş yüzeyinde görüntü olarak ilmeklerin yüksekliğine göre belli bölgelerde farklı şekillerin oluştuğu şeklinde tanımlanmıştır. (Resim 15)⁵²

⁵⁰ Schoeser, s.178

⁵¹ Collingwood, s.211

⁵² Held, s.194

Resim 15. Maria Chojnacka-Gontarska, Le Son, 1970, 7,4x10,8cm, Courtesy International Biennial of Tapestries, Lausanne, 1971.⁵³

Atalayer; 2004 senesinde yaptığı araştırmalarda, Edirne Müzesi'nde saptamış olduğu Edirne (Türk) kırmızısı renginde olan Kofçaz köyü dokuma örneğinin (Resim 16), atkıdan çekmeli tekniği ile yapılmış olduğunu ve bu tekniğin M.Ö. 2000 yıllarına tarihlenen Mısır tekstillerine benzerliği ile dokumacılığın etkileşimi açısından dikkat çektiğini vurgular.⁵⁴

Resim 16. Çekmeli tekniği ile dokunmuş Edirne(Türk) kırmızısı renkli dokuma örneği, Edirne Müzesi⁵⁵

⁵³ Held, s.194

⁵⁴Günay Atalayer, **Mersin'de Anadolu Dokumacılığının İzleri Üzerine**, Mersin Sempozyumu, 19-22 Kasım 2008, Cilt 2, s.1339

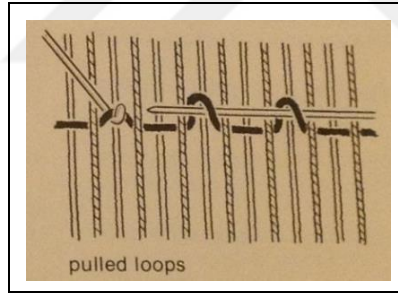
⁵⁵ Günay Atalayer fotoğraf arşivi

3. DOKUMA KUMAŞLARDA ATKI İPLİĞİNİ YÜZEYE ÇEKEREK DESENLENDİRME İŞLEMİ

Atkıdan çekmeli (halkalı/ilmekli) dokuma kumaşların, zemin çözgü, zemin atkı ve çekme atkısı(hav atkısı) diye nitelendirilen desen atkısı ile üç esaslı bir yapıdan oluştuğu ve her zaman olmasa da genellikle çekmeyi(deseni) oluşturan atkı ipliğinin zemin ipliklerine göre daha kalın kullanıldığı belirtilmektedir.⁵⁶

Atkı İpliğini yüzeye çekerek halka görüntüsü ile desenlendirme, iki farklı uygulama tekniği ile yapılmaktadır. Bunlardan biri tığ, iğne ya da benzeri bir malzemeyle atkı ipliğinin çözgüler arasından yüzeye çekilmesi işlemi ile desenlenmektedir.

Sedef Acar, çekmeli atkı dolama (extra weft loop) olarak da adlandırılan bu tekniği parmaklar ya da bir tığ yardımı ile çözgüleri sarılmadan çekilip yükseltilerek yapıldığını açıklamaktadır.⁵⁷ Şekil 1'deki teknik çizim ve Resim 17'deki teknik uygulama görselleri de bu tanımlamayı açıklamaktadır.

Şekil 1. Tığ yardımı ile yukarı çekilen atkı iplikleri⁵⁸

Resim 17. Tığ yardımı ile yukarı çekilen atkı iplikleri⁵⁹

⁵⁶ Held, s.193

⁵⁷ Sedef Acar, Ecem Tosun, **Anadolu Havlı Yer Yaygularının Yapısal Açısından Dünyadaki Benzerleriyle Birlikte İncelenmesi ve Bir Sınıflandırma Önerisi**, Yedi: Sanat, Tasarım Ve Bilim Dergisi, Yaz, Sayı:18, 2017, s:67

⁵⁸ Jean Wilson, 1967, Weaving Is For Anyone, Van Nostrand Reinhold Comp, London, s.139

⁵⁹ Teknik Uygulama, F.Yelda Gezicioglu,2019

Diğer bir uygulama tekniği ise atkı ipliğinin çubuk ve benzeri bir malzemeye sarılması ile halkaların oluşturulması ve desenlendirme yapılmasıdır. Brown; bu yöntemle yapılan dokumalarda kumaş eninden en az 5,08 cm daha uzun olan bir şiş ya da ince bir çubuğa ihtiyaç olduğunu ifade eder.⁶⁰ Wertime'e göre de çubuk ile yapılanlara “çubuklu ilmek dolama” (slip loop) tekniği denir⁶¹ (Resim 18)

Çubuklu ilmek dolama yönteminde kullanılan araçların ince ya da kalın kullanılması sonucu dokumaların yüzeyinde meydana gelen halkaların yükseklikleri farklılıklar gösterebilir. Şekil 2'deki teknik çizim ve Resim 19'da teknik uygulamayla, farklı malzeme kalınlıklarını gösteren örnekler verilmiştir.

Shirley E. Held'e göre, atkı ilmek uzunluklarını eşit yükseklikte yapmak için her biri şiş, tahta çubuk veya benzeri herhangi bir malzemenin üzerinde kaydırılarak yapılır.⁶²

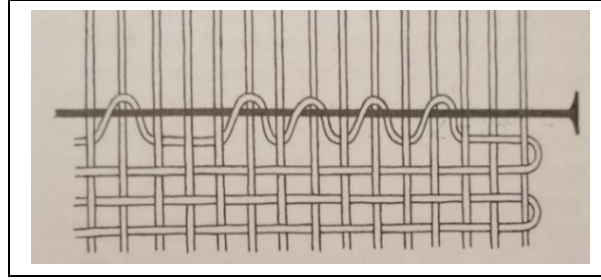
Resim 18. Çubuğa sarılarak, dolanarak yapılan teknik(slip loop)⁶³

⁶⁰ Harriette J. Brown, 1954, Hand-Weaving, Faber and Faber, London, s.110

⁶¹ J.T. Wertime, “Back To The Basics Primitive Pile Rugs Of Cental Asia-Origins of Pile Weaving”, Halı International Magazine Of Antique Carpet And Textile Art (100/September), 1998, s. 97-100

⁶² Held, s.193, 194

⁶³ J.T. Wertime, s.91

Şekil 2. Çubuğa sarılarak, dolanarak yapılan teknik.⁶⁴

Resim 19. Çubuğa sarılarak yüzeye çekilen atkı iplikleri⁶⁵

Tarihsel örnekler incelendiğinde ve alan araştırmaları doğrultusunda atkı ipliğinin tığ yardımı ile yüzeye çekilerek ve çubuğa dolanarak desenlendirilen, yüzeyde halka görüntüsü oluşan dokuma kumaşlarda görüntü olarak birbirlerine benzeyen 6 farklı çekme tekniğine rastlanılmıştır. Bu tekniklerden ikisi atkı ipliğinin çözgüler arasından yukarı doğru serbestçe (çözgü ipliğine sarılmadan ya da düğümlenmeden) çekilerek desenlendirilmesi ile oluşan, diğer dört teknik ise atkı ipliğinin çözgüye düğümlenerek veya sarılarak desenlendirilmesi ile meydana gelen tekniklerdir.

Alan araştırmaları sonucunda Anadolu’da “çekmeli”, “çeki/çekki/çekkili/çekili”, “kuskuse”, “çimdik/çultar” isimleri ile kullanılmaktadır. Dünya’da ise “weft loop (atkıdan halkalı/ilmekli)”, “weft looping (atkıdan

⁶⁴ Held, s.193, 194

⁶⁵ Teknik Uygulama, F.Yelda Gezicioglu,2019

halkalı/ilmekli)", "weft loop pile (atkıdan halkalı/ilmekli yığın, hav)", "loop weave (halka/ilmek örgü)", "pile weave (havlı, yığınlı örgü)", "pibiones (grape berries/üzüm meyveleri)", "boutonné,(buttons/düğmeler)", "boutonne patterning (düğmeli desen)" ya da "point boutonne(düğme köprüsü)" olarak farklı tanımlamalarla kullanıldığı saptanmıştır.

G. Atalayer; "Mersin Bölgesinde "çekmeli" olarak adlandırılan dokumaları özel atkı desenli veya elle çekmeli motif olarak da tanımlanabileceğini Mersin'de yapmış olduğu araştırmalar sonucunda belirtmektedir.⁶⁶

Colburn; Weft loop pile (atkıdan halkalı/ilmekli yığın, hav) olarak adlandırılan bu teknikte kumaşın ön yüzünde atkı ipliklerinin yüzeye doğru halkalar şeklinde çıkarılmasıyla oluştuğunu ve bu kumaşların sağlam örgü yapısı ve tasarımların yaratıcılığıyla kendine özgü karakteristik özelliğe sahip olduklarını vurgulamıştır.⁶⁷

Hav tekniği sözcük olarak çeşitli kaynaklarda yer almaktadır. Ş. Yağan'a göre bu teknik, çözümler arasından geçirilen ipliklerin yukarı doğru çekilip üzerlerine birkaç sıra atkı atılmasından ibaret olduğu ve atkılar arasına sıkışan ipliklerin havı meydana getirdikleri şeklinde açıklanır. Kopt kumaşlarda uygulanan bu havların atkı havları olduğu ve zeminden birkaç milimetreden bir santimetreye kadar uzunlukta olup uçları bütün veya kesikli şekilde oldukları da belirtilmektedir.⁶⁸

Dölen de; "Dokuma sırasında yapılan bu teknikte çözümler arasından geçirilen iplikler belirli aralıklarla yukarı çekilip halkalandırılmış ve birkaç sıra atkı atılarak sıkıştırılmış olarak uygulanırlar" şeklinde açıklamaktadır. Atkılar arasına sıkışan iplikler tüyü oluşturlar. Bunların uçları bazen kesilmiş bazen de kesilmeden bırakılmıştır.⁶⁹

⁶⁶ Günay Atalayer, **Akdeniz Dokumacılığında Örnekler**, 2000'li Yıllarda Türkiye'de Geleneksel Türk El Sanatlarının Sanatsal, Tasarımsal ve Ekonomik Boyutu Sempozyumu Bildirileri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999, s.21-23

⁶⁷ Colburn,, <https://www.doaks.org/resources/textiles/essays/colburn> , 29.10.2019

⁶⁸ Yüksel Şahin Yağan, **Türk El Dokumacılığı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1978, s.19

⁶⁹ Emre Dölen, **Tekstil Tarihi**, Dünya'da ve Türkiye'de Tekstil Tarihi'nin ve Sanayiinin Tarihsel Gelişimi, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1992, s.278

3.1. Atkı İpliği Çözümler Arasından Yukarı Doğru Çekilerek Oluşturulan Desenlendirme İşlemi;

3.1.1. Düz Çekilerek Yapılan Desenlendirme (Düz Çekme Tekniği)

Çözgü ipliğine düğümlenmeden ya da sarılmadan yapılan bu teknik; Armürlü, çulfalık ya da ıstar(Halı-kilim) tezgâhında atkı ipliği atıldıktan sonra tefeyi ya da tarak ile sıkıştırmayı yapmadan önce şiş, tığ ya da benzer bir malzeme yardımı ile atkı ipliğinin belli aralıklarla bollaştırılarak, kavis yaparak yüzeye çıkartılması işlemidir. Bu aralıklar yapılacak desene, kullanılacak ipliğe, malzemeye göre değişmektedir. Bu teknik aynı zamanda çubuğa sarılarak da yapılmaktadır.

Forbes, bu tekniğin birçok ilmeğin/halkanın bir araya gelmesi için atkı ipliklerinin bir çubuğa belli aralıklarla sarılması yöntemi ile meydana geldiğini ve aynı zamanda tek kat iplikte de aynı işlem yapılabildiğini belirtmektedir.⁷⁰

Alan araştırmalarımızda bu tekniğin iki şekilde de uygulandığı saptanmıştır. Mersin’de çekmeli, Konya’nın Karapınar ilçesinde çekki/çekkili/çeki/çekili olarak adlandırılan tekniğin tığ ya da benzeri bir malzeme ile yüzeye çekildiği, Kırklareli-Kofçaz İlçesinin Malkoçlar köyünde “çultar” ya da “çimdik” olarak adlandırılan dokuma örneklerinde de atkı ipliği enden ene bir çubuğa sarılarak(dolanarak) yapıldığı tespit edilmiştir. Bu örneklerde; deseni oluşturan atkı ipliklerinin zeminde kullanılan atkı ipliklerine göre daha kalın olduğu gözlemlenmiştir.⁷¹

Sevim Aslan’da Konya/Karapınar dokumalarından olan “çeki(çekki/çekili) tülü” olarak adlandırılan yer yaygılarının, atkı ipliklerinin çözgü iplikleri arasından çekilmesi ile oluşturulduğunu ve havların uçlarının kesilmeden kullanıldığını saptamıştır. Havların uçları kapalı olduğundan yüzeyde oluşan görüntünün, düğümlü halı yüzeyindeki görüntüsünden farklı olduğunu belirtmiştir.⁷² Ayrıca, çözgü ipliklerinde çift kat ve genellikle yün ipliklerin, nadiren de tiftik kullanıldığını, zemin atkılarının yün, hav

⁷⁰ Forbes, s.187

⁷¹ F.Yelda Gezicioglu, 27.06.2019, Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Köyü

⁷² Sevim Arslan, **Tülü-Gabbeh-Ryijy**, Arış Dergisi, Yıl:1, Sayı:4, Nisan 1998, s.46

oluşturmak amacı ile kullanılan desen atkılarının ise tiftik olduğunu, genellikle yalın ve geometrik desenli dokumalar olduğunu ifade etmektedir.⁷³

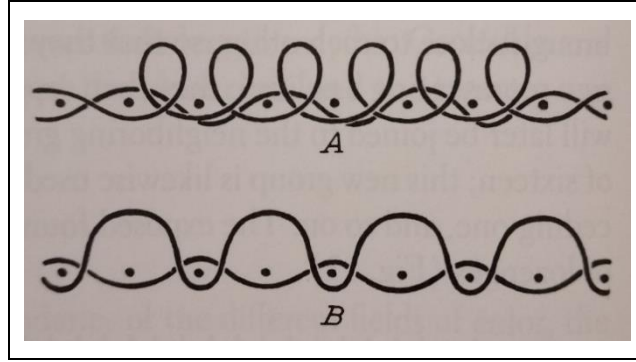
Görgünay'a göre; Bu dokumalarda çözümler arasından geçirilen renkli atkı iplikleri tığ ile çekilir, parmağa dolanarak hav yüksekliği verilir. Aynı iplik bir uçtan diğer uca (sağ kenardan sol kenara) kadar devam eder. Hav yükseklikleri aynı olması için dokumacı parmağına dolayarak hav yüksekliğini 1,5-2 cm arasında yapar.⁷⁴

D'harcourt'e göre; Looped pile fabric (halkalı/ilmekli havlı kumaş) olarak adlandırılan Peru kumaşlarında bu tekniğin sadece süs amaçlı yapıldığı ve basit bir tapestry (resimli dokuma) türü olduğu şeklinde belirtilmektedir. Ayrıca, Peru halkının bugün yaygın bir şekilde Türk havlu kumaş olarak adlandırılan ve Kopt(Kıpti) dokumalarda çok iyi geliştirilmiş dekoratif halkalı kumaşa benzeyen kumaşın pratik faydasını anlamadıklarını da ifade etmektedir. Antik Peru tekniklerinden dokuma kumaş olan tapestry (resimsel dokuma) tekniğinde çekmelerin (halkalar/ilmekler) dik olarak sıralar halinde belli bir düzen içinde yapıldığını, atkı ipliklerinin ilmek oluşturulacak şekilde her bir çözgü arasından geçirerek ön yüzünde ilmeklerin kenardan kenara oluşturulduğunu ifade eder. Dokumacıların bunların düzenini sağlamak için kargı/kamış türü bir malzeme kullanmış olabileceklerini açıklamaktadır. D'harcourt çekmeli dokuma kumaş örneklerini şu şekilde anlatmaktadır; Peru kumaşlarında Şekil 3'te A ve B şekillerinde iki farklı uygulama yapılmıştır. A şeklinde, atkı iplikleri belli bir sıklık ve düzen içerisinde çapraz şeklinde kıvrılarak yapılması ile ipliklerin yüzeyde dik durmasını sağlar. B şeklinde ise çekmeler sadece çözgü ipliklerinin üzerini kapatarak çekildiği için istenmeyen sonuçlar ortaya çıkartabileceği ve çekmelerin görüntüsünün düzensiz olabileceği düşünülerek bu istenmeyen sonucu önlemek için ikinci sırada zemin atkısı atılmıştır.(Şekil 3)⁷⁵

⁷³ Sevim Arslan, **Karapınar Tülü Halıları**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, G.T.E.S. Bölümü, Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Ana Sanat Dalı, Y.Lisans Tezi, 1990

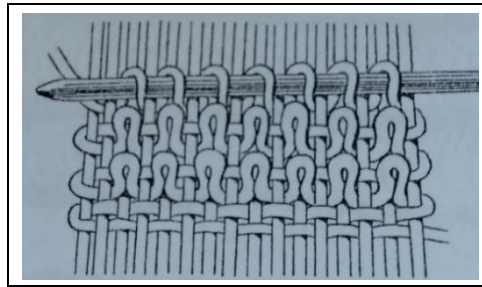
⁷⁴ Neriman Görgünay, **Düğümlü Halının Öncüsü Geve/Tülü ve Benzeri Dokumalar**, Güneş Ofset, İzmir, 2005, s.19

⁷⁵ D'harcourt, s.27-28

Şekil 3. (A ve B) İki farklı uygulama⁷⁶

Brown'a göre; Atkı ipliğinin çözgüler arasından düz çekilerek yapılması ile oluşan teknikte; Şekil 4'te Sol elin parmaklarının ve şiş yardımı ile atkı ipliğini altından desteklenerek yüzeye çıkarılma işlemi görülmektedir.⁷⁷ Bu uygulama enden ene şiş çıkarılmadan yapılır. Bu uygulamada çekmeler düzenli ve sıralıdır. Şekil 5'te aynı teknik uygulansa da çekmelerde atlamalar olduğu için görüntü olarak halkalar daha seyrek, teknik çizimde de farklı iki iplik kullanıldığı görülmektedir. Şekil 6'da ise teknik aynıdır fakat aynı ağızlıkta üç iplik kullanıldığı için halka görüntüsü daha kalın ve yoğundur. Basit sade halkalar olarak adlandırılmaktadır.⁷⁸

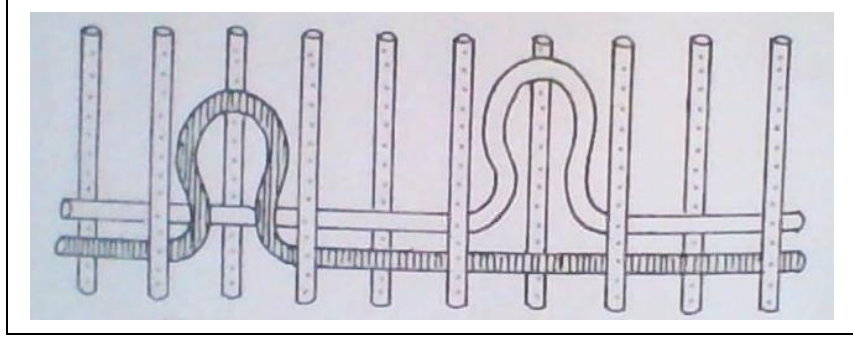
Şekil 4. Dokumada enden ene devam eden çekme.⁷⁹

⁷⁶ D'harcourt, s.27-28

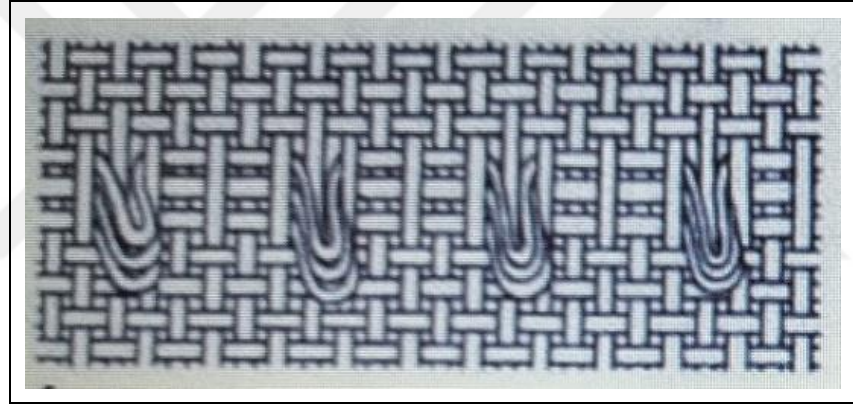
⁷⁷ Brown, s.111

⁷⁸ Forbes, s.188

⁷⁹ Brown, s.111

Şekil 5. İki farklı İplik ile yukarı çekilmiş atkı iplikleri (Pulled-up Loops)⁸⁰

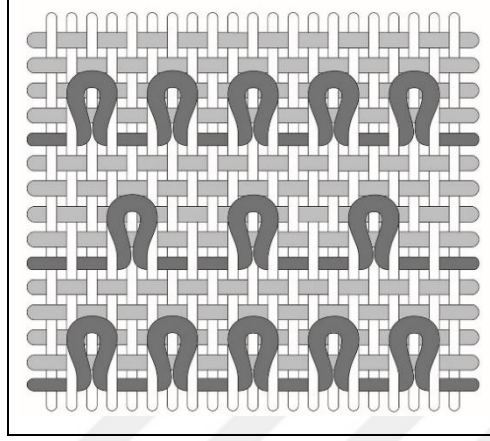
Şekil 6. Aynı ağırlıkta üç kat iplik ile çekme tekniği⁸¹

Şekil 7’de de aynı teknik kullanılmıştır. Çekme sıklıkları kendi içerisinde değişkenlik göstermektedir. Colburn’e göre bu teknik; Atkıdan ilmek-halka oluşturmak için dokumanın yüzeyine bir kanca ile atkı ipliği çekilir. Çekme (İlmek-halka) uzunluklarının aynı olması için ilmeklerin içine bir çubuk yerleştirilir. Her sırasının tamamlanmasından sonra, çubuk çıkartılır.⁸²

⁸⁰ Collingwood, s.214

⁸¹ Forbes, s.188

⁸² Colburn, <https://www.doaks.org/resources/textiles/essays/colburn> , 25.10.2019

Şekil 7. Farklı sıklıklardaki çekmelerin teknik çizimi⁸³

Resim 20. Düz çekme tekniğinin tığ ve çubuk ile uygulama örneği, uygulama sonrası genel görüntüsü⁸⁴

Düz çekme ile yapılan 2 uygulamada, sıralama ile izlediğimizde tığ ve çubuk yardımı ile yapılan denemelerin genel görüntü benzerliği görülmektedir. (Resim 20) Çözümlü ipliklerine düğümlenmeden ya da sarılmadan yüzeye düz çekilen çekme tekniğinin 1. uygulamasında atkı iplikleri tığ yardımı ile yüzeye çekilirken, 2.uygulamada ise atkı

⁸³ Colburn, <https://www.doaks.org/resources/textiles/essays/colburn> , 25.10.2019

⁸⁴ Teknik Uygulama, F.Y.Gezicioglu, R.Gök (Öğr.Gör.Rukiye Gök, Mersin Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil Bölümü Öğretim Görevlisi), 2019

iplikleri çubuğa sarılarak yüzeye çıkarılmıştır. Çözü ve atkıda yün ipliği kullanılmıştır. Atkıda; 1 sıra bezayağı (B1/1), 1 sıra çekme tekniği düzenli sıra ile uygulanmıştır.

Düz çekilerek yapılan teknikte, çekme işlemlerinin sık-seyrek yapılması, ipliklerin ince-kalın kullanılması ya da ipliğin yüzeye çekim işleminin yüksekliğinin farklılıklar oluşturması ile halka görüntüleri değişiklikler göstermektedir. Teknik aynı olsa da kullanılan ipliklerin ince ya da kalın olması, her sırada çekme yapılması veya daha seyrek çekmeler yapılması, kullanılan tığ, ya da çubuk ve benzeri malzemenin kalınlığının farklı olması ile kumaşta desen farklılıkları görülebilecektir.

3.1.2. Zincirleme Şeklinde Çekilerek Yapılan Desenlendirme (Zincirleme Çekme Tekniği)

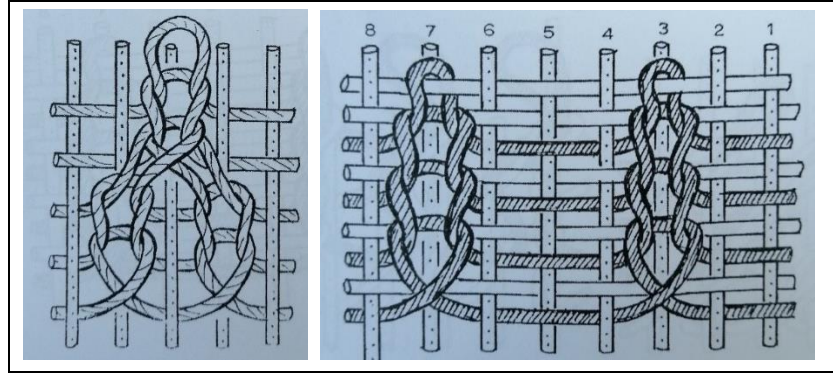
Yukarı çekilen atkı ilmekleri bu tekniğin ilk adımını oluştururken diğer adımda bu ilmekler kendi aralarında çözgü yönü boyunca sıra halinde, zincir şeklinde olduğu belirtilmektedir.⁸⁵

Held'e göre; zincirleme tekniğinde; İlk sırada bezayağı (B 1/1) örgü dokunur, daha sonra çözgüler arasından çekilerek yüzeyde bir yığın oluşturulur. Bu teknik kenardan kenara ya da dokumanın belli bir bölgesinde uygulanarak da yapılabilir. Desen ne olursa olsun mutlaka bir ya da iki sıra bezayağı (B 1/1) kullanıldıktan sonra zincirleme tekniği yapılmalıdır.⁸⁶

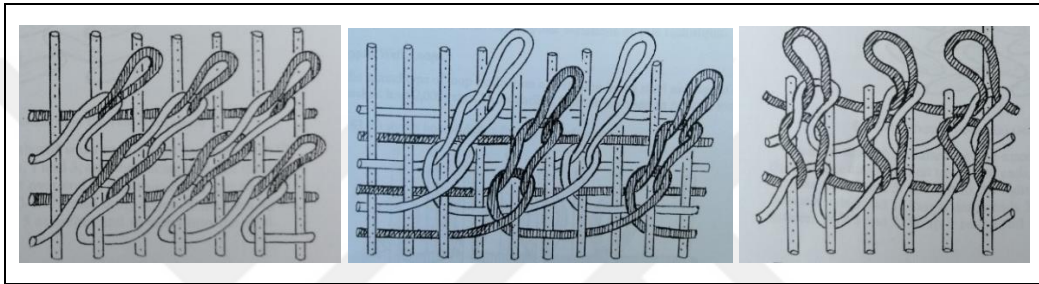
İlmeklerin birbiri içinden geçirilmesi ile oluşan yapılar bu ilmeklerin geçiş sırasına göre dikey, eğimli ya da atlamalı olarak nitelendirilmektedir. Zincirleme şeklinde çekilen bu tekniği, farklı bir desenlendirme anlayışı olarak tanımlayabiliriz. (Şekil 8, Şekil 9)

⁸⁵ Collingwood, s.216

⁸⁶ Held, s.191

Şekil 8. Zincir Şeklinde Çekme Teknikleri (Chained Loops)⁸⁷

Şekil 9. Zincir Şeklinde Çekme Teknikleri (Chained Loops)⁸⁸

Zincirleme tekniğinde; çözgü ipliklerine düğümlenmeden ya da sarılmadan yüzeye düz çekilerek, birbirleri ile zincir şeklinde birleşerek oluşmuştur. (Resim 21) Bu teknik bir tığ yardımı ile yapılmıştır. Çözgü ve atkıdan yün ipliği kullanılarak 1 sıra bezayağı (B1/1), 1 sıra çekme tekniği uygulanmıştır. Bu tekniğin örme ile dokuma karışımı bir yapıya işaret ettiğini ve belkide çözgülü örmenin ilk adımları sayılabileceğini düşünebiliriz.⁸⁹

Resim 21. Tığ yardımı ile yapılan zincirleme tekniğinin uygulama yöntemi ve genel görüntüsü⁹⁰

⁸⁷ Collingwood, s.215, 216

⁸⁸ Collingwood, s.217

⁸⁹ Atalayer, sözlü görüşme, tekniğin örneklerle analizi

⁹⁰ Teknik Uygulama, F.Y.Gezicioğlu, R.Gök, 2019

Zincirleme şeklinde yapılan teknikte halkalar birbirinin içinden geçerek örme denilen bir yöntemle oluşan tekstil yapısına yaklaşıyor. Yüzeye çekilen atkı iplikleri sonrasında birbiri içinden geçerek zincir bir yapı oluşturuyor. Bu teknikteki hedef, olayı birbirine bağlamaktır. Bizim çekmedeki hedefimiz, yüzeye çıkarılan halkalar ile doğrudan desen yapmaktır. Buradaki zincirleme tekniğinde yeni bir oluşum, süsleme ya da motif yapmak üzerine oluşturulan ve yüzeyde halka görüntülerinden ziyade görsel bir efekt vardır.

3.2. Atkı İpliğinin Çözümlü İpliğine Döğümlenmesi Ve Sarılması İle Desenlendirme İşlemi

Atkı ipliğinin çözgü ipliğine döğümlenerek ve/veya sarılarak elde edilen desenlendirme tekniklerinde, çubuk ya da parmak, tığ veya benzeri bir malzemenin yardımı ile yapılabilmektedir.

Wertime'a göre bu teknik, çubuğun atkı yönünde çözgümlere dik açı ile yerleştirilerek üzerine çözgümlerle birlikte simetrik döğüme benzer şekilde iplik sarılarak meydana gelmesi ile oluşur.⁹¹ “ *Bu hav tipine sahip tekstiller Anadolu’da, Asya’da, Tibet bölgesi ve Afganistan’da üretilmektedir.*”⁹²

Alan araştırmamızda Kırklareli’nde saptamış olduğumuz çultar/çimdik dokumanın çözgümlere sarılmadan atkı ipliklerinin çubuğa dolanarak yapıldığını saptarken “çultar” dokumalarının farklı şekilde de yapıldığını Görgünay’ın yayınından anlıyoruz. Görgünay; Çultar dokumaların Kırklareli, Lüleburgaz, Balıkesir ve Çanakkale’de atkı ipliklerinin çözgü ipliklerine döğümlenerek ve bir tahta ya da sopa yardımı ile atkı ipliklerinin dolama tekniği ile atılarak yapıldığını belirtmektedir.⁹³

⁹¹ Wertime, s. 97-100

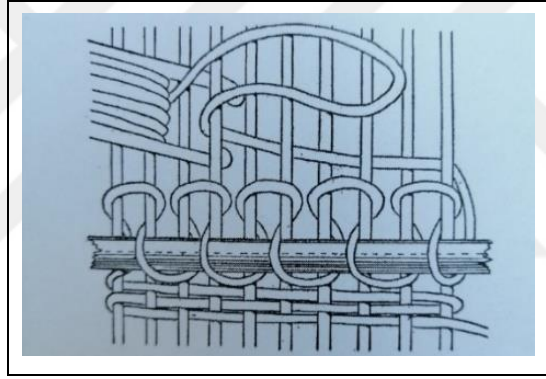
⁹² Sedef Acar, Ecem Tosun, s:67

⁹³ Görgünay, s.16-17

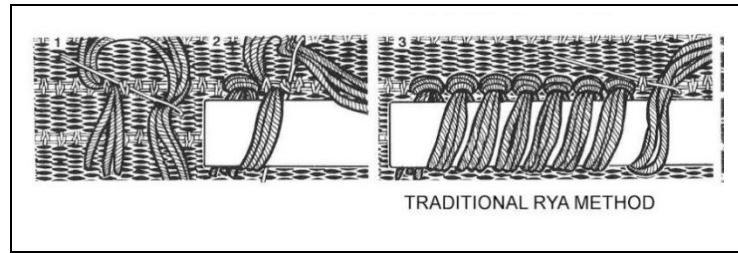
3.2.1. RYA Tekniği

Adını İsveç'in Rya köyünden alan bu teknik; döşemelik ve drapeli kumaşların bütününde veya belli bir kısmında uygulanabildiği belirtilmektedir. Bu tekniğin düğüm ve çekme ile birlikte uygulanarak dokumayı oluşturduğu, düğümün iki çözgü ipliğini sararak kumaş eni boyunca devam ederken aynı anda sert bir malzeme veya çubuk yardımı ile istenilen çekme boyutu sağlanarak meydana geldiği ifade edilmektedir.⁹⁴

Brown; Rya İsveç havlı dokuma tekniğinin Gördes düğümlü tekniğine dayandığını ve halılarda kullanıldığı da belirtmektedir.⁹⁵ Collingwood'a göre; Gördes (Türk) düğümlü tekniğin kesik uçlu kullanıldığı ve eski İsveç dokumalarında uygulandığı görülmüştür.⁹⁶

Şekil 10. Düğüm ve Çekme Tekniği (Rya Technique)⁹⁷

Şekil 11. Geleneksel RYA metodu⁹⁸

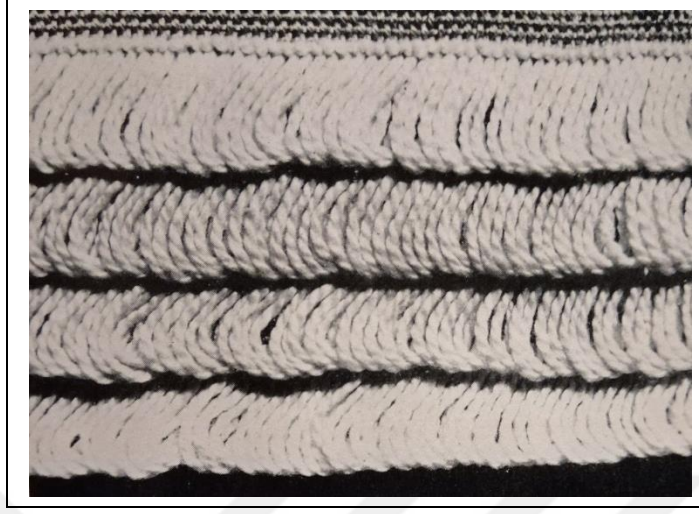
⁹⁴ Brown, s.114

⁹⁵ Held, s.201

⁹⁶ Collingwood, s.224

⁹⁷ Brown, s.114

⁹⁸ Sarah Hartwell, Rugs, Yarns and Canvases, 2014, <http://messybeast.com/rugmaking/rugmaking-2.htm> (12.12.2019)

Resim 22. RYA tekniği ile yapılmış dokuma rneđi⁹⁹

Rya tekniğinin uygulaması; bir çubuk yardımı ile iki çözgü ipliğini sararak yapılmıştır. Çözgü ve atkıdan yn ipliği kullanılarak 1 sıra bezayağı (B1/1) 1 sıra çekme tekniği uygulanmıştır. (Resim 23)

Çözgü ipliğine sarılarak ve dğmlenerek yapılan Rya tekniğinin tarihsel örneklerin ve güncel yayınların incelenmesi sonucunda yukarı doğru çekilerek yapılan halkaların, kesikli ya da kesiksiz olarak kullanıldıklarını tespit ettik. Araştırmamızda kesilmeden halka yapan tekniklerin desenlendirilmesini incelediğimiz için Rya tekniğinde de kesilmeden desen yapan teknik uygulanmıştır. (Resim 23)

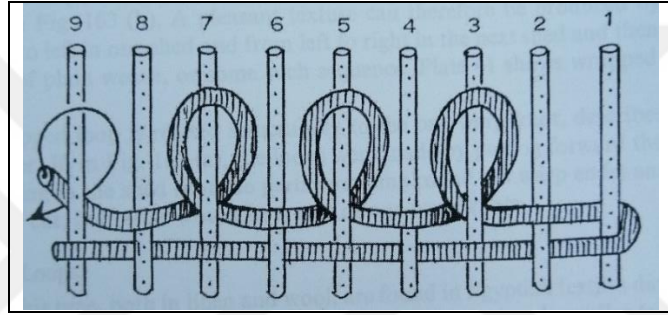
Resim 23. ubuk yardımı ile yapılan Rya tekniği ve sonrasında genel grnts¹⁰⁰

⁹⁹ Brown, plate.A

¹⁰⁰ Teknik Uygulama, F.Y.Geziçioğlu, R.Gök, 2019

3.2.2. Sarılarak Çekme Tekniği(Wrapped Weft Loops)

Collingwood'a göre, yaklaşık 2000 yıl öncesinde kullanılan bu teknik yün ipliğinin yüzeye çekilmesi ile oluşmaktadır. 1 sıra bezayağı B(1/1) dokunduktan sonra sağ kenarın ilk çözgü ipliğinin altından geçerek 2. Çözgüyü atladıktan sonra 3. Çözgüyü sararak işleme devam ediliyor. Bu düzen 1 çözgü atlayarak enden ene devam etmektedir. Bu tekniğin diğer çekmeli tekniklerine göre çalışılmasının daha yavaş olmakla beraber çekmelerin daha düzgün ve sıkı olmasını sağladığı belirtilmektedir.¹⁰¹

Şekil 12. Çözgüye Sarılarak Oluşan Çekme Tekniği(wrapped weft loops)¹⁰²

Çözgüye sarılarak oluşan çekme (wrapped weft loops) tekniğinin uygulama yöntemi; tığ ya da el ile yüzeye çekme ya da çubuğa sarılma ile yapıldığı öngörüsüyle uygulama yapıldı. Bunun için atkıların yüzeye çekilme işleminde çekme(ilmek-halka) yüksekliğini belirlemek için el ile çekme ve tahta çubuğa sarma yöntemleri kullanıldı. Çözgü ve atkıdan yün ipliği kullanılarak 1 sıra bezayağı (B1/1) 1 sıra çekme tekniği uygulandı.(Resim 24)

¹⁰¹ Collingwood. S.219

¹⁰² Collingwood. S.218

Resim 24. Çözüye sarılan çekme (wrapped weft loops) tekniğinin uygulama basamakları ve yüzeyde genel görüntü¹⁰³

3.2.3. Sehna Tekniği (Sehna Loops)

Collingwood, Sehna tekniğinin M.S. 400 yıllarında Mısır, Fırat'ın doğusu (Euphrates) gibi bölgelerde keten ve yün dokumalarda ve M.S. 2.yy'da Filistin'in Eriha(Jericho) bölgesinde yünlü dokumaların her iki yüzünde farklı renklerle kullanıldıklarını belirtiyor. Ayrıca bu tekniğin Kopt(Kıpti) halısının büyük bir parçasında yapıldığını ve günümüzde de Tibet halılarının yapımında kullanıldığını açıklamaktadır.¹⁰⁴

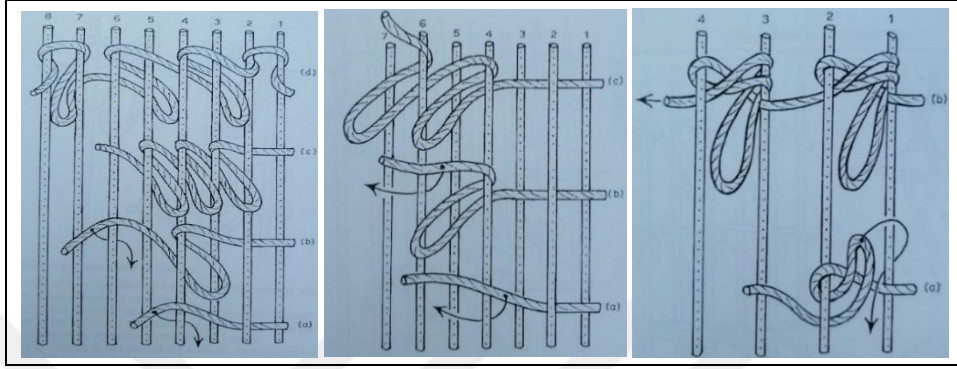
Forbes'e göre bu teknikte atkı iplikleri bir çubuğun ya da kordonun üzerinden geçip çözgü ipliğinin altından sarılarak uzun ilmekler/halkalar oluşturur. Bu tekniğe Sehna loops (Sehna ilmekleri/halkaları) denir.¹⁰⁵

¹⁰³ Teknik Uygulama, F.Y.Gezicioğlu, R.Gök, 2019

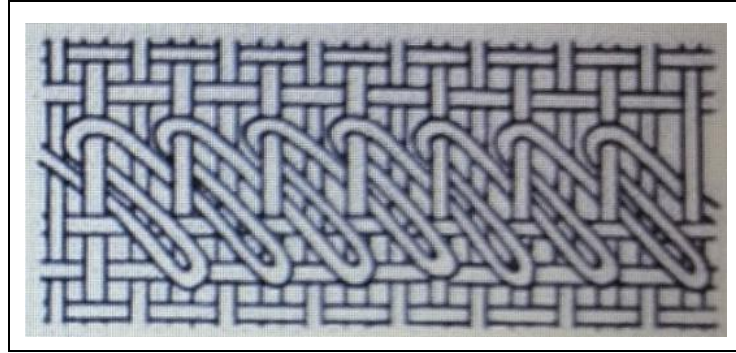
¹⁰⁴ Collingwood, s.219

¹⁰⁵ Forbes, s.187,189

Sehna tekniğinin yapılan araştırmalar ve güncel yayınlar doğrultusunda birkaç farklı şekilde yapıldığı görülmektedir. Bu farklılıklar; tek çözgüye sarılma, tek çözgüye çift dolama, iki çözgüye sarılma şeklinde tanımlanabilir. (Şekil 13, 14, 15)

Şekil 13. Sehna Teknikleri, tek çözgü ve/veya iki çözgü ipliğine sarılarak/dolanarak yapılan örnek çizimler ¹⁰⁶

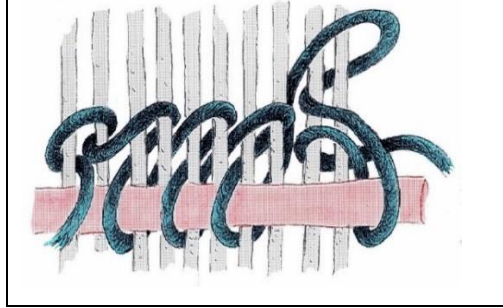
Şekil 14. Sehna Tekniği, tek çözgü ipliğine sarılarak elde edilen çekme örneği ¹⁰⁷

Michael Christie'a göre, Tibet dokumalarında da bu teknik kullanılır. Dokuma sırasında uzun bir çubuk yardımı ile yapılan çekmeler/halkalar bazen boydan boyda

¹⁰⁶ Collingwood, s.219

¹⁰⁷ Forbes, s.187

kullanılan çubuk üzerinde kesilerek bazen de kesilmeden, çubuk çıkartılarak oluşturulur. Hav yüksekliğini ölçmek için metal çubuklar kullanılır.¹⁰⁸

Şekil 15. Tibet dokuma tekniği. Metal çubuklu teknik çizim kesiti.¹⁰⁹

Sehna tekniği denemesinde; atkı ipliği el ile yüzeye çekilerek ve tahta çubuğa sarılarak iki yöntemle uygulama yapılmıştır. Çözü ve atkıdan yün ipliği kullanılarak 1 sıra bezayağı (B1/1), 1 sıra çekme tekniği uygulanmıştır. (Resim 25)

Resim 25. Sehna tekniğinde iki örnek uygulama ve genel görüntü ¹¹⁰

Çözü ipliğine sarılarak yapılan Sehna tekniğinin tarihsel örneklerin ve güncel yayınların incelenmesi sonucunda yukarı doğru el ile çekilmesi veya çubuk ve benzeri bir malzemeye sarılarak yapılması ile halkaların kesikli ya da kesiksiz olarak kullanıldıkları sonucuna varılmıştır. Bu araştırmamızda halkaların kesilmeden, doğrudan

¹⁰⁸ Michael Christie, Handknotted Nylon?

<https://medium.com/@ECONYL/handknotted-nylon-part-two-fad4c9b9e5> 08.12.2019

¹⁰⁹ Christie, <https://medium.com/@ECONYL/handknotted-nylon-part-two-fad4c9b9e5> 08.12.2019

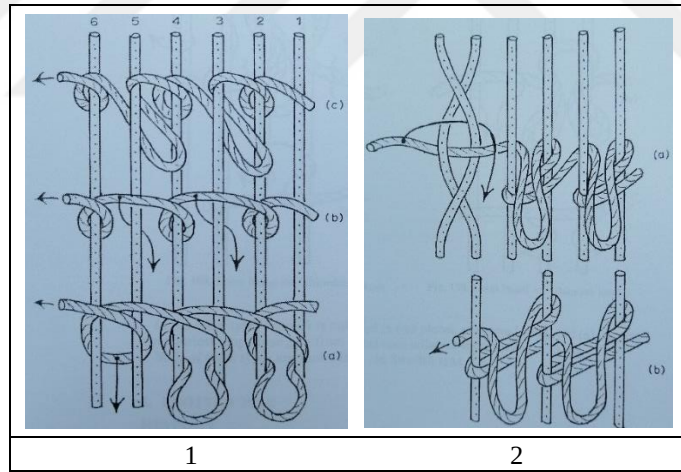
¹¹⁰ Teknik Uygulama, F.Y.Geziçioğlu, R.Gök, 2019

desen yapması anlayışında olduğu için Sehna tekniğinin de kesilmeden yapılan örnekleri araştırma kapsamına alınmıştır.

3.2.4. Sumak Tekniğinden Kaynaklı Çekme Tekniği (Pulled-Up Loops Based on Soumak

Collingwood'a göre; Sumak tekniği ile birlikte oluşturulan bu çekmeler oldukça sağlam yapıdadır ve birkaç çeşidi vardır.¹¹¹

Ayrıca, Collingwood'un The Techniques of Rug Weaving kitabında açıklamış olduğu sumağa dayalı teknik çizimlere baktığımızda klasik sumak tekniğindeki çözgüye sarılma sistemlerine benzer şekilde üretildiği gözlenmektedir. Fakat sumak tekniğinden görüntü olarak farklılıklar oluşturmaktadır. (Şekil 16)

Şekil 16. Sumak tekniğine dayalı olarak yukarı doğru çekilmiş atkı iplikleri¹¹²

Deneysel uygulamada; Sumak tekniğine dayalı olarak yukarı doğru çekilmiş iplikler; Peter Collingwood'ın kaynağında belirttiği görsellerden biri temel alınarak atkı iplikleri çözgüye sarıldıktan sonra yüzeye doğru çekilip bol bırakılarak yapılan uygulama

¹¹¹ Collingwood, s.222

¹¹² Collingwood, s.223

örneğidir. Atkılar gevşek bırakılmıştır. Çekme(halka) görüntüsü oluşturulmuştur. Çözgü ve atkıdan yün ipliği kullanılarak 1 sıra bezayağı (B1/1), 1 sıra çekme tekniği yapılmıştır. (Resim 26)

Resim 26. Sumak tekniğine dayalı olarak yapılan örnek uygulama ve genel görüntü ¹¹³

Klasik sumak tekniği ise atkıdan çekilerek halka yapan desenlendirme tekniği değildir. Bu sebeple araştırmalarımızda sumak tekniği, atkıdan çekilerek yapılan desenlendirilme grubuna alınmamıştır.

4. ÇEKME Lİ TEKNİĞİ İLE YAPILAN DOKUMALARA DÜNYA'DAN VE ANADOLU'DAN GÜNCEL ÖRNEKLER

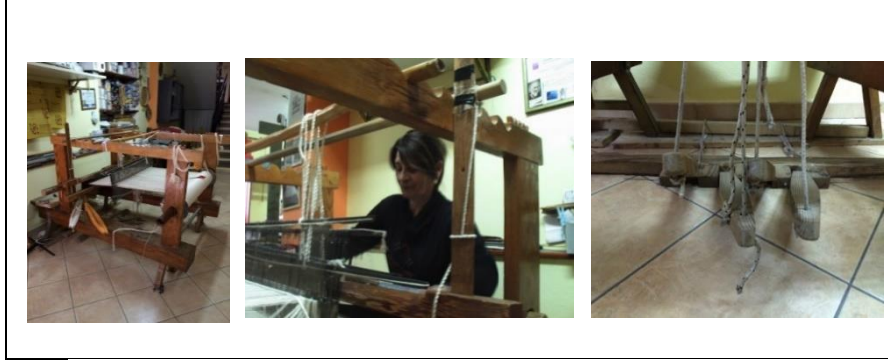
Günümüzde bu tekniğin, geleneksel kültürün devamlılığı açısından ele aldığımızda yapımının azaldığını hatta birçok yerlerde bittiğini söyleyebiliriz. Bununla birlikte serbest, özgür tararımlarda ve sanatsal dokumalarda Dünya'da ve Türkiye'de birçok kişiler tarafından kullanıldığını görmekteyiz.

¹¹³ Teknik Uygulama, F.Y.Gezicioğlu, R.Gök, 2019

4.1. Çekmeli Tekniği ile Yapılan Dokumalara Dünya’dan Güncel Örnekler

İtalya’nın batısında bulunan Sardunya adasında geleneksel Sardunya el dokuması olarak adlandırılan dokumalar günümüzde halen dokunmaya devam etmektedir. Koza’ya göre; el sanatının yaratıcılığı, tasarımları, görselliği, kendine özgü estetiği ve kalitesi ile farklılık göstermektedir. Evlerde ve atölyelerde yapımına devam edilen tekniğin zorluğu ve zaman alıcı olması, sabır, beceri ve fiziksel güç gerektirmesi dikkat çekmektedir. Geleneksel yöntemle özen gösterilerek yapılan dokumalar kilim, masa örtüsü, yatak örtüsü, yastık kılıfı, çanta ve birçok kullanımda değerlendirilmektedir.¹¹⁴

Geleneksel Sardunya dokumalarından olan ve örgülerine pibiones (üzüm meyveleri) adı verilen küçük yükseltilmiş iplikler ile oluşturulan kumaşlar olarak açıklanmaktadır. “Her bir pibione tek tek kendi sırasında el yardımı ile grafik kâğıdında işaretlenmiş desenlerle eşleştirilerek elle sayılmalı ve sarılmalıdır” şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca, orta büyüklükte bir tezgâh üzerinde yatak örtüsü yapan bir dokumacı, 4800 çözgü ipliği, on binlerce pibione ve yüz binlerce çözgü ve atkî elyafı geçişi sayarak, hepsinin el, göz ve grafik kâğıdı ile sayıldığını açıklamaktadır.¹¹⁵

Resim 27. Sardunya dokuma tezgâhı¹¹⁶

¹¹⁴ Kelly Manjula Koza, “Sardinian Arts”, The Art of Handweaving, 2019, <https://sardinianarts.com/art-of-handweaving/> (30.10.2019)

¹¹⁵ Koza, <https://sardinianarts.com/art-of-handweaving/> (30.10.2019)

¹¹⁶ Koza, <https://sardinianarts.com/art-of-handweaving/> (30.10.2019)

Dokuma literatüründe teknik çizimlerle kullanılan (grafik, milimetrik kâğıda) “x” ile işaretlediğimiz kısımlar çözgü ipliğini göstermektedir. Sardunya dokumalarında ise “x” olarak işaretlenen kısımların atkı ipliğini gösterdiği ve o kısımlarda çekme yapılacağı belirtilmektedir. (Resim 28)

Bu “x” işaretli çizim, sadece desen göstermek için kullanılan bir çizim olup; kumaş yapısı, dokuma açık yazılımı olarak görülmemelidir çünkü dokuma teknik çizimi/işaretlenmesi tüm çözgü ve atkı hareketlerini göstermeye yöneliktir.¹¹⁷

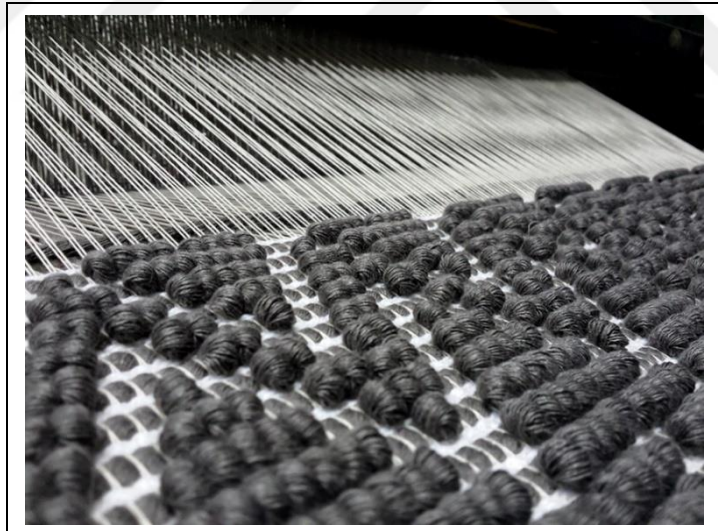
Resim 28. Desenin teknik çizimi ve uygulaması¹¹⁸

¹¹⁷ Atalayer, sözlü görüşme

¹¹⁸ Koza, <https://sardinianarts.com/art-of-handweaving/> (30.10.2019)

Resim 29. Mercan canlısının stilize edildiği desenin “pibiones” tekniği ile dokunan örneği¹¹⁹

Resim 30. Pibiones tekniği ile dokuma örneği.¹²⁰

¹¹⁹ Tessitura di Sardegna: tappeti, coperte, ricami e merletti,
<https://www.mondosardegna.it/category/blog-artigianato/la-storia-dellartigianato> (26.11.2019)

¹²⁰ Marcella and Daniela Sanna, “Tessile Medusa”, tessilemedusa@tiscali.it
<http://www.tessilemedusa.it/tappeti-sardi-cuscini-artigianato-tessile-samugheo-medusa-14/>, (27.12.2019)

Resim 31. Sardo Tessingiu Zanaat Sergisi, Murats Müzesi, 9 Ağustos 2015, Sardunya.¹²¹

Wertime’a göre; Tibet dokumalarında da atkıdan çekmeli(halkalı/ilmekli) tekniği uygulanmıştır. Bu teknikte; atkıdan extra iplik atılarak halkalar oluşturulmuştur. Zeminde bezayağı örgü kullanılmıştır. Çekmeler bazen yatay çubuklar ile oluşturulmaktadır. Bu tür ilmekler halka şeklinde bırakılabilir veya uçları düğümlü havlı halılarda olduğu gibi benzer şekilde kesilebilir.¹²²

¹²¹Pibiones tekniği (çekmeli tekniği), Murats Tekstil Müzesi, Sardunya, museomurats@gmail.com , <https://sardegna-in-rete.leviedellasardegna.eu/fin-al-6-settembre-2015-sara-visitabile-preso-il-museo-murats-e-in-altri-locali-del-centro-di-samugheo-la-mostra-dellartigianato-sardo-tessingiu/>, (27.12.2019)

¹²² John Wertime, Wertime and Swan on Long-pile Rugs 4 October 2008, Textiles and Text, <https://rjohnhowe.wordpress.com/2008/10/14/wertime-and-swan-on-long-pile-rugs/> (28.12.2019)

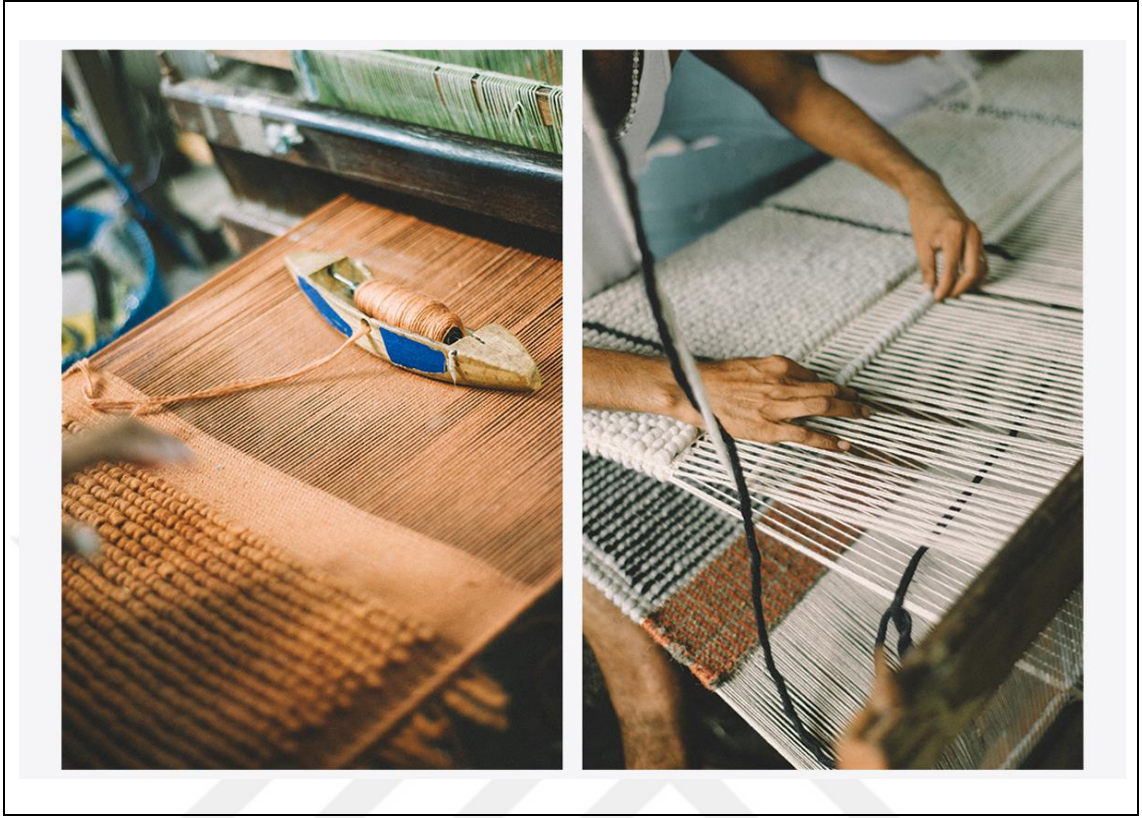

Resim 32. Kesilmeden kullanılan atkıdan ilmekli/halkalı Tibet dokuma örneği ve detayı.¹²³

Hindistan'ın Panipat şehrinde kadınlar tarafından el tezgâhlarında dokunan kumaşların ipliklerinin nesiller boyu geleneksel teknikler ile küçük gruplar halinde boyandığı belirtilir. Stephanie Cleary tarafından çekmeli (halkalı-ilmekli) tekniği olarak adlandırılan bu dokumalar, yastık ve kilimlerin yapımında kullanılmaktadır. Kullanılan ipliklerin küçük gruplar halinde boyandığı, bu geleneksel yöntemlerin nesilden nesile geçerek devam ettiği belirtilmektedir.¹²⁴

¹²³ Wertime, <https://rjohnhowe.wordpress.com/2008/10/14/wertime-and-swan-on-long-pile-rugs/>, (28.12.2019)

¹²⁴ Stephanie Cleary, The Story Behind Our Rugs, 6 November 2019
<https://www.morrowsoftgoods.com/blogs/journal/the-story-behind-our-rugs> (14.12.2019)

Resim 33. El Dokuma tezgâhı, Hindistan/Panipat.¹²⁵

Cleary; yer yaygısı olarak kullanılan dokuma örneğinde, hammaddenin %79 Yeni Zelanda yünü, % 8 pamuk, % 3 Diğer hammaddelerden yapıldığını (Resim 34), çukur el tezgâhında dokunan kumaştan yapılmış olan yastık örneğinin ise ön kısmında 85% Yeni Zelanda yünü, 15% pamuk, arka kısmında ise 100% pamuk ipliği kullanıldığını belirtmiştir. (Resim 35)

¹²⁵ Cleary, <https://www.morrowsoftgoods.com/blogs/journal/the-story-behind-our-rugs> (14.12.2019)

Resim 34. Kilitim ve detayı, 2x3m, , Hindistan.¹²⁶

Resim 35. Yastık ve detayı, 45,72x45,72cm, Hindistan.¹²⁷

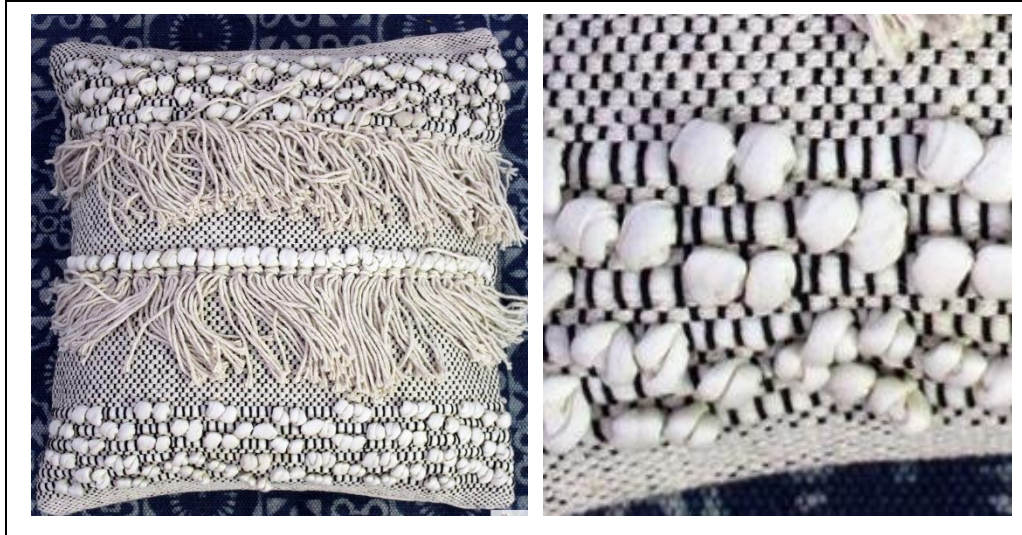
¹²⁶Cleary, <https://www.morrowsoftgoods.com/collections/rugs/products/amari-rug?variant=30427986853949#&gid=1&pid=2> (14.12.2019)

¹²⁷Cleary, <https://www.morrowsoftgoods.com/collections/blankets/products/cruz-throw-pillow?variant=30429381689405> (14.12.2019)

Hindistan'ın geleneksel dokumalarının günümüz kullanım alanlarına göre yeni üretimlerle devam ettiği, bu dokumalarda doğal pamuk ve jüt iplikler kullanıldığı ve Hindistan'ın Rajasthan ve Haryana köylerinde zanaatkarlar tarafından çekmeli (halkalı/ilmeli) tekniği ile dokunan kumaşların çeşitli minderlerin yapımında uygulandığı ifade edilmektedir.¹²⁸

Resim 36. Minder ve detayı, ilmekli-halkalı tekniği, 45,72x45,72 cm, pamuk, jüt. Hindistan¹²⁹

Resim 37. Minder ve detayı, ilmekli-halkalı tekniği, 45,72x45,72 cm, pamuk, jüt. Hindistan¹³⁰

¹²⁸ Ornate Indian Handicrafts, 2020, <https://ornatehandicrafts.com/collections/bags-baskets/products/boho-cotton-jute-bobbles-cushions-18x18-set-of-2> (02.01.2020)

¹²⁹ Ornate Indian Handicrafts <https://ornatehandicrafts.com/collections/bags-baskets/products/boho-cotton-jute-bobbles-cushions-18x18-set-of-2> (02.01.2020)

¹³⁰ Ornate Indian Handicrafts <https://ornatehandicrafts.com/products/tassel-loop-bohochic-cushion-18x18-set-of-2> (02.01.2020)

Meksika'nın Sierra Norte Dağları'nda bir atölyede Meksika'nın geleneksel dokumalarını kullanarak, dokumacıların boyadıkları yöresel yünlerle, çekmeli tekniği uygulayarak dokumalar yapıldığı belirtilmektedir. Bu dokumalardan çeşitli yastık ve halıların üretildiği açıklanır.¹³¹

Resim 38. Yastık, İlmekli-halkalı tekniği, 50,8x50,8 cm, organik yün. Meksika¹³²

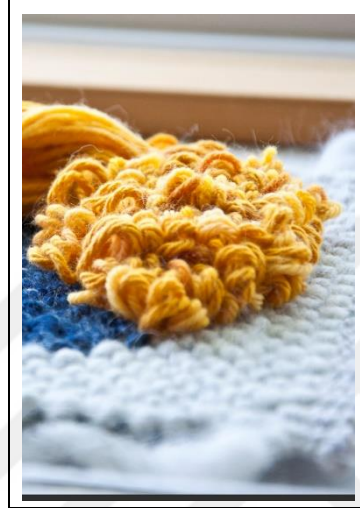
Resim 39. Elde eğrilmiş yün ile dokunan yer yaygısı ve detayı, Meksika.¹³³

¹³¹Territory, <https://www.shopterritorydesign.com/products/loops-pillow-grey> (04.01.2020)

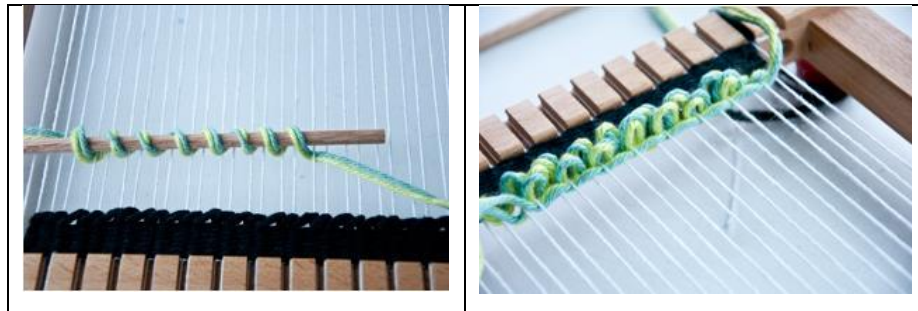
¹³² Territory, <https://www.shopterritorydesign.com/products/loops-pillow-grey> (04.01.2020)

¹³³ Territory, <https://www.shopterritorydesign.com/collections/rugs/products/resto-rug> (04.01.2020)

Kate; “The pile weave” ya da “loop weave” olarak adlandırdığı çekmeli tekniğini kullanarak yeni denemeler yapmaktadır. Çekme tekniği ile oluşturduğu halkaları şiş ya da çubuğa sararak farklı kalınlıktaki ipliklerle yeni yüzeyler oluşturmaktadır.¹³⁴

Resim 40. Pile Weave, 2017. Çift ya da çoklu sarma tekniği ile çekme tekniğinde desenlendirme¹³⁵

Resim 41. Çekme tekniği; çift ya da çoklu sarma ile çekme oluşturma işlemi, desen atkısı ile sarma işlemi, zemin atkıları ile bezayağı B(1/1) örgü oluşturma.¹³⁶

¹³⁴ Kate, The Weaving Loom, 2016, <https://www.theweavingloom.com/weaving-techniques-the-pile-weave-loop-weave/> (10.10.2019)

¹³⁵ Kate, <https://www.theweavingloom.com/weaving-techniques-the-pile-weave-loop-weave/> (10.10.2019)

¹³⁶ Kate, <https://www.theweavingloom.com/weaving-techniques-the-pile-weave-loop-weave/> (10.10.2019)

Resim 42. Farklı kalınlıkta kullanılan ipliklerle yapılan çekmeli örnek, 2018.¹³⁷

Kanada'nın Quebec şehrinde "Point Boutonne" ya da "Boutonne" olarak adlandırılan ve Barret'in araştırmalarına göre 1982 yıllarında geleneksel el dokumacılığı olarak devam eden dokumaların, günümüzde geleneksel kullanım alanları olarak üretimlerinin devam edip etmediği bilinmemektedir.

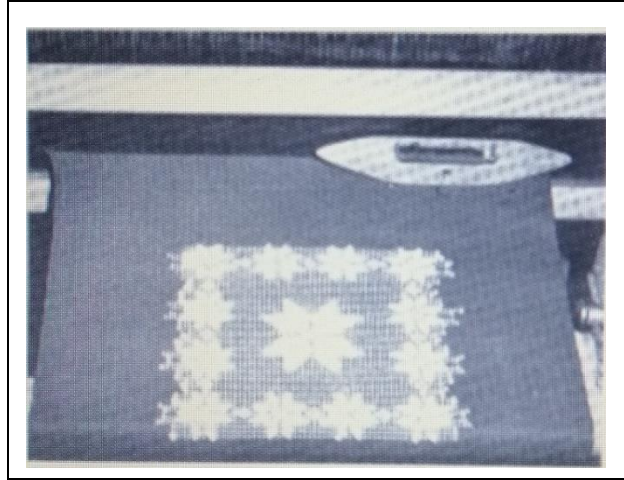
Barrat'e göre, "Point Boutonne" olarak adlandırılan dokuma tekniği ilave atkıların yüzeye el ile ya da kanca benzeri bir malzemeyle çekilerek oluşmaktadır. Ayrıca bir çubuğa sarılarak da yapılabilir. Bu teknik çoğunlukla yatak örtüleri ve perdeler için kullanılır, bununla birlikte yastıklarda, masa örtülerinde ve hatta kıyafetlerde de görülmektedir. Zemin örgüsü genellikle bezayağı B(1/1) örgüsüdür. Bununla birlikte, 4 çerçeveli tezgâhlarda dimi örgüleri de kullanılır. Geleneksel olarak atkıdan çekme yapılan iplik her bir motifin olacağı yerde çekilir ve motifin kenar bitimlerinde kesilirdi. (Resim43) Barrett ayrıca; günümüzde çekme yapılacak kısımlarda çekme yapılıp, iplik

¹³⁷ <https://i0.wp.com/www.theweavingloom.com/wp-content/uploads/2017/03/BestOfPileWeave1.jpg?ssl=1> (12.10.2019)

kesilmeden motifin içinde devam eden iplikle yapılan dokuma örneğinin de olduğunu belirtmektedir. (Resim 44)¹³⁸

Resim 43. Desenin bitiminde atkı ipliğinin kesilmesine örnek bir uygulama. Kanada.¹³⁹

Resim 44. Motif içinde kesilmeden devam eden atkı iplikli dokuma örneği. Kanada.¹⁴⁰

¹³⁸ Clotilde Barrett, Weaving in Quebec, The Weaver's Journal, Volume IV, Number 4, Issue 24, Spring 1982, s.12

¹³⁹ Clotilde Barrett, Weaving in Quebec, The Weaver's Journal, Volume IV, Number 4, Issue 24, Spring 1982, s.12
<file:///C:/Users/pc/Desktop/boutonne%20dergi.pdf> (06.01.2020)

¹⁴⁰ Barrett, s.12, <file:///C:/Users/pc/Desktop/boutonne%20dergi.pdf> (06.01.2020)

Resim 45. Desenlenlerin karelendirilerek anlatımına bir örnek. Kanada.¹⁴¹

Resim 46. Resim 45'in desenin dokunmuş örneği, geleneksel battaniye.¹⁴²

¹⁴¹ Barrett, s.12, <file:///C:/Users/pc/Desktop/boutonne%20dergi.pdf> (06.01.2020)

¹⁴² Barrett, s.13, <file:///C:/Users/pc/Desktop/boutonne%20dergi.pdf> (06.01.2020)

4.2. Çekmeli Tekniği ile Yapılan Dokumalara Anadolu'dan Güncel Örnekler

Anadolu'daki alan araştırmalarında saptamış olduğumuz örneklerin tümü çözgü ipliklerine düğümlenmeden ya da sarılmadan, yüzeye düz çekilerek yapılan çekme teknikleridir. Bu teknik ile yapılan örneklerde iki farklı uygulamanın kullanıldığı görülmüştür. Mersin'in Toroslar, Gözne, Mezitli ilçelerinde ve Konya'nın Karapınar ilçesinde tığ yardımı ile yüzeye çekilip yüzeyde halka oluştururken, Kırklareli'nin Kofçaz ilçesinin Malkoçlar köyünde ise atkı ipliği bir çubuğa sarılarak(dolanarak) halkalar oluşturmaktadır. Hem İzmir, Antalya ve Mersin'in Tarsus ilçesindeki Girit'ten gelen dokumalarda hem de Mersin'in Mezitli ilçesinde Romanya/Mamaya'dan gelen dokuma örneğinde; yüzeydeki çekmelerin yüksekliğinden ve çekmelerin atkı boyunca kumaşın bir kenarından diğerine (enden ene) yapılmasından dolayı çekmenin bir çubuk ya da benzeri bir malzemeye sarılarak yapıldığını öngörmekteyiz.

İzmir, Kırklareli, Antalya, Konya ve Mersin bölgelerinde atkıdan çekerek, halkalarla desenlendirilen dokuma örneklerinin güncel olarak dokunan örnekler olmadığını, sandıklardan çıkarılan anı kumaşlar olduğunu belirledik. Atkı ipliğini yüzeye çekerek halka görüntüsü ile kumaş yüzeyinde halkalarla desen oluşturan dokumalardan Kırklareli'nin Malkoçlar köyünde ve Konya'nın Karapınar ilçesinde 15-20 yıl öncesinde dokunduğunu, Mersin bölgesinde ise bu teknikle yapılan dokumaların günümüzde sadece özel siparişle yapıldığı saptanmıştır.¹⁴³

Özel sipariş ile çekmeli dokuma yapan Şengül Savcı, bu dokumayı uzun zamandır emeğinin karşılığını alamadığı için yapmadığını, çok emekli olan bu tekniği hem uzun sürede dokuduğunu hem de atkı ipliğinin çekme tekniğinden dolayı dokumada fazla kullanıldığını belirtmiştir. Bu sebeple çekmesiz olan düz dokumaları yapmayı tercih etmektedir. (Resim 47)¹⁴⁴

¹⁴³ F. Yelda Gezicioğlu, 25.02.2020, Mersin

¹⁴⁴ Şengül Savcı. Dokumacı, 1964 doğumlu, Sözlü görüşme, 25.02.2020, Mersin/Toroslar

Resim 47. Şengül Savcı, 25.02.2020, Mersin/Toroslar¹⁴⁵

Mersin'in Toroslar ilçesinde saptamış olduğumuz örneklerin 5 adedi Nazife Tan'ın sandığından çıkarılmıştır. Tan, sandığında olan çekmeli dokumaların 65 ile 90 yıllık olduklarını ve hamur örtüsü olarak kullandıklarını belirtmiştir. Kendisi de dokumacı olan Nazife Tan çözgü ipliğine unla bulamaç/haşıl yaparak ipliklerin mukavemetini sağladığını belirtmiştir. Ayrıca açıklamasında; 40 ipliğe 1 çile denildiğini, ipliklerinde sarı rengi elde etmek için pıynar (pıynar palamutu/meşe palamutu) ağacının külü ile boyadığını, eğer istenilen renkten açık ise 2.defa aynı suda bekletip koyulaştırdığını açıklamıştır. En son 5 sene önce çekmesiz düz dokuma, çekmeli dokumayı ise yaklaşık 20 sene önce dokuduğunu belirtmiştir. (Resim 48)¹⁴⁶

Resim 48. Nazife Tan, 28.01.2018, Mersin/Toroslar¹⁴⁷

¹⁴⁵ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

¹⁴⁶ Nazife Tan, Dokumacı, 1944 doğumlu, Sözlü görüşme, 28.01.2018, Mersin/Toroslar

¹⁴⁷ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

Mersin'in Mezitli ilçesinde tespit ettiğimiz başka bir örnek ise Bozon köyünde, Fatma Şimşek'in sandığında bulunmaktadır. Şimşek sandığında olan çekmeli dokumanın yaklaşık 65-70 yıllık olduğunu ve hamur örtüsü olarak kullanıldığını belirtmiştir. (Resim 50) ¹⁴⁸ Çözüğü tek renk, atkısında ise iki renk kullanılmış olan çekmeli dokuma örneğinin desenini oluşturan çekmeler öbekler halinde görülmektedir.

Resim 49. Çekmeli dokuma örneği, 60x67cm, 28.05.2018, Mersin/Mezitli¹⁴⁹

Resim 50. Fatma Şimşek, 28.05.2018, Mersin/Mezitli¹⁵⁰

¹⁴⁸ Fatma Şimşek, 1965 doğumlu, Sözlü görüşme, 28.05.2018, Mersin/Mezitli

¹⁴⁹ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

¹⁵⁰ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

İzmir'in Selçuk İlçesinde "kuskuse" olarak adlandırılan, atkı ve çözüğünde yün ipliği kullanılan kırmızı renkli dokumanın Girit'te dokunduğu belirtilmiştir. Dokuma; 1923 senesinde Girit'ten İzmir'e göç eden aile ile birlikte gelmiştir. 1898 doğumlu Zeynep Öner tarafından dokunmuş olan örnek, Zeynep Öner'in torununun çocuğu olan Nuran Öner'in sandığında bulunmaktadır. Nuran Öner bu dokuma örneğinin başka bir benzerine rastlamadığını belirtmiştir. (Resim 52)¹⁵¹

Resim 51. "Kuskuse" dokuma örneğinin ön analizi yapılırken. 17.02.2018 İzmir/Selçuk¹⁵²

Resim 52. "Kuskuse" dokuma örneği, Nuran Öner, 17.02.2018 İzmir/Selçuk¹⁵³

Kırklareli'nin Kofçaz ilçesinin Malkoçlar köyünde saptadığımız dokuma örneklerini çimdik" ya da "çultar" olarak adlandırmaktadırlar. Önceleri kızılıcık çubuğu

¹⁵¹ Nuran Öner, 1959 doğumlu, Sözlü görüşme, 17.02.2018, İzmir/Selçuk

¹⁵² F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

¹⁵³ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

ile yaptıkları çekmeleri, sonrasında şişe benzer tel bir malzeme ile yapmışlardır. Çekmeler için ayrı, zemin atkısı için ayrı olmak üzere dokumalarında iki mekik kullanıldığı ifade edilmiştir. Dokuma tezgahının dört pedallı bir tezgah olduğunu, dokumalarında iplikleri 3 sıra düz (çekme yapmadan) attıklarını 1 sıra kalın iplikle çekme yaptıklarını belirtmişlerdir. Analizi yapılan dokumalardan birini dokuyan Fatma Gümüş¹⁵⁴, 15 yaşında dokumaya başladığını, 50 yaşına kadar dokuma yaptığını, battaniye ve yatak örtüsü olarak kullandıkları dokumaları yaklaşık olarak en son 20 sene önce dokuduklarını söylemiştir. Fatma Gümüş'ün kızı olan Gülşen Top¹⁵⁵ ise çekmeleri yaparken deseni yapan atkı ipliğini parmağı ile çubuğa dolayarak yaptıklarını ifade etmiştir. İplikleri, kendi koyunlarından elde ettikleri yünü eğirerek, iplik haline getirip kullandıklarını açıklamıştır. Başka bir dokumacı olan Hacer Üzel¹⁵⁶ ise bu dokumaları kışın beşik üzerine koyarak da kullandıklarını belirtmiştir.

Resim 53. “Çimdik/çultar” dokuma örneği ve analizi yapılırken, 27.06.2019 Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar¹⁵⁷

Resim 54. Gülşen Top, 27.06.2019 Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar¹⁵⁸

¹⁵⁴ Fatma Gümüş, Dokumacı, 1944 doğumlu, Sözlü görüşme, 27.06.2019, Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar köyü

¹⁵⁵ Gülşen Top, Dokumacı, 1967 doğumlu, Sözlü görüşme, 27.06.2019, Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar köyü

¹⁵⁶ Hacer Uzel, Dokumacı, 1938 doğumlu, Sözlü görüşme, 27.06.2019, Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar köyü

¹⁵⁷ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

¹⁵⁸ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

Konya'nın Karapınar ilçesinde tespit ettiğimiz “çekki/çeki/çekili/çekkili” olarak adlandırılan dokuma örnekleri en son günümüzden yaklaşık 15-20 sene öncesinde dokunmuşlardır. Diğer bölgelere göre tezgah açısından farkı önemlidir. Çünkü bu örnekler dikey (ıstar tezgahı) tezgahta dokunmuştur. Dokumacı olan Aliye Selçuk¹⁵⁹ yapmış olduğu dokumaların krem rengini erik dalından, sarı rengi palamut ağacından, kahverengini de ceviz kabuğundan elde ettiğini ve çoğunlukla koyun renginin kendi doğal rengini kullandığını söylemiştir. Dokumaya 14 yaşında başlayan Aliye Selçuk dokumalarında mihrap ve düz desen uygulamıştır. 70x200cm'lik dokumaları yaklaşık 20 günde tamamlayan Selçuk, bu dokumaları genellikle yatak üstüne sererek kullanmıştır. Evinde bulunan küçük numune tezgahında çekki/çeki/çekili/çekkili tekniğinin yapılışını göstererek uygulamanın somut örneğinin aktarabilmesini bizlere sağlamıştır.(Resim 56) Halı/kilim-Istar tezgahında göstermiş olduğu teknikte; atkı ipliklerini sağ eli ile yüzeye mil yardımı çekip, sol el ile de çekilen ilmekleri tutmaktadır. Bu bize çekme işleminde dokuyucunun farklı varlığını ve kişisel becerilerin önemini göstermiştir. Birçok dokumacının farklı el tekniği ve farklı uygulamaları yapabileceğini göstermektedir.

Resim 55. Aliye Selçuk ile sözlü görüşme, 19.04.2019 Konya/Karapınar¹⁶⁰

¹⁵⁹ Aliye Selçuk, Dokumacı, 1956 doğumlu, Sözlü görüşme, 19.04.2019, Konya/Karapınar

¹⁶⁰ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

Resim 56. “Çekki/çeki/çekili” tekniğinin dikey tezgahta Aliye Selçuk tarafından uygulaması, 19.04.2019 Konya/Karapınar¹⁶¹

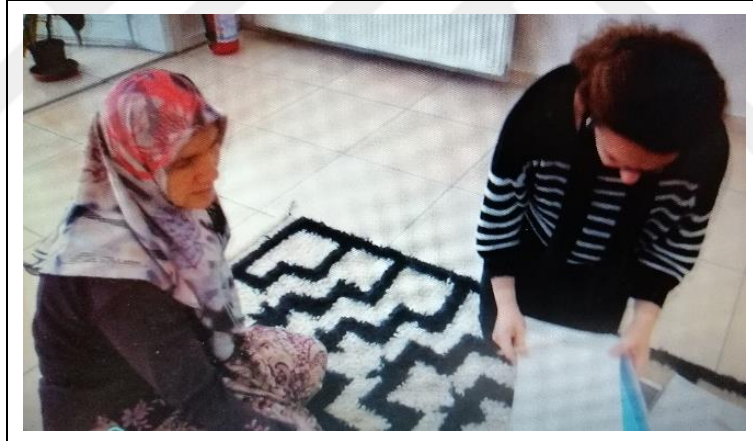
Konya’nın Karapınar ilçesinde tespit ettiğimiz başka bir örnek ise, Ayşe Güney’in¹⁶² dokumuş olduğu mihrap desenli dokuma örneğidir. Dokumaya 1985 yılında başlamış olan Ayşe Güney, son dokumasını 1999 yılında yapmıştır. Kendi keçisinden elde ettiği yünlerden iplik eğirerek dokumalarında kullanmıştır. Bu tür dokumaları duvar kenarlarında, halıların üzerinde yer yaygısı olarak kullanılmaktadırlar.

¹⁶¹ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

¹⁶² Ayşe Güney, Dokumacı, 1971 doğumlu, Sözlü görüşme, 19.04.2019, Konya/Karapınar

Resim 57. “Çekki/çekkili/çeki/çekili” dokuma örneğinin analizi yapılırken. Ayşe Güney arşivi. 86x2.13cm, 19.04.2019, Konya/Karapınar¹⁶³

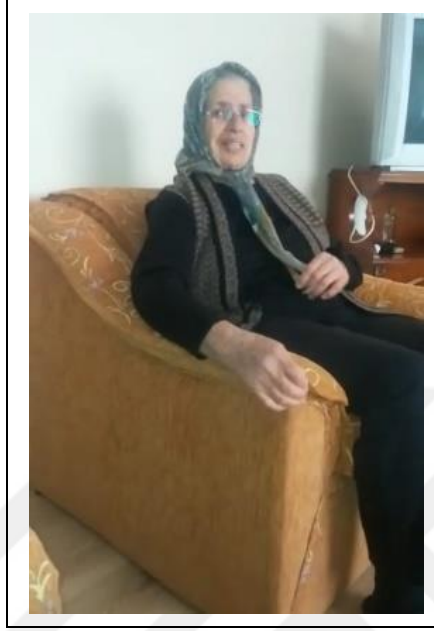
Resim 58. Ayşe Güney ile sözlü görüşme, 19.04.2019, Konya/Karapınar¹⁶⁴

Mersin’in Tarsus İlçesinde “kuskuse” olarak adlandırılan, yaklaşık 100-150 yıllık olan dokuma Girit’ten gelmiştir. Kimin tarafından dokunduğu bilinmeyen örnek

¹⁶³ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

¹⁶⁴ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

Saime Ukav'ın¹⁶⁵ sandığında bulunmaktadır. “Kuskuse” dokuma örneği yatak örtüsü olarak kullanılmaktadır.

Resim 59. Saime Ukav , 22.04.2019 Mersin/Tarsus¹⁶⁶

Resim 60. “Kuskuse” dokuma örneği, Saime Ukav arşivi. 131x180cm, 22.04.2019 Mersin/Tarsus¹⁶⁷

¹⁶⁵ Saime Ukav, 1940 doğumlu, Sözlü görüşme, 22.04.2019, Mersin/Tarsus

¹⁶⁶ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

¹⁶⁷ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

Antalya Giritliler Derneği'nde bulunan ve “kuskuse” olarak adlandırılan, yaklaşık 100 yıllık olduğu tahmin edilen örnek dokumalardan biri de Girit'ten gelmiştir. Antalya Giritliler Derneği Başkanı Ali Cem Con¹⁶⁸ ve Antalya Giritliler Derneği üyesi Cemile Gülseverler¹⁶⁹ “kuskuse” olarak adlandırdıkları kumaşın yatak örtüsü olarak kullanıldığını belirtmiştir.

Resim 61. “Kuskuse” dokuma örneğinin analizi yapılırken, 24.02.2019. Antalya Giritliler Derneği.¹⁷⁰

Resim 62. “Kuskuse” dokuma örneği, 131x190cm, 24.02.2019. Antalya Giritliler Derneği.¹⁷¹

¹⁶⁸ Ali Cem Con, 1970 doğumlu, Sözlü görüşme, 24.02.2019, Antalya Giritliler Derneği

¹⁶⁹ Cemile Gülseverler, 1969 doğumlu, , Sözlü görüşme, 24.02.2019, Antalya Giritliler Derneği

¹⁷⁰ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

¹⁷¹ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

Mersin’de Işın Ergene’nin¹⁷² 1983 senesinde Romanya/Mamaya’dan almış olduğu yastığın kumaşı da çekme tekniği ile yapılmış örneklerden biri. Bu örnek İtalya’nın batısında bulunan Sardunya adasındaki el dokumalarına benzerliği ile dikkat çekmektedir(Resim 63).(bk.Resim 30, sayfa 42)

Resim 63. Romanya/Mamaya’dan alınan örneğin detayı, 82x99cm, 14.08.2019, Mersin¹⁷³

Resim 64. Işın Ergene, 14.08.2019, Mersin¹⁷⁴

¹⁷² Işın Ergene, 1944 doğumlu, Sözlü görüşme, 14.08.2019, Mersin

¹⁷³ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

¹⁷⁴ F. Yelda Gezicioğlu, Fotoğraf arşivinden

5. ÇEKME Lİ DOKUMALARIN ANALİZİ (MÜZE ÖRNEKLERİ, ALAN ARAŞTIRMALARI VE DENEYSEL DOKUMALAR)

5.1. Müzelerden Seçilmiş Örneklerin Analizleri

Atkı ipliğinin yüzeye çekilerek halka görüntüsü ile desenlendirilmiş dokuma kumaşların, Dünya Müzelerindeki örnekleri araştırılıp seçilmiş örneklerin dokuma analizleri yapılmıştır. Dünya Müzelerinde çekmeli dokumalar birbirine benzer isimler ile müzelerde yer almaktadır. Gerek müze fotoğrafları ve bilgilerinden gerekse yazışmalarda saptayabildiğimiz bu isimler; “weft loop” (atkıdan halkalı/ilmekli), “weft looping” (atkıdan halkalı/ilmekli), “weft loop pile” (atkıdan halkalı/ilmekli yığın, hav), “loop weave” (halka/ilmek örgü), “pile weave” (havlı, yığınlı örgü), “pibiones” (grape berries/üzüm meyveleri), “boutonné”(buttons/düğmeler), “boutonne patterning” (düğmeli desen) ya da “point boutonne”(düğme köprüsü) olarak farklı tanımlamalarla karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmamızda; Metropolitan Müzesi, The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi, V&A (Victoria and Albert) Müzesi, Harvard Sanat Müzesi, Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üniversitesi, Dumbarton Oaks Sanat Müzesi, Brooklyn Müzesi, Cooper Hewitt Smithsonian Tasarım Müzesi, Royal Ontario Müzesi ve Benaki Müzesi olmak üzere toplamda 10 müzeden örnekler incelenip, analizleri yapılmış tablolarla açıklanmıştır.

5.1.1. Metropolitan Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri

New York'ta, Central Park'ın yanında yer alan müze, dünyanın en büyük ve en önemli müzelerinden birisidir.

Metropolitan Müzesinin sanat koleksiyonu bölümünde bulunan 3.yy ile 6.yy aralıklarında tarihlenen, “weft loop pile” (atkıdan çekmeli-halkalı hav/yığın) ya da “weft loop weave” (atkıdan çekmeli-halkalı örgü) olarak adlandırılan teknik ile dokunmuş olan toplamda 15 örnek incelenmiştir. Bu örneklerde keten ve yün ipliklerinin kullanılmış olduğu görülmektedir. Çoğunda çözgü ipliği keten, atkıda zemin ipliği keten, deseni oluşturan ve çekme tekniği ile yapılan desenlendirmede yün iplikleri uygulanmıştır. Bazılarında ise desen atkılarında yün ipliği ile birlikte keten ipliklerinin de kullanıldığı görülmektedir. Zemin örgüleri “plain weave” (Bezayağı B1/1) olarak belirtilmiştir.

İncelenen dokuma örneklerinin tümünün Mısır'da dokunduğunu kaynak kişi olan Kathrin Culborn'un¹⁷⁵ tarafımıza göndermiş olduğu analizlerden ve Metropolitan Müze'sinin döküman bilgilerinden söyleyebiliyoruz.

Bu bilgiler doğrultusunda 15 örnek, tablolar halinde ayrıntılı olarak gözlenip, müze bilgileri ışığında kumaşın görseli ve dokuma yapısı, tekniğin özellikleri üzerine değerlendirmelerimiz eklenmiştir.

¹⁷⁵ Kathrin Culborn (Conservator, Textile Conservation, The Metropolitan Museum Art)
Kathrin.Culborn@metmuseum.org

Tablo 1
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA1*	
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli/halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı yığın-hav)	
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 90.5.238	Dokumanın Fotoğrafı
Örneğin	Çözü	Atkı
Hammaddesi	Keten	Desen atkısı: Yün, keten. Zemin atkısı: Keten
İplik Numarası	—	—
İplik Bükümü	S büküm tek kat	S büküm tek kat
Sıklığı	16 iplik/cm	5 iplik/cm
Renk Raporu	Boyanmamış Keten	Desen atkıları: Sarı, kırm, mavi, Boyanmamış keten Zemin atkısı: Boyanmamış keten
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
KumaşEni(cm)	21,5cm	
KumaşBoy(cm)	26,5cm	
Bağışlayan kişi, yılı	George F. Baker, 1890	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin teknik özelliği	Culborn'un analiz sonucu; Teknik: Atkıdan ilave olarak çekme/halka yığın(weft loop pile) tekniği ile yün ipliklerinde çok renkli, ketende ise boyanmamış keten kullanılmıştır. Zeminde Bezayağı B(1/1) örgü ile boyanmamış keten ipliği zemini oluşturmaktadır. Atkı ipliklerinde kullanılan sarı, kırmızı, mavi renkli yünlü iplikler bozulduğu için detaylı inceleme sonucunda yüzeyde görülebilir. Atkıda kullanılan boyanmamış keten ipliğinin kısa olarak çekilen bölümlerinde çekme sıklığı 1cm'de 5 kere olup tek kat iplikle yapılmıştır. Bu çekilmiş ipliğin uzunluğu 0,5cm'dir; 3 veya 5 çözgü ipliği atlanarak çekilmiştir. Uzun olarak çekilen keten iplikleri aynı ağızlıkta 2 sıra kullanılmıştır. 1cm'de 6 kere çekme işlemi yapılmıştır. Her birinin uzunluğu 4.7cm olup 3 veya 5 çözgü ipliği atlanarak çekilmiştir. (Kaynak kişi: Kathrin Culborn)	
Açıklama	4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir.(Kaynak: Metropolitan Müzesi, New York)	
Analiz	Kathrin Culborn (Conservator, Textile Conservation,) (28.02.2019)	
Dokumanın Arka Yüz ve Detay Fotoğrafı	 Arka Yüz	 Detay
Tablo Düzenleme	Y.Geziçioğlu, G.Atalayer	

Kaynak: Metropolitan Müzesi, Kathrin Culborn (Conservator, Textile Conservation, The Metropolitan Museum Art)

Kathrin.Culborn@metmuseum.org

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443724> (18.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 1)

Tablo 2
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA2*	
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli/halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı yığın-hav)	
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi 89.18.284a	Dokumanın Fotoğrafı
Örneğin	Çözüğü	Atkı
Hammaddesi	Keten	Desen Atkısı:Yün,keten Zemin Atkısı:Keten
İplik Numarası	—	—
İplik Bükümü	S büküm tek kat	S büküm tek kat
Sıklığı	20 iplik/cm	7 iplik/cm
Renk Raporu	Boyanmamış Keten	Desen Atkıları: Sarı, kırmızı, mavi, boyanmamış keten Zemin atkısı: Boyanmamış keten
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
KumaşEni(cm)	34,3cm	
KumaşBoy(cm)	12,5cm	
Bağışlayan kişi, yılı	George F. Baker, 1890	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin teknik özelliği	Culborn'un analiz sonucu; Teknik: Atkıdan ilave olarak çekme/halka yığın(weft loop pile) tekniği ile yün ipliklerinde çok renkli(sarı, mavi, kırmızı), ketende ise boyanmamış keten kullanılmıştır. Zeminde Bezayağı B(1/1) örgü ile boyanmamış keten ipliği zemini oluşturmaktadır. Atkıda kullanılan boyanmamış keten ipliğinin çekilen bölümlerinde çekme sıklığı 1cm'de 3 kere çekme uygulanmıştır. Bu çekmeler aynı ağızlıkta 2 sıra iplikle yapılmıştır. Çekilmiş ipliğin uzunluğu 1,3cm'dir; 7 veya daha fazla çözgü ipliği atlanarak çekilmiştir. Yün ipliklerinin çekme sıklığı 1cm'de 4 defa çekilip aynı ağızlıkta 2 sıra iplik kullanılmıştır. Herbirinin uzunluğu yaklaşık 0,7cm'dir ve 3 veya 5 çözgü ipliği atlanarak çekilmiştir. (Kaynak kişi: Kathrin Culborn)	
Açıklama	5.yy-6.yy da dokunduğu belirtilmektedir.(Kaynak: Metropolitan Müzesi,New York)	
Analiz	Kathrin Culborn (Conservator, Textile Conservation,) (28.02.2019)	
Dokumanın Detay Fotoğrafı		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Metropolitan Müzesi, Kathrin Culborn (Conservator, Textile Conservation, The Metropolitan Museum Art)

Kathrin.Culborn@metmuseum.org

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443490>(18.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 2)

Tablo 3
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA3*	
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli/halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı yığın-hav)	
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi 90.5.777	Dokumanın Fotoğrafi
Örneğin	Çözüğü	Atkı
Hammaddesi	Keten	Desen Atkısı: Yün, Zemin Atkısı: Keten
İplik Numarası	—	—
İplik Bükümü	S büküm tek kat	S büküm tek kat
Sıklığı	18 iplik/cm	8 iplik/cm
Renk Raporu	Boyanmamış Keten	Desen atkısı: Kahve, Zemin atkısı: Boyanmamış keten
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
Kumaş Eni(cm)	12,3cm	
Kumaş Boyu(cm)	14cm	
Bağışlayan kişi, yılı	George F. Baker, 1890	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme Deseninin teknik özelliği	Colburn'un analiz sonucu; Teknik: Atkıdan ilave olarak kahverengi yün ipliği ile çekme-halka yığın(weft loop pile) tekniği yapılmıştır. Zeminde Bezayağı B(1/1) örgü ile boyanmamış keten ipliği zemini oluşturmaktadır. Yün ipliklerinin çekme sıklığı 1cm'de 5 defa çekilip 2 iplik atılmıştır. Herbirinin uzunluğu yaklaşık 0,5cm olup 4 çözgü ipliği atlanarak çekilmiştir.(Kaynak kişi: Kathrin Culborn)	
Açıklama	4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir.(Kaynak: Metropolitan Müzesi,New York)	
Analiz	Kathrin Culborn (Conservator, Textile Conservation,) (28.02.2019)	
Dokumanın Detay Fotoğrafi	 Detay	
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Metropolitan Müzesi, Kathrin Culborn (Conservator, Textile Conservation, The Metropolitan Museum Art) Kathrin.Colburn@metmuseum.org

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/444256> (18.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 3)

Tablo 4
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

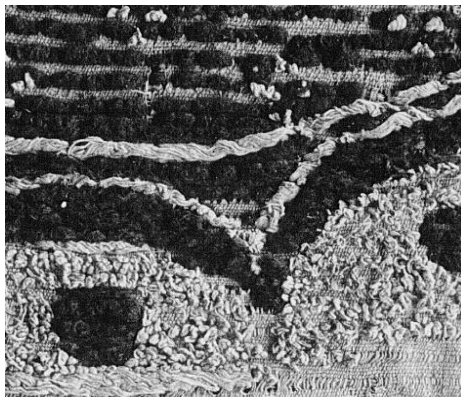
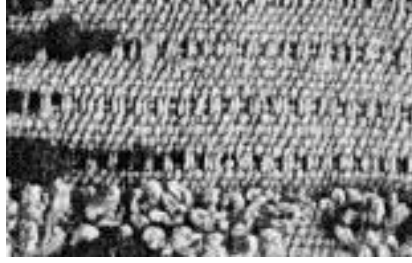
Analiz No	MAA4*	
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli/halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı yığın-hav)	
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 101.301.076	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
Kumaş Eni(cm)	63cm	
Kumaş Boyu(cm)	56cm	
Bağışlayan kişi, yılı	Helen Miller Gould, 1910	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği	Çözümlü ipliği keten, zemin atkısı keten, çekme tekniği ile oluşturulan desen atkılarında ise çok renkli yün ipliklerinin kullanıldığı düşünülmektedir. Deseni oluşturan kısımlarda; dört sıra zemin atkısı(keten) bir sıra çekme tekniği ile desen atkısının(yün) uygulandığı tahmin edilmektedir. (Desen Yorumu ve Analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer) (28.02.2019)	
Açıklama	MS 3.yy-4.yy da dokunduğu düşünülmektedir. Kopt (Kıpti) kumaşı olarak adlandırıldığı belirtilmektedir. Bunun gibi büyük tekstil parçaları mezar örtüleri olarak keşfedilmiş olsa da bunun haricinde kullanım alanının belirsizliğini koruduğu ifade edilmektedir.(Kaynak: Metropolitan Müzesi, New York)	
Dokumanın Detay Fotoğrafları		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Metropolitan Müzesi

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/446011>(18.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 4)

Tablo 5
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA5*		
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli/halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı yığın-hav)		
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 89.18.8	Dokumanın Fotoğrafı 	
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	49,2cm		
Kumaş Boyu(cm)	71cm		
Bağışlanan tarih	1889		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumanın çözgüsünde keten ipliği, zemin atkısında keten, çekme tekniği ile oluşturulan desen atkılarında ise yün ve keten olduğu, deseni oluşturan kısımlarda; dört sıra zemin atkısı(keten) bir sıra çekme tekniği ile desen atkısı(yün) ve/veya keten ipliği kullanıldığı tahmin edilmektedir. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019) Çekme tekniği		
Açıklama	3.yy-4.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Metropolitan Müzesi, N.Y.)		
Dokumanın Detay Fotoğrafları	 Detay Detay		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Metropolitan Müzesi

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443213>(18.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 5)

Tablo 6
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

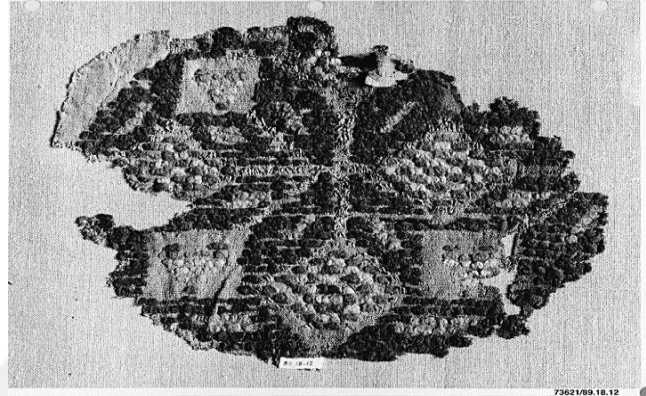
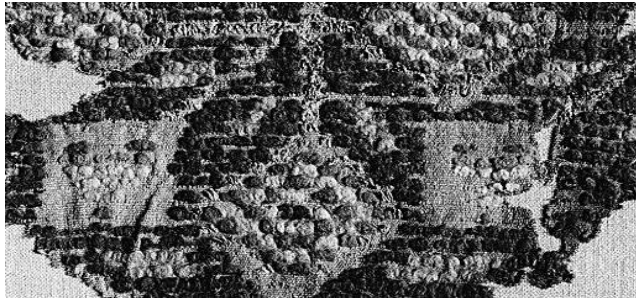
Analiz No	MAA6*		
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli/halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı yığın-hav)		
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 89.18.11	Dokumanın Fotoğrafı 	
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	12,6cm		
Kumaş Boyu(cm)	13.6cm		
Bağışlanan tarih	1889		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumanın çözgüsünde keten ipliği, zemin atkısında keten, çekme tekniği ile oluşturulan desen atkılarında ise yün ve keten olduğu, deseni oluşturan kısımlarda; üç sıra zemin atkısı(keten) bir sıra çekme tekniği ile desen atkısı(yün) ve/veya keten ipliği kullanıldığı tahmin edilmektedir. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019))		
	 Çekme tekniği		
Açıklama	4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Metropolitan Müzesi, N.Y.)		
Dokumanın Detay Fotoğrafı			
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Metropolitan Müzesi

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443216>(18.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 6)

Tablo 7
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA7*	
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli-halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli-halkalı yığın-hav)	
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 89.18.12	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
Kumaş Eni(cm)	26cm	
Kumaş Boyu(cm)	31,2cm	
Bağışlanan tarih	1889	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumanın çözgüsünde keten ipliği, zemin atkısında keten, çekme tekniği ile oluşturulan desen atkılarında ise yün ve keten olduğu, deseni oluşturan kısımlarda; üç ya da dört sıra zemin atkısı(keten) bir sıra çekme tekniği ile desen atkısı(yün) ve/veya keten ipliği kullanıldığı tahmin edilmektedir. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer (11.09.2019)) Çekme tekniği	
Açıklama	4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Metropolitan Müzesi, N.Y.)	
Dokumanın Detay Fotoğrafı		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Metropolitan Müzesi

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443217>(18.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 7)

Tablo 8
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

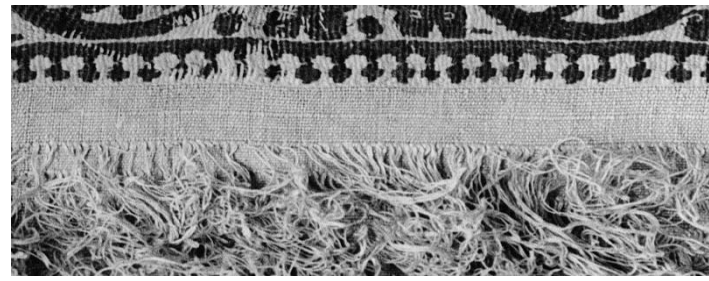
Analiz No	MAA8*	
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli-halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli-halkalı yığın-hav)	
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 89.18.13	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
Kumaş Eni(cm)	26cm	
Kumaş Boyu(cm)	31,2cm	
Bağışlanan tarih	1889	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumanın çözgüsünde keten ipliği, zemin atkısında keten, çekme tekniği ile oluşturulan desen atkılarında ise yün ve keten olduğu, deseni oluşturan kısımlarda; dört sıra zemin atkısı(keten) bir sıra çekme tekniği ile desen atkısı(yün) ve/veya keten ipliği kullanıldığı tahmin edilmektedir. Çok renkli yün iplikleri kullanılmıştır. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019))	
	 Çekme tekniği	
Açıklama	4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir.(Kaynak: Metropolitan Müzesi, N.Y.)	
Dokumanın Detay Fotoğrafi		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Metropolitan Müzesi

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443218>(18.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 8)

Tablo 9
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

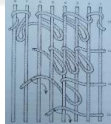
Analiz No	MAA9*		
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli-halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli-halkalı yığın-hav)		
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 89.18.15	Dokumanın Fotoğrafi 	
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1),		
Kumaş Eni(cm)	16,7cm		
Kumaş Boyu(cm)	35cm		
Bağışlanan tarih	1889		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumanın çözgü ipliği keten, zemin atkısında keten, koyu renkli bordür şeklinde olan desen atkılarının yün, çekme tekniği ile oluşturulan desen atkılarında ise keten ipliği kullanıldığı düşünülmektedir. Dokumada çözgü boyunda 8-9 sıra düz bezayağı atılıp 1 sıra çekme yapıldığı ve çekmelerin boyunun uzun bırakıldığı görülmektedir. Çekme tekniği; Çözgü ipliklerine sarılarak oluşan Sehna Tekniği ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve teknik yöntem analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019)		
	 Çekme tekniği		
Açıklama	3.yy-4.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Metropolitan Müzesi, N.Y)		
Dokumanın Detay Fotoğrafi			
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Metropolitan Müzesi

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443220> (18.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 9)

Tablo 10
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA10*		
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli-halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli-halkalı yığın-hav)		
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 89.18.21	Dokumanın Fotoğrafi 	
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
KumaşEni(cm)	49,5cm		
KumaşBoy(cm)	49,5cm		
Bağışlanan tarih	1889		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çözümlü ipliği keten, orta bölümdeki desen atkıları yün, orta bölümü çevreleyen kenar kısımlarında çekme tekniği ile oluşturulan desen atkıları ise keten iplik kullanıldığı düşünülmektedir. Çekme tekniğinin çözgü boyunda 11-12 sırada 1 yapıldığı ve çekmelerde 2 ya da daha fazla kat iplik kullanıldığı, çekmelerin boylarının uzun bırakıldığı görülmektedir. Çekme tekniği; Çözümlü ipliklerine sarılarak oluşan Sehna Tekniği ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve teknik analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019))		
	 Çekme tekniği		
Açıklama	4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Metropolitan Müzesi, N.Y)		
Dokumanın Arka Yüz ve Detay Fotoğrafları	 Arka Yüz		
	 Detay Fotoğraflar		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Metropolitan Müzesi

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443226>(18.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 10)

Tablo 11
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

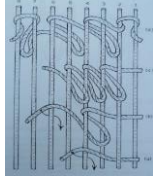
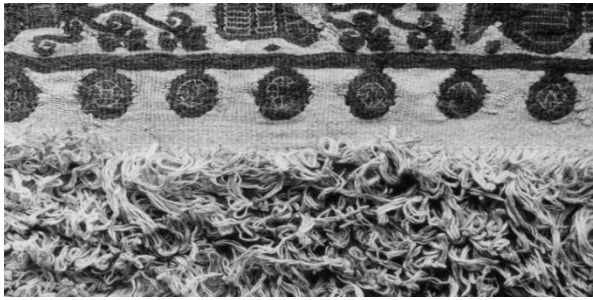
Analiz No	MAA11*		
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli-halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli-halkalı yığın-hav)		
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 89.18.28	Dokumanın Fotoğrafı 	
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	35cm		
Kumaş Boyu(cm)	63cm		
Bağışlanan tarih	1889		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumada kullanılan ipliklerin; çözgü ipliği keten, orta bölümdeki madalyona benzeyen desenli bölümde desen atkılarının yün ve keten, zemin atkılarının keten olabileceği, çizgili olan kahve renkli kısımda (bordur) ise yün ipliği kullanıldığı tahmin edilmektedir. Çekme tekniği orta kısma uygulanmıştır. Dokumada; çözgü boyunda 3 sıra bezayağı düz atılarak 1 sıra çekme tekniği uygulanmıştır. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019))		
	 Çekme tekniği		
Açıklama	4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir.(Kaynak: Metropolitan Müzesi, N.Y.)		
Dokumanın Detay Fotoğrafları			
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Metropolitan Müzesi

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443233>(19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 11)

Tablo 12
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

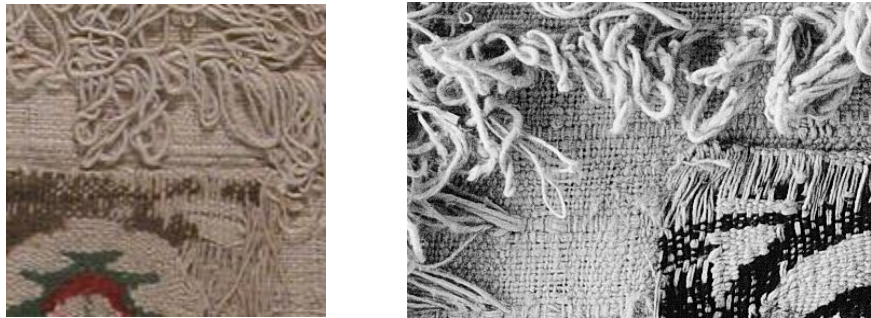
Analiz No	MAA12*
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli-halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli-halkalı yığın-hav)
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 89.18.34
Hammaddesi	Keten, Yün
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)
Kumaş Eni(cm)	41cm
Kumaş Boyu(cm)	67,2cm
Bağışlanan tarih	1889
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çözgü ipliği keten, orta bölümde bordür şeklindeki koyu renkli desen atkılarının yün, dokumanın alt ve üst kısımlarında çekme tekniği ile oluşan desen atkılarının ise keten iplik olduğu düşünülmektedir. Dokumada çözgü boyunda 9-10 sıra düz bezayağı örgü dokunup, 1 sıra çekme tekniği uygulandığı ve çekmelerin uzun bırakıldığı görülmektedir. Çekme tekniği; Çözgü ipliklerine sarılarak oluşan Sehna Tekniği ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve teknik nalizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019)) Çekme tekniği
Açıklama	4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Metropolitan Müzesi, N.Y)
Dokumanın Detay Fotoğrafı	
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer

Kaynak: Metropolitan Müzesi

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443239> (19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 12)

Tablo 13
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA13*		
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli-halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli-halkalı yığın-hav)		
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 89.18.42	Dokumanın Fotoğrafi 	
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	36cm		
Kumaş Boyu(cm)	37cm		
Bağışlanan tarih	1889		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çözümlü ipliği keten, orta bölümdeki desen atkıları yün, orta bölümü çevreleyen kenar kısımlarında çekme tekniği ile oluşan desen atkıları ise keten iplik kullanıldığı düşünülmektedir. Dokumanın kenar kısımlarında çözgü boyuna doğru 10-11 sıra keten iplikleri ile düz bezayağı örgü uygulandığı sonra 2 sıra çekme tekniği yapıldığı görülmektedir. Çekmelerde aynı ağırlıkta 2 ya da daha fazla iplik kullanıldığı ve çekmelerin boyunun uzun bırakıldığı tahmin edilmektedir. Çekme tekniği; Çözgü ipliklerine sarılarak oluşan Sehna tekniği ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019))		
	 Çekme tekniği		
Açıklama	4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Metropolitan Müzesi, N.Y)		
Dokumanın Detay Fotoğrafları			
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Metropolitan Müzesi

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443247>(19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 13)

Tablo 14
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA14*		
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli-halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli-halkalı yığın-hav)		
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 89.18.44	Dokumanın Fotoğrafi 	
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	44,3cm		
Kumaş Boyu(cm)	62,6cm		
Bağışlanan tarih	1889		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumada kullanılan ipliklerin; çözgü ipliği keten, ortada madalyona benzeyen desenli bölümde desen atkılarının yün ve keten, zemin atkılarının keten olabileceği tahmin edilmektedir. Çekme tekniği dokumanın orta kısmına uygulanmıştır. Dokumanın orta kısımlarında keten iplikleri ile 3 sıra düz bezayağı örgü uygulandıktan sonra 1 sıra çekme tekniği yapıldığı görülmektedir. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019)) Çekme tekniği		
Açıklama	4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir.(Kaynak: Metropolitan Müzesi, N.Y.)		
Dokumanın Arka Yüz ve Detay Fotoğrafi	 Arka Yüz	 Detay	
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Metropolitan Müzesi

[https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443249\(19.10.2019\)](https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443249(19.10.2019))

*(Müze Araştırması Analizi 14)

Tablo 15
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA15*	
Teknik Adı	Weft loop weave (Atkıdan çekmeli-halkalı örgü), Weft loop pile (Atkıdan çekmeli-halkalı yığın-hav)	
Erişim Yeri, Kodu	Metropolitan Müzesi, 89.18.45	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
Kumaş Eni(cm)	45,4cm	
Kumaş Boyu(cm)	50,5cm	
Bağışlanan tarih	1889	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumada çözgü ipliği keten, desen atkı iplikleri; orta bölümdeki madalyona benzeyen kısımlarda yün ve keten, dokumanın kenar kısımlarında da keten olduğu düşünülmektedir. Zemin atkıları da keten kullanıldığı tahmin edilmektedir. Çekme tekniği dokumanın tüm yüzeyine uygulanmıştır. Orta kısmında kısa çekme teknikleri, kenar kısımlarında ise daha uzun çekmeler yapılmıştır. Dokumanın genelinde 4-5 sıra bezayağı örgü uygulanarak 1 sıra çekme tekniği yapıldığı görülmektedir. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019)) Çekme tekniği	
Açıklama	4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir.(Kaynak: Metropolitan Müzesi, N.Y.)	
Dokumanın Arka Yüz ve Detay Fotoğrafı	 Arka Yüz	 Detay
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Metropolitan Müzesi <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443250>
(19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 15)

5.1.2. The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri

Washington’da, 1925 yılında kurulan The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi’nde bulunan 4.yy ile 6.yy aralıklarında tarihlenen, “weft loop pile” (atkıdan çekmeli/halkalı hav/yığın) olarak adlandırılan teknik ile dokunmuş toplamda 5 örnek incelenmiştir. Bu örneklerde keten ve yün iplikleri kullanılmıştır. Çözümlü ipliği keten, atkıda zemin ipliği keten, deseni oluşturan ve çekme tekniği ile desenlendirme yapılan atkı ipliğinin yün iplikleri olduğu tahmin edilmektedir. Zemin örgüleri “plain weave” (Bezayağı B1/1) olarak belirtilmiştir.

İncelenen dokuma örneklerinin Mısır’da dokunmuş olabileceği kaynak kişi olan Sumru Belger Krody’nin ¹⁷⁶ tarafımıza göndermiş olduğu analizlerden anlaşılmaktadır.

Bu bilgiler doğrultusunda 5 örnek, müze bilgileri ışığında kumaşın görseli ve dokuma yapısı, tekniğin özellikleri üzerine değerlendirmelerimiz eklenmiş ve tablolar halinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

¹⁷⁶Sumru Belger Krody (Senior Curator, The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi)
skrody@email.gwu.edu

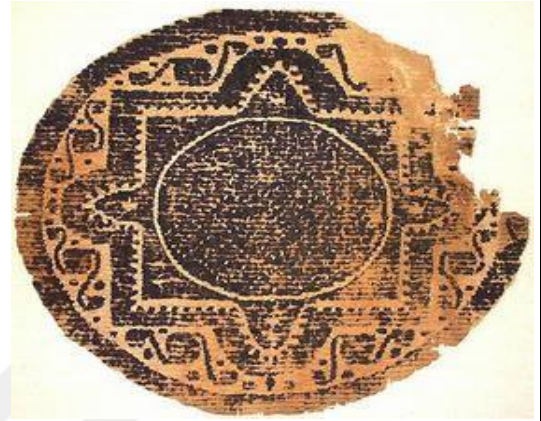
Tablo 16
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA16*	
Teknik Adı	Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı hav/yığın)	
Erişim Yeri, Kodu	The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi 71.13A	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
Kumaş Eni(cm)	52cm	
Kumaş Boyu(cm)	43cm	
Bağışlanan tarih, Bağışlayan kişi	1927, George Hewitt Myers	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği	Çözümlü ipliği keten, desen atkılarının yün ve/veya keten, zemin atkılarının da keten olabileceği düşünülmektedir. Atkıdan çok renkli iplikler kullanıldığı görülmektedir. Çok renkli kısımlarda yoğun olarak çekme tekniği uygulandığı ve bu çekmelerin(halkaların) kısa yapıldığı tahmin edilmektedir. Görselin ayrıntısı yeterli olmadığı için çekme tekniği anlaşılamamaktadır. (Desen yorumu, analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(01.10.2019))	
Açıklama	Dokumanın bezayağı (B1/1) örgü ile yapıldığı, atkıdan çekme tekniği ile ilave atkılar kullanıldığı belirtilmiştir. 6.yy da dokunduğu düşünülmektedir. (Kaynak: The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi, Sumru Belger Krody (Senior Curator))	
Dokumanın Detay Fotoğrafı		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi, Sumru Belger Krody (Senior Curator)
skrody@email.gwu.edu

*(Müze Araştırması Analizi 16)

Tablo 17
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA17*	
Teknik Adı	Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı hav/yığın)	
Erişim Yeri, Kodu	The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi 71.45	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
Kumaş Eni(cm)	48cm	
Kumaş Boyu(cm)	53,50cm	
Bağışlanan tarih, Bağışlayan kişi	1932, George Hewitt Myers	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği	Çözümlü ipliği keten, desen atkılarının yün ve/veya keten, zemin atkılarının da keten olabileceği düşünülmektedir. Atkıdan iki renkli iplikler kullanıldığı görülmektedir. Çekme tekniğinin dokumanın tüm yüzeyine uygulandığı ve bu çekmelerin(halkaların) kısa yapıldığı tahmin edilmektedir. Görselin ayrıntısı yeterli olmadığı için çekme tekniği anlaşılamamaktadır. (Desen yorumu, analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(01.10.2019)	
Açıklama	Dokumanın bezayağı (B1/1) örgü ile yapıldığı, atkıdan çekmeli tekniği ile ilave atkılar kullanıldığı belirtilmiştir. 4.yy da dokunduğu ve perde olarak kullanıldığı düşünülmektedir. (Kaynak: The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi, Sumru Belger Krody (Senior Curator)	
Dokumanın Detay Fotoğrafi		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi, Sumru Belger Krody (Senior Curator)
skrody@email.gwu.edu

*(Müze Araştırması Analizi 17)

Tablo 18
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA18*	
Teknik Adı	Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı hav/yığın)	
Erişim Yeri, Kodu	The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi 71.78	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
KumaşEni(cm)	51cm	
KumaşBoy(cm)	58cm	
Bağışlanan tarih, Bağışlayan kişi	1941, George Hewitt Myers	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği	Çözümlü ipliği keten, desen atkılarının yün ve/veya keten, zemin atkılarının da keten olabileceği düşünülmektedir. Dokumanın orta bölümünde çok renkli yün ipliklerle tapestry(resimli dokuma) tekniği yapıldığı, kenar kısımlarında ise keten ipliklerle uzun çekmeler (tahmini 3-5 cm arası) yapıldığı tahmin edilmektedir. Görselin ayrıntısı yeterli olmadığı için çekme tekniği anlaşılamamaktadır. (Desen yorumu, analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(01.10.2019))	
Açıklama	Dokumanın bezayağı (B1/1) örgü ile yapıldığı, atkıdan çekmeli tekniği ile ilave atkılar kullanıldığı belirtilmiştir. 5-6.yy da dokunduğu ve yastık kılıfı olarak kullanıldığı düşünülmektedir. (Kaynak: The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi, Sumru Belger Krody (Senior Curator))	
Dokumanın Detay Fotoğrafı		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi, Sumru Belger Krody (Senior Curator)
skrody@email.gwu.edu

*(Müze Araştırması Analizi 18)

Tablo 19
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA19*	
Teknik Adı	Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı hav/yığın)	
Erişim Yeri, Kodu	The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi 71.22	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
KumaşEni(cm)	20,32cm	
KumaşBoy(cm)	17,14cm	
Bağışlanan tarih, Bağışlayan kişi	1928, George Hewitt Myers	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği	Çözgü ipliği keten, desen atkılarının yün ve/veya keten, zemin atkılarının da keten olabileceği düşünülmektedir. Dokumanın orta bölümünde çok renkli yün iplikler ile çekmeler yapıldığı tahmin edilmektedir. Görselin ayrıntısı yeterli olmadığı için çekme tekniği anlaşılamamaktadır. (Desen yorumu, analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(01.10.2019)	
Açıklama	Dokumanın bezayağı (B1/1) örgü ile yapıldığı, atkıdan çekme tekniği ile ilave atkılar kullanıldığı belirtilmiştir. 4.yy da dokunduğu düşünülmektedir. (Kaynak: The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi, Sumru Belger Krody (Senior Curator)	
Dokumanın Detay Fotoğrafi		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi, Sumru Belger Krody (Senior Curator)
skrody@email.gwu.edu

*(Müze Araştırması Analizi 19)

Tablo 20
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA20*	
Teknik Adı	Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı hav/yığın)	
Erişim Yeri, Kodu	The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi 71.125	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
KumaşEni(cm)	22,22cm	
KumaşBoyı(cm)	31,43cm	
Bağışlanan tarih, Bağışlayan kişi	1952, George Hewitt Myers	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği	Çözgü ipliği keten, desen atkılarının yün ve/veya keten, zemin atkılarının da keten olabileceği düşünülmektedir. Dokumanın orta bölümünde geometrik desenlerin çok renkli yün iplikler ile çekmeler yapılarak oluşturulduğu tahmin edilmektedir. Görselin ayrıntısı yeterli olmadığı için çekme tekniği anlaşılamamaktadır. (Desen yorumu, analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(01.10.2019)	
Açıklama	Dokumanın bezayağı (B1/1) örgü ile yapıldığı, atkıdan çekmeli teknik ile ilave atkılar kullanıldığı belirtilmiştir. 5-6.yy da dokunduğu düşünülmektedir. (Kaynak: The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi, Sumru Belger Krody (Senior Curator)	
Dokumanın Detay Fotoğrafı		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: The George Washington Üniversitesi Tekstil Müzesi, Sumru Belger Krody (Senior Curator)

skrody@email.gwu.edu

*(Müze Araştırması Analizi 20)

5.1.3. V&A (Victoria and Albert) Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri

Victoria ve Albert Müzesi, İngiltere'nin Londra şehrinin Royal Borough of Kensington and Chelsea bölgesinde bulunan bir müzedir. Bu müze dünyanın en geniş süsleme sanatları ve tasarım içeriğine sahiptir. 4,5 milyon nesnenin üzerinde bir koleksiyona daimi olarak ev sahipliği yapar.

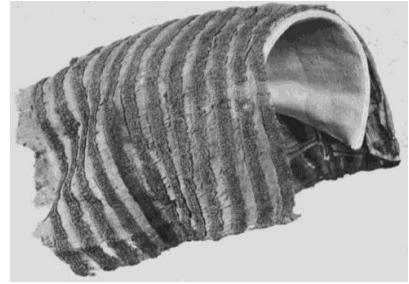
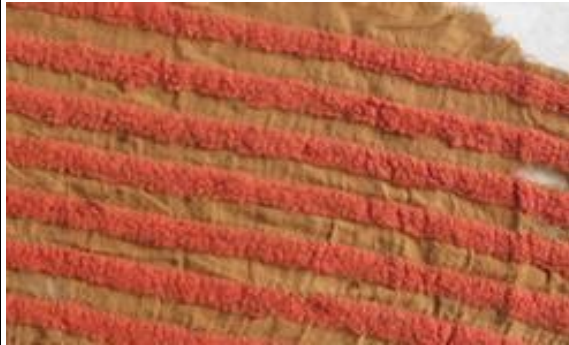
V&A Müzesi'nde bulunan 4.yy ile 6.yy aralıklarında tarihlenen, “weft loop” pile (atkıdan çekmeli/halkalı hav/yığın) olarak adlandırılan teknik ile dokunmuş toplamda 4 örnek incelenmiştir. Bu örneklerde keten ve yün iplikleri kullanılmıştır. Çözümlü ipliği keten, atkıda zemin ipliği keten, deseni oluşturan ve çekme tekniği ile yapılan desenlendirmede yün iplikleri kullanıldığı ve zemin örgülerinin “plain woven” (Bezayağı B1/1) olarak uygulandığı belirtilmiştir.

İncelenen dokuma örneklerinin Mısır'da dokunmuş olabileceği kaynak kişi Benjamin Hinson¹⁷⁷ ve V&A (Victoria and Albert) Müzesi tarafından belirtilmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda 4 örnek; müze bilgileri ışığında kumaşın görseli ve dokuma yapısı, tekniğin özellikleri üzerine değerlendirmelerimiz eklenmiş ve tablolar halinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

¹⁷⁷ Benjamin Hinson (Assistant Curator)V&A (Victoria and Albert) Müzesi, b.hinson@vam.ac.uk

Tablo 21
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA21*		
Teknik Adı	Looped pile (Çekmeli/Halkalı hav/yığın), Looped wool pile (Çekmeli/Halkalı yün havı/yığını)		
Erişim Yeri, Kodu	V&A (Victoria and Albert) Müzesi T.245.1917	Dokumanın Fotoğrafı 	
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
KumaşEni(cm)	-		
KumaşBoy(cm)	-		
Bağışlayan kişi	-		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği	Çözügüde ve zemin atkısında kullanılan keten ipliğinin desen atkısında kullanılan kırmızı yün ipliğine göre daha ince olduğu tahmin edilmektedir. Dokumanın genelinde görülen düzgün ve kendi içinde eşit dağılmış çizgi görüntüsünün, desen atkısında kullanılan kırmızı yün ipliklerin çok sık çekmeler yapması sonucu meydana gelebileceği düşünülmektedir. Görselin ayrıntısı yeterli olmadığı için çekme tekniği anlaşılamamaktadır. (Desen yorumu, analizi: Y.Gezicioğlu, G.Atalayer(13.10.2019))		
Açıklama	Zemin örgüsünün boyanmamış keten ipliklerle ve bezayağı (B1/1) örgü ile dokunduğu, desen atkısının ise kırmızı yün iplikle enine çizgi oluşturarak atkıdan çekmeli tekniği ile desenlendirildiği açıklanmaktadır. Kullanım alanı olarak örtü veya asarak kullanılan bir tekstil ürünü olduğu, 4-6.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: V&A Müzesi)		
Dokumanın Detay ve Siyah/Beyaz Fotoğrafı	 DetaySiyah/Beyaz Görsel		
Tablo düzenleme	Y.Gezicioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: V&A (Victoria and Albert) Müzesi, Benjamin Hinson (Assistant Curator) b.hinson@vam.ac.uk
<http://collections.vam.ac.uk/item/O263143/woven-linen/>(19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 21)

Tablo 22
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA22*	
Teknik Adı	Looped pile (Çekmeli/Halkalı hav/yığın), Looped wool pile (Çekmeli/Halkalı yün havı/yığını)	
Erişim Yeri, Kodu	V&A (Victoria and Albert) Müzesi 1269.888.	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
Kumaş Eni(cm)	—	
Kumaş Boyu(cm)	—	
Bağışlayan kişi	Reverend Greville John Chester	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme Deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumanın üst kısmında kıvrımlı diyagonal gibi algılanan bant şeklinin, alt bölümde kullanılan insan yüzünün ve sağ tarafta yapılan haç şeklindeki işaretin desen atkıları olan yün ipliklerle çekme tekniği uygulandığı tahmin edilmektedir. Üst kısımda yapılan bantta, çekme tekniğinin etkisi ve renk sırasının kontrollü tonlama ile yapılması hacimli görüntü sağlanmıştır. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözümler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir (Desen yorumu, analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(13.10.2019)	
	 Çekme tekniği	
Açıklama	Zemin örgüsü boyanmamış keten ipliklerle ve bezayağı (B1/1) örgü ile dokunduğu açıklanmaktadır. Desen atkısında renkli yün iplikleri çekme tekniği ile dokumanın üst kısmında bant, alt kısmında yüz ve sağ bölümde ise bozulmuş haç işareti ile desenlendirildiği belirtilmektedir. Kullanım alanı olarak örtü veya asarak kullanılan bir tekstil ürünü olduğu, 4-6.yy da dokunduğu düşünülmektedir. (Kaynak: V&A Müzesi)	
Dokumanın Detay Fotoğrafi		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: V&A (Victoria and Albert) Müzesi, Benjamin Hinson (Assistant Curator)
b.hinson@vam.ac.uk <http://collections.vam.ac.uk/item/O263171/textile-fragment-unknown/> (19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 22)

Tablo 23
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA23*	
Teknik Adı	Looped pile (Çekmeli/Halkalı hav/yığın), Looped wool pile (Çekmeli/Halkalı yün havı/yığını)	
Erişim Yeri, Kodu	V&A (Victoria and Albert) Müzesi 204.1891.	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
KumaşEni(cm)	19,05cm	
KumaşBoy(cm)	21,59cm	
Bağışlayan kişi	-	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çekme tekniği dokumanın orta kısmına uygulanmıştır. Dokumanın orta kısımlarında 3-4 sıra keten ipliği ile düz bezayağı örgü uygulandıktan sonra 1 sıra çekme tekniği yapıldığı görülmektedir. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(14.10.2019)) Çekme tekniği	
Açıklama	Zemin örgüsünün boyanmamış keten ipliklerle ve bezayağı (B1/1) örgü ile dokunduğu, desen atkısında renkli yün iplikleri ve boyanmamış keten ipliklerinin kullanıldığı belirtilmektedir. Oval görünümlü geometrik şekli içine yerleştirilmiş 4 adet kuşun üst bölümünde bulunan ve birbirine bakan kuşların gövdesinde boyanmamış keten, gözlerinde ise kırmızı renkli yün ipliği kullanılıp çekme tekniği uygulandığı anlatılmaktadır. Sol alt kısımdaki kuşun gövdesinde boyanmamış yün, gözünde ise sarı renkli yün kullanıldığı, sağ alttaki kuşun gövdesinde ise turuncu yün, gözlerinde ise sarı renkli yün kullanılıp çekme tekniği uygulandığı belirtilir. Kullanım alanı olarak örtü veya asarak kullanılan bir tekstil ürünü olduğu, 4-6.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: V&A Müzesi)	
Dokumanın Detay Fotoğrafı		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: V&A (Victoria and Albert) Müzesi, Benjamin Hinson (Assistant Curator)
b.hinson@vam.ac.uk <http://collections.vam.ac.uk/item/O263159/textile-fragment-unknown/> (19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 23)

Tablo 24
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA24*		
Teknik Adı	Looped pile (Çekmeli/Halkalı hav/yığm), Looped wool pile (Çekmeli/Halkalı yün havı/yığmı)		
Erişim Yeri, Kodu	V&A (Victoria and Albert) Müzesi T.353.1977	Dokumanın Fotoğrafi 	
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
KumaşEni(cm)	38cm		
KumaşBoy(cm)	38cm		
Bağışlayan kişi/kurum	University College London		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çekme tekniği dokumanın sağ kenarından sol kenarına doğru boylu boyunca belli aralıklarla çekilerek dokumada çizgi görüntüsü oluşturmuştur. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(14.10.2019))		
	 Çekme tekniği		
Açıklama	Zemin örgüsünün boyanmamış keten ipliklerle ve bezayağı (B1/1) örgü ile dokunduğu, desen atkısında yün iplikleri ile çekme tekniği ile uygulandığı belirtilmektedir.(Kaynak: V&A Müzesi)		
Dokumanın Detay Fotoğrafi			
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: V&A (Victoria and Albert) Müzesi, Benjamin Hinson (Assistant Curator)
b.hinson@vam.ac.uk <http://collections.vam.ac.uk/item/O366743/textile-fragment-unknown/> (19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 24)

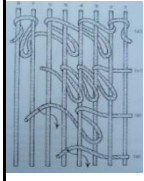
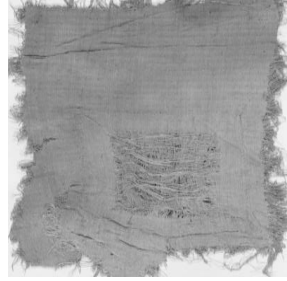
5.1.4. Harvard Sanat Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri

Boston şehrinin Cambridge semtinde, Harvard Üniversitesi'nin bir parçası olan, Harvard Sanat Müzesi'nde bulunan, 4.yy ve 7.yy aralıklarında tarihlenen 4 örnek incelenmiştir. “Looped” (Çekmeli/Halkalı), “Woven with pile” (Havlı/yığlnlı dokuma), “Loop pile” (Çekmeli/Halkalı hav/yığın) ve “Looped wool pile” (Çekmeli/Halkalı yünlü hav/yığın) olarak farklı şekillerde adlandırılan, atkıdan çekmeli tekniğinde dokunmuş ve çözgüde keten ipliklerinin kullanıldığı Harvard Sanat Müzesi tarafından açıklanmaktadır. Zemin atkıları keten olan dokumaların desen atkılarında keten ve yün iplikleri kullanıldığı, zemin örgülerinde ise “plain weave” olarak adlandırdıkları (Bezayağı B1/1) örgü ile dokunduğu belirtilmiştir.

Ayrıca, incelenen dokuma örneklerinin Mısır'da dokunmuş olabileceği Müze tarafından da belirtilmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda 4 örnek; müze bilgileri ışığında kumaşın görseli ve dokuma yapısı, tekniğin özellikleri üzerine değerlendirmelerimiz eklenmiş ve tablolar halinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Tablo 25
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

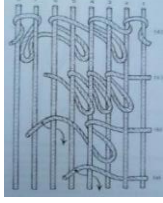
Analiz No	MAA25*		
Teknik Adı	Looped (Çekmeli/Halkalı), Woven with pile (Havlı/yığınlı dokuma)		
Erişim Yeri, Kodu	Harvard Sanat Müzesi 1975.41.22	Dokumanın Fotoğrafi 	
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1), Tapestry(Resimli dokuma)		
KumaşEni(cm)	35cm		
KumaşBoy(cm)	52cm		
Bağışlanan tarih, Bağışlayan kişi	1975,Hagop Kevorkian Vakfı		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği	Çözümlü ipliği keten, orta bölümdeki tapestry(resimli dokuma) tekniği ile yapılan desen atkıları yün, bu bölümü çevreleyen kenar kısımlarında çekme tekniği ile oluşturulan desen atkıları ise keten iplik kullanıldığı düşünülmektedir. Dokumanın tapestry tekniği ile yapılmış orta bölümü çevreleyen kenar kısımlarında 7-8 sıra düz keten ipliği ile bezayağı örgü uygulanıp, sonrasında 2 sıra ya da 1 sıra çekme tekniği yapılmıştır. Çekmelerde aynı ağızlıkta 2 ya da daha fazla iplik kullanıldığı ve çekmelerin uzun bırakıldığı görülmektedir. (Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019))		
Çekme deseninin uygulama yöntemi		Çekme tekniğinde; boyanmamış keten iplikleri kullanılarak Sehna tekniği uygulandığı belirtilmektedir. (Kaynak: Harvard Sanat Müzesi)	
Açıklama	5.yy-6.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Harvard Sanat Müzesi)		
Dokumanın Arka Yüz ve Detay Fotoğrafi			
	Arka Yüz	Detay	
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Harvard Sanat Müzesi

<https://www.harvardartmuseums.org/collections/object/288837?position=0> (19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 25)

Tablo 26
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA26*	
Teknik Adı	Looped (Çekmeli/Halkalı), Woven with pile (Havlı/yığınlı dokuma)	
Erişim Yeri, Kodu	Harvard Sanat Müzesi 1977.216.2208	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1), Tapestry(Resimli dokuma)	
KumaşEni(cm)	19,3cm	
KumaşBoyı(cm)	28,5cm	
Bağışlanan tarih, Bağışlayan kişi	1977, John H.	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çözümlü ipliği keten, orta bölümdeki tapestry(resimli dokuma) tekniği ile yapılan desen atkıları yün, kenar kısımlarında çekme tekniği ile oluşturulan desen atkıları ise keten iplik kullanıldığı düşünülmektedir. Dokumanın kenar kısımlarında 5-6 sıra düz keten ipliği ile bezayağı örgü uygulandıktan sonra 1 sıra çekme tekniği yapılmıştır. Çekmelerde aynı ağızlıkta 2 sıra iplik kullanıldığı ve çekmelerin uzun bırakıldığı görülmektedir. Çekme tekniği; Çözümlü ipliklerine sarılarak oluşan Sehna Tekniği ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019))	
	 Çekme tekniği	
Açıklama	4.yy-7.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Harvard Sanat Müzesi)	
Dokumanın Arka Yüz ve Detay Fotoğrafı	 Arka Yüz	 Detay
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Harvard Sanat Müzesi

<https://www.harvardartmuseums.org/collections/object/290922?position=1>(19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 26)

Tablo 27
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA27*	
Teknik Adı	Loop pile (Çekmeli/Halkalı hav/yığın)	
Erişim Yeri, Kodu	Harvard Sanat Müzesi 1931.50	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1), Tapestry(Resimli dokuma)	
KumaşEni(cm)	38cm	
KumaşBoy(cm)	38cm	
Bağışlanan tarih, Bağışlayan kişi	1931, Charles Bain Hoyt.	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çözümlü ipliği keten, orta bölümdeki tapestry(resimli dokuma) tekniği ile yapılan desen atkıları yün, kenar kısımlarında çekme tekniği ile oluşturulan desen atkıları ise keten iplik kullanıldığı düşünülmektedir. Tapestr tekniğini çevreleyen dokumanın kenar kısımlarında 12-13 sıra bezayağı örgü kullanılarak düz keten ipliği atıldıktan sonra 1 sıra çekme tekniği yapıldığı ve çekmelerde aynı ağızlıkta 2 sıra iplik kullanıldığı ve çekmelerin uzun olarak yapıldığı görülmektedir. Çekme tekniği; Çözümlü ipliklerine sarılarak oluşan Sehna Tekniği ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019)) Çekme tekniği	
Açıklama	Boyanmamış keten iplikleri kullanılarak uzun çekmeler yapıldığı ve dokumanın 4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Harvard Sanat Müzesi)	
Dokumanın Detay Fotoğrafi		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Harvard Sanat Müzesi

<https://idscache.harvardartmuseums.org/ids/view/400308863?width=3000&height=3000>

(19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 27)

Tablo 28
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA28		
Teknik Adı	Looped wool pile(Çekmeli/Halkalı yünlü hav/yığın)		
Erişim Yeri, Kodu	Harvard Sanat Müzesi 2001.254.		
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
KumaşEni(cm)	57,15cm		
KumaşBoy(cm)	68,58cm		
Bağışlanan tarih, Bağışlayan kişi	2001, Kofler		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çözümlü ipliği keten, zemin atkısı keten, çok renkli olan desen atkılarının yün olduğu belirtilmektedir. Desen atkıları ile yapılan çekmeler kısa olarak uygulanmıştır. (Kaynak: Harvard Sanat Müzesi) Dokumanın genelinde bezayağı örgü kullanılarak 3-4 sıra düz keten ipliği atıldıktan sonra 1 sıra çekme tekniği yapıldığı görülmektedir. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.09.2019))		
	 Çekme tekniği		
Açıklama	4.yy-6.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Harvard Sanat Müzesi)		
Dokumanın Detay Fotoğrafı			
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Harvard Sanat Müzesi

<https://idscache.harvardartmuseums.org/ids/view/18720538?width=3000&height=3000>(19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 28)

5.1.5. Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üniversitesi Çekmeli Dokuma Örnekleri

Michigan'daki Michigan Üniversitesi kampüsünde yer alan Edebiyat, Bilim ve Sanat Fakültesi'nin bir birimi olan Kelsey Arkeoloji Müzesi'ndeki 4 örnek incelenmiştir. “Woven loop pile” (çekmeli/halkalı havlı/yığınlı dokuma) olarak adlandırılan örneklerde atkıdan çekmeli tekniğinde, çözgüde ve atkıda yün ipliklerinin kullanıldığı ifade edilmektedir. Zemin örgülerinde ise “plain weave” (Bezayağı B1/1) kullanıldığı, incelenen 4 adet dokuma örneklerinin Mısır/Karanis'de dokunmuş olabileceği Kelsey Arkeoloji Müzesi tarafından belirtilmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda 4 örnek; müze bilgileri ışığında kumaşın görseli ve dokuma yapısı, tekniğin özellikleri üzerine değerlendirmelerimiz eklenmiş ve tablolar halinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Tablo 29
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA29*	
Teknik Adı	Woven loop pile (çekmeli/halkalı havlı/yığınlı dokuma)	
Erişim Yeri, Kodu	Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üni. 0000.01.2896	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1) veya Atkı Ripsi (2/2)	
KumaşEni(cm)	19cm	
KumaşBoyı(cm)	12cm	
Bağışlayan kurum	Michigan Üniversitesi kazıları sonucu elde edilmiştir	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır/Karanis	
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumanın genelinde zemin atkısı ile 13-15 sıra düz yün ipliği atıldıktan sonra desen atkısı olarak 2 sıra çekme tekniği yapıldığı görülmektedir. Çekmelerin yapıldığı desen atkı ipliği zemin atkı ipliklerine göre oldukça kalındır. Çözümlü ipliğinin çift kat ve az bükümlü olduğunu, zamanla bu bükümlerin de açıldığını ve örgünün de bu sebeple atkı ripsi olarak görüldüğünü söyleyebiliriz. Ya da örgü atkı ripsi olarak yapılmıştır. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(02.10.2019))	
	 Çekme tekniği	
Açıklama	Kelsey Arkeoloji Müzesi, çekme uzunluklarının 2cm olduğunu, çözgü ve atkıda kullanılan ipliklerin sarardığını, kirli ve çok yıpranmış bir dokuma olduğunu, çekmelerin birçoğunun koptuğunu ve bozulduğunu ifade etmektedir. Atkıdan kullanılan çekme tekniğini oluşturan ipliğin de iki katlı olduğunu belirtmektedir.	
Dokumanın Arka Yüz ve Detay Fotoğrafı	 Arka Yüz	 Detay
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak:Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üniversitesi

[https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-](https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-0000.01.2896/0000_01_2896P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=1;size=20;start=1;subview=detail;view=entry;rgn1=ic_all;q1=pile)

[0000.01.2896/0000_01_2896P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=1;size=20;start=1;subview=detail;view=entry;rgn1=ic_all;q1=pile](https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-0000.01.2896/0000_01_2896P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=1;size=20;start=1;subview=detail;view=entry;rgn1=ic_all;q1=pile) (19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 29)

Tablo 30
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA30*	
Teknik Adı	Woven loop pile (çekmeli/halkalı havlı/yığınlı dokuma)	
Erişim Yeri, Kodu	Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üni. 0000.02.2559	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
KumaşEni(cm)	9,5cm	
KumaşBoyü(cm)	4,5cm	
Bağışlayan kurum	Michigan Üniversitesi kazıları sonucu elde edilmiştir	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır/Karanis	
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Kelsey Arkeoloji Müzesi, çekme tekniği ile oluşan desen atkılarında mavi, yeşil ve kırmızı renklerin kullanıldığını, bu renklerin yer yer sararıp, çok aşındığını ifade eder. Çözüde yeşil/mavi renklerin bükülerek kullanıldığını, atkıdan tek ağızlıkta üç ipliğin atıldığını ve zemin atkısının 3 sıra atıldıktan sonra desen atkısı ile 2 sıra çekme tekniği uygulandığını belirtmektedir. Çekme tekniğinde; 2 çözgü ipliğini saran atkı iplikleri ile Sehna yöntemi yapılmıştır. (Kaynak: Kelsey Arkeoloji Müzesi)	
Dokumanın Arka Yüz ve Detay Fotoğrafi	 Arka Yüz Detay	
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üniversitesi

[https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-](https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-0000.02.2559/0000_02_2559P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=6;size=20;start=1;subview=detail;view=entry;rgn1=ic_all;q1=pile)

[0000.02.2559/0000_02_2559P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=6;size=20;start=1;subview=detail;view=entry;rgn1=ic_all;q1=pile](https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-0000.02.2559/0000_02_2559P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=6;size=20;start=1;subview=detail;view=entry;rgn1=ic_all;q1=pile) (19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 30)

Tablo 31
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA31*	
Teknik Adı	Woven loop pile (çekmeli/halkalı havlı/yıgınlı dokuma)	
Erişim Yeri, Kodu	Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üni. 0000.02.2540	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Keten	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
KumaşEni(cm)	14,5cm	
KumaşBoyı(cm)	33cm	
Bağışlayan kurum	Michigan Üniversitesi kazıları sonucu elde edilmiştir	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır/Karanis	
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumanın çözgü ipliği ile zemin atkı ipliği desen atkı ipliklerine göre daha ince kullanılmasından ve sıklıklarının da az olmasından dolayı dokumanın genelinde şeffaf çizgi görüntüsü oluşmuştur. Desen atkılarının çekmelerden dolayı yüzeyde bir yığın oluşturması da bu çizgi görüntüsünün ortaya çıkmasını sağlamıştır. Görselin ayrıntısı yeterli olmadığı için çekme tekniği anlaşılamamaktadır. (Desen yorumu, analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(06.10.2019)	
Açıklama	Kelsey Arkeoloji Müzesi, dokumada boyanmamış keten ipliğinin kullanıldığını ifade eder. Çekme tekniği ile oluşan desen atkılarının 8, 10, 12 sıra çözgü ipliklerini atlayarak çekildiğini, dokumanın kirli ve çok yıpranmış bir dokuma olduğunu, atkı ve çözgü ipliğinde s bükümlü iplik kullanıldığını belirtmektedir. Zemin atkısı 4 sıra atıldıktan sonra desen atkısı olarak 3 iplik aynı ağızlıkta atılarak çekme tekniğinin uygulandığını açıklar.	
Dokumanın Arka Yüz ve Detay Fotoğrafları	Arka Yüz Detay 1 Detay 2 	
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üniversitesi

https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-0000.02.2540/0000_02_2540P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=20;siz e=20;start=1;subview=detail;view=entry;rgn1=ic_all;q1=pile (19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 31)

Tablo 32
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA32*	
Teknik Adı	Woven loop pile (çekmeli/halkalı havlı/yığınlı dokuma)	
Erişim Yeri, Kodu	Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üni. 0000.01.0384	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
Kumaş Eni(cm)	24cm	
Kumaş Boyu(cm)	14cm	
Bağışlayan kurum	Michigan Üniversitesi kazıları sonucu elde edilmiştir	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır/Karanis	
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumanın geneline baktığımızda desen atkılarının aynı sıra halinde enden ene doğru çekildiğini ve dokumanın yüzeyinde çizgi görüntüsü oluşturduğunu görmekteyiz. Görselin ayrıntısı yeterli olmadığı için çekme tekniğinin yapılış yöntemi anlaşılamamaktadır. (Desen yorumu, analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(06.10.2019)	
Açıklama	Kelsey Arkeoloji Müzesi, kirli ve çok yıpranmış olan bu dokumanın çözgü ve zemin atkısının kırık beyaz, çekmeleri oluşturan desen atkılarının turuncu renk olduğunu belirtmektedir. Turuncu rengin bazı yerlerde akarak kumaşın arka kısmına kadar boyandığını, çekmelerin bazı yerlerde tamamen aşınmış, bazı yerlerde ise çok kısa kaldığını ifade eder. Çekme tekniği ile oluşan desen atkılarının 2 sıra çözgü ipliklerini atlayarak çekildiğini, atkı ve çözgü ipliklerinin tek katlı ve s bükümlü olduğunu açıklamaktadır. Zemin atkısının yaklaşık olarak 19 sıra (0,8cm) atıldıktan sonra desen atkısının aynı ağızda 2 iplik atılarak çekme yapıldığını ve en uzun çekmenin uzunluğunun ise 1,5cm olduğunu belirtir.	
Dokumanın Detay Fotoğrafi		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Tablo düzenleme Y.Geziçioğlu, G. Atalayer

Kaynak: Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üniversitesi

[https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-](https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-0000.01.0384/0000_01_0384P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=73;siz)

[0000.01.0384/0000_01_0384P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=73;siz](https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-0000.01.0384/0000_01_0384P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=73;siz)

[e=20;start=61;subview=detail;view=entry;rgn1=ic_all;q1=pile](https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-0000.01.0384/0000_01_0384P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=73;siz) (19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 32)

5.1.6. Dumbarton Oaks Sanat Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri

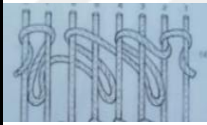
Washington'daki Dumbarton Oaks Sanat Müzesi; Bizans ve Kolomb öncesi (Pre-Columbian) dönemlere ait sanat koleksiyonları ile ünlüdür. Müzede 5.yy ve 6.yy aralıklarında tarihlenen “weft loop pile” (atkıdan çekmeli/halkalı hav/yığın) olarak adlandırılan teknik ile dokunmuş olan 2 örnek incelenmiştir. Bu örneklerin çözgülerinde keten, zemin atkısında keten, desen atkılarında yün ve keten ipliklerinin kullanıldığı belirtilmektedir. Ayrıca, zemin örgülerinde “plain weave” (Bezayağı B1/1) kullanıldığı ifade edilmektedir.

İncelenen dokuma örneklerinin Mısır'da dokunduğunu Dumbarton Oaks Sanat Müzesi'nde Kathrin Culborn'un¹⁷⁸ yapmış olduğu teknik analizler sonucunda söyleyebiliriz.

Bu bilgiler doğrultusunda 2 örnek; müze bilgileri ışığında kumaşın görseli ve dokuma yapısı, tekniğin özellikleri üzerine değerlendirmelerimiz eklenmiş ve tablolar halinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

¹⁷⁸ Culborn, Kathrin.Colburn@metmuseum.org

Tablo 33
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA33*		
Teknik Adı	Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı hav/yığın)		
Erişim Yeri, Kodu	Dumbarton Oaks Sanat Müzesi, 1953.2.89		
Örneğin	Çözgü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Keten	Desen(çekme) Atkısı: Keten, Zemin Atkısı: Keten, Orta kısım: Yün ve keten	
İplik Numarası	—	—	
İplik Bükümü	S büküm tek kat	S büküm tek kat	
Renk Raporu	Boyanmamış Keten	Boyanmamış keten ve renkli yün iplikleri	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1), Tapestry(Resimli dokuma)		
KumaşEni(cm)	49,5cm		
KumaşBoy(cm)	40cm		
Bağışlanan tarih, bağışlayan kişi	1953, Andre de Limur		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme tekniğinin uygulama yöntemi		Çekmeli tekniğinin, çözgü ipliklerine sarılarak oluşan Sehna tekniği ile yapıldığı tahmin edilmektedir. Yorum: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(07.10.2019)	
Açıklama	Orta kısımda yer alan Tapestry(resimli dokuma) tekniğinin çevresinde, çekme tekniği ile desen oluşturulduğu, çekmelerin aynı ağızlıkta 3 sıra keten ipliği ile 2 çözgü ipliğini sararak yapıldığı ve çekmelerin uzunluğunun yaklaşık 3-4cm olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, çekmelerin 1 sıra çekilip 9 sıra zemin atkısının atıldığı ifade edilir. Dokumanın 5.yy-6.yy da dokunduğu anlatılmaktadır. (Kaynak: Kathrin Culborn (Conservator, Textile Conservation) Temmuz 2019, Dumbarton Oaks Sanat Müzesi)		
Dokumanın Detay Fotoğrafı			
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Dumbarton Oaks Sanat Müzesi, Kathrin Colburn (Conservator Department of Textile Conservation The Metropolitan Museum of Art)
Kathrin.Colburn@metmuseum.org

<https://www.doaks.org/resources/textiles/catalogue/BZ.1953.2.89>(19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 33)

Tablo 34
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA34*	
Teknik Adı	Weft loop pile (Atkıdan çekmeli/halkalı hav/yığın)	
Erişim Yeri, Kodu	Dumbarton Oaks Sanat Müzesi, 1972.2	Dokumanın Fotoğrafı
Örneğin	Çözüğü	Atkı
Hammaddesi	Keten	Desen atkıları: Keten ve Yün, Zemin Atkısı: Keten
İplik Numarası	—	—
İplik Bükümü	S büküm tek kat	S büküm tek kat
Renk Raporu	Boyanmamış Keten	Boyanmamış keten ve renkli yün iplikleri
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
KumaşEni(cm)	41,5cm	
KumaşBoy(cm)	36,4cm	
Bağışlanan tarih, Bağışlayan kişi	1972, William R. Tyler	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme tekniğinin uygulama yöntemi		Atkı ipliğinin çözgüler arasında serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Yorum: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(07.10.2019))
Açıklama	Desen atkılarında keten ve yün ipliklerinin kullanıldığı, desen atkılarında olan keten ipliğinin çekmelerinin uzunluğunun 0,3mm-1cm, yün ipliğinin ise çekmelerinin uzunluğunun 0,2mm-0,3cm arası olduğu ifade edilir. Her altıncı çözgüde, desen atkılarının dokuma yüzeyine çekilerek halkalar oluşturduğu, 1 sıra çekme 3-5 sıra zemin atkısı uygulandı belirtilmektedir. Dokumada genel olarak desen atkılarında olan keten ipliklerinin çekmelerinin, yün ipliklerine göre daha iyi korunduğu, yün ipliklerinin aşındığı açıklanmaktadır. Dokumanın 6.yy da dokunduğu ifade edilmektedir. (Kaynak: Kathrin Culborn (Conservator, Textile Conservation) Temmuz 2019, Dumbarton Oaks Sanat Müzesi)	
Dokumanın Detay Fotoğrafı		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Dumbarton Oaks Sanat Müzesi, Kathrin Colburn (Conservator Department of Textile Conservation The Metropolitan Museum of Art)

Kathrin.Colburn@metmuseum.org

<https://www.doaks.org/resources/textiles/catalogue/BZ.1972.2> (19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 34)

5.1.7. Brooklyn Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri

New York'un Brooklyn bölgesinde bulunan, Brooklyn Müzesi'nde yer alan 4.yy ve 6.yy aralıklarına tarihlenen “loop pile” (halkalı hav/yığın) olarak adlandırılan teknik ile dokunmuş olan 3 örnek seçilmiştir. Bu örneklerin çözgülerinde keten, zemin atkısında keten, desen atkılarında yün ve keten iplikleri kullanılmıştır. Zemin örgüleri Bezayağı (B1/1) olarak yapılmıştır.

İncelenen dokuma örneklerinin Mısır'da dokunduğu Brooklyn Müzesi tarafından belirtilmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda 3 örnek; müze bilgileri ışığında kumaşın görseli ve dokuma yapısı, tekniğin özellikleri üzerine değerlendirmelerimiz eklenmiş ve tablolar halinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Tablo 35
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA35*	
Teknik Adı	-	
Erişim Yeri, Kodu	Brooklyn Müzesi, 26.741	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
Kumaş Eni(cm)	48,9cm	
Kumaş Boyu(cm)	57,2cm	
Bağışlayan kişi/kurum	Long Island Historical Society	
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır	
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çözüğü ipliği keten, zemin atkısı keten, orta kısımda bulunan renkli ipliklerin yün, kenar kısımlardaki çekme tekniği ile uygulanan desen atkılarının ise keten olduğu tahmin edilmektedir. Dokumanın orta kısmında yapılmış olan geometrik desenlerin ve saksıdaki çiçek figürlerinin çevresinde çekme tekniği yapılmıştır. Kenar kısımlarında bulunan çekmeler uzun olarak bırakılmıştır. Çekme tekniği; Çözüğü ipliklerine sarılarak oluşan Sehna Tekniği ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(14.10.2019))	
Açıklama	5.yy-6.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Brooklyn Müzesi)	
Dokumanın Detay Fotoğrafi		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Brooklyn Müzesi

<https://www.brooklynmuseum.org/opencollection/objects/25408> (19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 35)

Tablo 36
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA36*		
Teknik Adı	-		
Erişim Yeri, Kodu	Brooklyn Müzesi, 38.662	Dokumanın Fotoğrafı 	
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	20,3cm		
Kumaş Boyu(cm)	17,8cm		
Bağışlayan kişi	Charles Edwin Wilbour Fund		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çözümlü ipliği keten, zemin atkısı keten, çekme tekniği ile oluşan orta kısımdaki desen atkılarının ise yün olduğu tahmin edilmektedir. Dokumanın orta bölümünde 1 sıra çekme yapıp 3 sıra zemin atkısı uygulanmıştır. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(14.10.2019))		
	 Çekme tekniği		
Açıklama	5.yy-6.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Brooklyn Müzesi)		
Dokumanın Detay Fotoğrafı			
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Brooklyn Müzesi

<https://www.brooklynmuseum.org/opencollection/objects/48839> (19.10.2019)

*(Müze Araştırması Analizi 36)

Tablo 37
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA37*		
Teknik Adı	-		
Erişim Yeri, Kodu	Brooklyn Müzesi 26.738	Dokumanın Fotoğrafı 	
Hammaddesi	Keten, Yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	55,9cm		
Kumaş Boyu(cm)	33cm		
Bağışlayan kişi	Long Island Historical Society		
Dokunduğu düşünülen Yer	Mısır		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çözümlü ipliği keten, zemin atkısı keten, çekme tekniği ile oluşan desen atkılarında koyu kahve olan iplik yün, açık kahve olanın ise keten olduğu tahmin edilmektedir. Dokumada çekme yapılan kısımlarda; 1 sıra çekme yapıp 3 sıra zemin atkısı uygulanmıştır. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasında serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(14.10.2019)		
	 Çekme tekniği		
Açıklama	4.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Brooklyn Müzesi)		
Dokumanın Detay Fotoğrafları			
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Brooklyn Müzesi <https://www.brooklynmuseum.org/opencollection/objects/25405>
(23.02.2020)

*(Müze Araştırması Analizi 37)

5.1.8. Cooper Hewitt, Smithsonian Tasarım Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri

New York'ta, Cooper Hewitt, Smithsonian Tasarım Müzesi'nde yer alan 4.yy-5.yy aralıklarına tarihlenen “weft loop” (atkıdan çekmeli-halkalı) olarak adlandırılan teknik ile dokunmuş olan 1 örnek seçilmiştir. Bu örneğin çözgülerinde keten, zemin atkısında keten, desen atkılarında yün ve keten ipliklerinin kullanıldığı, zemin örgüsünün “plain weave” (Bezayağı B1/1) olarak uygulandığı belirtilmiştir.

Bu bilgiler doğrultusunda 1 örnek; müze bilgileri ışığında kumaşın görseli ve dokuma yapısı, tekniğin özellikleri üzerine değerlendirmelerimiz eklenmiş ve tablo halinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Tablo 38
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA38*	
Teknik Adı	Weft Loop (Atkıdan çekmeli/halkalı)	
Erişim Yeri, Kodu	Cooper Hewitt, Smithsonian Tasarım Müzesi 18130385.	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Keten, Yün	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)	
Kumaş Eni(cm)	67,3cm	
Kumaş Boyu(cm)	90,2cm	
Bağışlayan kişi, tarih	John Pierpont Morgan, 1902	
Çekme deseninin özelliği	Çözümlü ipliği keten, orta bölümde ve alt kısımlarda kullanılan kahve renkli ipliklerle tapestry(resimli dokuma) tekniği ile yapılan desen atkıları yün, bu bölümü çevreleyen kenar ve dokumanın alt kısımlarında çekme tekniği ile oluşturulan desen atkıları ve zemin atkıları keten iplik kullanıldığı düşünülmektedir. Görselin ayrıntısı yeterli olmadığı için çekme tekniği anlaşılamamaktadır. (Desen yorumu, analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(19.10.2019))	
Açıklama	4.yy-5.yy da dokunduğu belirtilmektedir. (Kaynak: Cooper Hewitt, Smithsonian Tasarım Müzesi)	
Dokumanın Detay Fotoğrafı		
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer	

Kaynak: Cooper Hewitt, Smithsonian Tasarım Müzesi <https://collection.cooperhewitt.org/objects/18130385/> (25.02.2020)

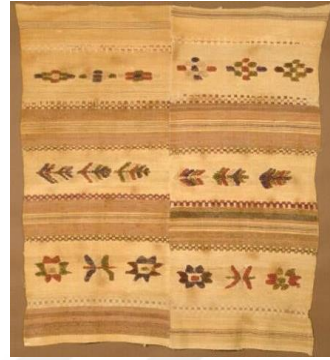
*(Müze Araştırması Analizi 38)

5.1.9. Royal Ontario Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri

Royal Ontario Müzesi sanat, dünya kültürü ve doğa tarihi ile Kanada'nın en büyük müzesidir. Toronto'da, Royal Ontario Müzesi'nde yer alan erken dönem 20.yy'a tarihlenen “boutonne patterning” (düğmeli desen) olarak adlandırılan teknik ile dokunmuş olan 1 örnek seçilmiştir. Bu örnekte hammadde olarak pamuk, yün ve jüt ipliklerinin kullanıldığı, zemin örgüsünün Bezayağı (B1/1) olarak uygulandığı belirtilmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda 1 örnek; müze bilgileri ışığında kumaşın görseli ve dokuma yapısı, tekniğin özellikleri üzerine değerlendirmelerimiz eklenmiş ve tablo halinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Tablo 39
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA39*		
Teknik Adı	Boutonne patterning (Düğmeli desen)		
Erişim Yeri, Kodu	Royal Ontario Müzesi 971.83	Dokumanın Fotoğrafi 	
Hammaddesi	Yün, pamuk, jüt		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	145cm		
Kumaş Boyu(cm)	173cm		
Bağışlayan kişi, tarih	—		
Çekme Deseninin özelliği	Zemin atkı ve çözgü ipliklerinde pamuk, çekmeleri oluşturan desen atkılarında ise yün ve jüt ipliği kullanıldığı tahmin edilmektedir. Çekmelerde hayat ağacı ve farklı geometrik desen şekillerine benzer çekmeler yapılmıştır. Görselin ayrıntısı yeterli olmadığı için dokumanın çekme tekniği anlaşılamamaktadır, yüzeye serbestçe çekilen teknik (Düz çekme tekniği) ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu, analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer(11.01.2020))		
Açıklama	Erken dönem 20.y.y.da, Canada'nın Quebec şehrinin, L'Isle-aux-Coudres köyünde dokunduğu belirtilmektedir. Bez örtü olarak adlandırılmaktadır. (Kaynak: Royal Ontario Müzesi)		
Dokumanın Detay Fotoğrafi			
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Royal Ontario Müzesi

<https://collections.rom.on.ca/objects/378229/rag-coverlet-catalogne-with-a-la-planche-and-boutonnepatt;jsessionid=218F269583175B83F10368E1926DFB13;jsessionid=218F269583175B83F10368E1926DFB13> (28.02.2020)

*(Müze Araştırması Analizi 39)

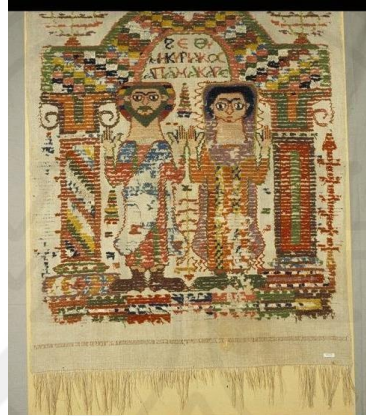
5.1.10. Benaki Müzesi Çekmeli Dokuma Örnekleri

Yunanistan'ın başkenti Atina'da bulunan bir sanat müzesidir. 1930 yılında Antonis Benakis tarafından kurulmuştur. Müzede tarih öncesi dönemlerden günümüze kadar olan Yunan sanat eserleri ve geniş bir Asya sanat koleksiyonu sergilenmektedir.

Müzede yer alan 5-6.yy'a tarihlenen “loop weave” (çekmeli/halkalı örgü) olarak adlandırılan teknik ile dokunmuş olan 1 örnek seçilmiştir. Bu örnekte; hammadde olarak keten ve yün ipliklerinin kullanıldığı, zemin örgüsünün Bezayağı (B1/1) olarak uygulandığı belirtilmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda 1 örnek; müze bilgileri ışığında kumaşın görseli ve dokuma yapısı, tekniğin özellikleri üzerine değerlendirmelerimiz eklenmiş ve tablo halinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Tablo 40
Çekmeli Dokuma Analiz Örneği

Analiz No	MAA40*		
Teknik Adı	Loop weave (Çekme-Halka örgü)		
Erişim Yeri, Kodu	Benaki Müzesi ΓΕ 7145	Dokumanın Fotoğrafi 	
Hammaddesi	Keten, yün		
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	86cm		
Kumaş Boyu(cm)	105cm		
Bağışlayan kişi, tarih	Manastır (Mısır)		
Çekme deseninin özelliği	Zemin atkı ve çözgü ipliklerinde keten, çekmeleri oluşturan desen atkılarında ise çok renkli yün ipliği kullanıldığı tahmin edilmektedir. Görselin ayrıntısı yeterli olmadığı için dokumanın çekme tekniği anlaşılamamaktadır, yüzeye serbestçe çekilen teknik (Düz çekme tekniği) ile yapıldığı düşünülmektedir. (Desen yorumu, analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer (06.02.2020))		
Açıklama	Çekmeli tekniği ile bir apsisin altında dua eden bir çiftin ve Yunan alfabesinde yazılmış bir Kıpti yazısının temsilinin yapıldığı perde olarak açıklanmaktadır. Mısır'da Antinoe'deki bir manastırdan geldiği belirtilir. 5-6. y.y. (Kaynak: Benaki Müzesi)		
Dokumanın Detay Fotoğrafi			
Tablo düzenleme	Y.Geziçioğlu, G. Atalayer		

Kaynak: Benaki Müzesi

https://www.benaki.org/index.php?option=com_collectionitems&view=collectionitem&id=103750&Itemid=540&lang=en (06.02.2020)

*(Müze Araştırması Analizi 40)

5.2. Alan Araştırma Örnekleri ve Analizleri

Atkı ipliğini yüzeye çekerek halka görüntüsü ile desenlendirilen çekmeli dokuma kumaş örnekleri, alan araştırmaları sonucunda; Mersin'in Tarsus, Toroslar ve Mezitli ilçelerinde, İzmir'in Selçuk ilçesinde, Antalya Giritliler Derneği'nde, Konya'nın Karapınar ilçesinde ve Kırklareli'nin Kofçaz ilçesinin Malkoçlar köyünde olmak üzere toplamda 16 adet “çekmeli dokuma” örneği tespit edilmiş ve analizleri yapılmıştır.

5.2.1. Mersin'den Çekmeli Dokuma Örnekleri

Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'nde bulunan Mersin ilinde yapılan alan araştırmaları sonucunda toplamda 9 adet çekmeli dokuma örneği tespit edilmiştir. Bu örneklerden 7 adedi Mersin'de dokunmuş, diğeri ise Girit'te dokunmuş, 1924 senesinde Girit'ten Türkiye'ye göç eden aile ile birlikte Mersin/Tarsus'a gelmiş bir örnektir. Çekmeli teknik ile yapılmış olan başka bir dokuma örneği ise; Mersin'de yaşayan bir ailenin 1983 senesinde Romanya/Mamaya'dan aldığı bir yastık örneğidir.

Mersin'de dokunan, “çekmeli dokuma” olarak adlandırılan 7 örneğin hepsinin çözgü ipliği, zemin atkısı ve desen atkısında pamuk ipliği kullanılmıştır. Girit'ten Mersin/Tarsus'a gelen, “Kuskuse” olarak adlandırılan örneğin çözgüsünde de pamuk, zemin ve desen atkılarında ise yün ipliği uygulanmıştır. Romanya/Mamaya'dan gelen örneğin ise; çözgü ipliği pamuk, zemin atkısı pamuk, desen atkıları ise akriliktir. 9 örneğin de zemin örgülerinde bezayağı (B1/1) örgüsü kullanılmıştır.

Mersin'de toplamda 9 adet olarak saptamış olduğumuz çekmeli dokuma örneklerinin analizleri ve örgülerin açık yazılımları yapıp, tablolar halinde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

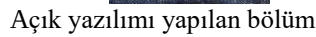
Tablo 41

Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Mersin/Mezitli)

Analiz No	AAA1*		
Adı	Çekmeli Dokuma		
Örneğin	Çözüğü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Pamuk	Pamuk	
İplik Numarası	Kırık Beyaz (Ekru) 9Nm	K.Beyaz(Ekru), Mavi 5Nm	
İplik Bükümü	Z büküm	Z büküm	
Sıklığı	10iplik/cm	8iplik/cm	
Renk Raporu	Kırık Beyaz(Ekru)	Mavi ve k.beyaz(ekru) (düzensiz tekrar)	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	60cm		
Kumaş Boyu(cm)	67cm		
Dokuyan kişi	Ayşe Şahin(1929-1997) Bozon Köyü, Mezitli/Mersin		
Çekme Deseninin Özelliği ve uygulama yöntemi	Çekme tekniği ile oluşturulan desen, bulut gibi algılanan şekillerle, mavi ipliklerle sağdan sola giden, ekru ipliklerle ise soldan sağa giden bulutlar gibi gelişigüzel geometrik şekiller gibi oluşturulmuştur. Çekme sıklıkları bir bulut şekli içinde sık aralıklarla yapılmıştır. Bulutların desen aralıkları; enine yaklaşık 1-3cm, boyuna ise 2-3cm aralık bırakılarak dokunmuştur. Çekmeler; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır. Çekme; mil yardımıyla el ile yüzeye çıkartılmıştır. (Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer)		
	 Çekme Tekniği		
Açıklama	Yaklaşık 65-70 yıllık olduğu ve hamur örtüsü olarak kullanıldığı kaynak kişi tarafından belirtilmiştir.		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (28.05.2018)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafı			
			
	Ön/Arka Yüz		Detay

Kaynak Kişi, Yeri: Fatma Şimşek (1965)(Dokuyan kişinin kızı). İlkokul mezunu. Bozon köyü(mahallesi) doğumlu, Mersin/Mezitli

*(Alan Araştırması Analizi 1)

¹⁷⁹ Bilgisayar Çizimi, F.Yelda Gezicioğlu, 2020

Tablo 42

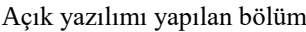
Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Mersin/Toroslar)

Analiz	AAA2*		
Adı	Çekmeli Dokuma		
Örneğin	Çözüğü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Pamuk	Pamuk	
İplik Numarası	Kırık beyaz (Ekru), siyah 10Nm	Kırık Beyaz (Ekru), sarı, siyah 4/2Nm	
İplik Bükümü	S büküm	S büküm	
Sıklığı	10iplik/cm	5iplik/cm	
Renk Raporu	9 iplik kırık beyaz (ekru) 11 iplik siyah	kırık beyaz (Ekru), sarı ve siyah (düzensiz tekrar)	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
KumaşEni(cm)	49cm		
KumaşBoy(cm)	55cm		
Dokuyan kişi	Meryem Yetkin(1928-1992) ya da annesi Gülsün hanım		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çekme tekniği ile oluşturulan desen, baklava deseni gibi algılanan şekillerle oluşturulmuştur. Çekme tekniği ile yapılan baklava desenlerinin enine ve boyuna birim uzunluğu yaklaşık 6cm dir. Atkı iplikleri enden ene aynı renkler ile atıldığı için zeminde çizgi görüntüsü de oluşmaktadır. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözümler arasından serbest şekilde (çözüğüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır. Çekmeler bir mil yardımıyla el ile yüzeye çıkarılmıştır. (Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer) Çekme Tekniği		
Açıklama	Hamur çaputu/örtüsü. Mersin'in Tırtar köyünde dokunmuş olan bu örneğin en az 80-90 yıllık olduğu tahmin edilmektedir. Kaynak kişi Nazife Tan'ın açıklamasına göre; "Çözüğü ipliğine unla bulamaç/haşıl yapılır. 40 ipliğe 1 çile denirdi. Sarı renk pıynar(pıynar palamutu/meşe palamutu) ağacının külü ile boyanırdı. İstenilen renkten açık ise 2.defa aynı suda bekletip koyulaştırırlardı."		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (28.01.2018)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafı	 Ön/Arka Yüz Detay		

Kaynak Kişi, Yeri: Nazife TAN 15.06.1944 Tırtar/Mersin doğumlu. Öğrenim durumu: İlkokul mezunu.

Mersin/Toroslar

*(Alan Araştırması Analizi 2)

Örnekte; çözüde tek renk iplik, atkıda ise 3 renk çekme atkısı (desen atkısı) 3 renk zemin atkısı kullanılmıştır. Za zemin atkılarını, ça ise çekme atkılarını (desen atkılarını) göstermektedir. Yüzeyde görünen çekme atkıları açık yazılımda “**Ω**” ile gösterilmiştir. Açık yazılımı yapılan bölümün 1 raporunda; 22 adet zemin atkı ipliği, 22 adet çekme atkı (desen atkı) ipliği ve 40 adet çözgü ipliği bulunmaktadır.

Şekil 18. Tablo 42 (Analiz No AAA2) örneğinin açık yazılımı¹⁸⁰

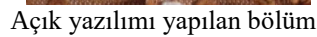
¹⁸⁰ Bilgisayar Çizimi, F.Yelda Gezicioğlu, 2020

Tablo 43
Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Mersin/Toroslar)

Analiz No	AAA3*		
Adı	Çekmeli Dokuma		
Örneğin	Çözü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Pamuk	Pamuk	
İplik Numarası	Kırık beyaz (Ekru) 10Nm	Sarı, kırık beyaz (ekru) 4/2Nm	
İplik Bükümü	s büküm	s büküm	
Sıklığı	9iplik/cm	5iplik/cm	
Renk Raporu	Kırık beyaz (Ekru)	Sarı, kırık beyaz (ekru) (düzensiz tekrar)	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	52cm		
Kumaş Boyu(cm)	67,5cm		
Dokuyan kişi	Cennet Benli(1933-2017)		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokuma kumaşın yüzeyinde düzensiz çekmeler yapılarak desen oluşturulmuştur. Atkı iplikleri enden ene aynı renklerle atıldığı için zeminde çizgi görüntüsü de oluşmaktadır. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır. Çekmeler bir mil yardımıyla el ile yüzeye çıkarılmıştır. (Desen yorumu ve analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer)		
	 Çekme Tekniği		
Açıklama	Hamur çaputu/örtüsü olarak kullanılan dokumanın Mersin'in Tırtar köyünde dokunduğu, dokumanın en az 70 yıllık olduğu, sarı rengin pıynar(pıynar palamutu/meşe palamutu) ağacının külü ile boyandığı belirtilmektedir. (Kaynak: Nazife Tan)		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (28.01.2018)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafı			
			
	Ön/Arka Yüz		
	Detay		

Kaynak Kişi, Yeri: Nazife TAN 15.06.1944 Tırtar/Mersin doğumlu. Öğrenim durumu: İlkokul mezunu. Mersin/Toroslar

*(Alan Araştırması Analizi 3)

Şekil 19. Tablo 43 (Analiz No AAA3) örneğinin açık yazılımı¹⁸¹

121

Tablo 44

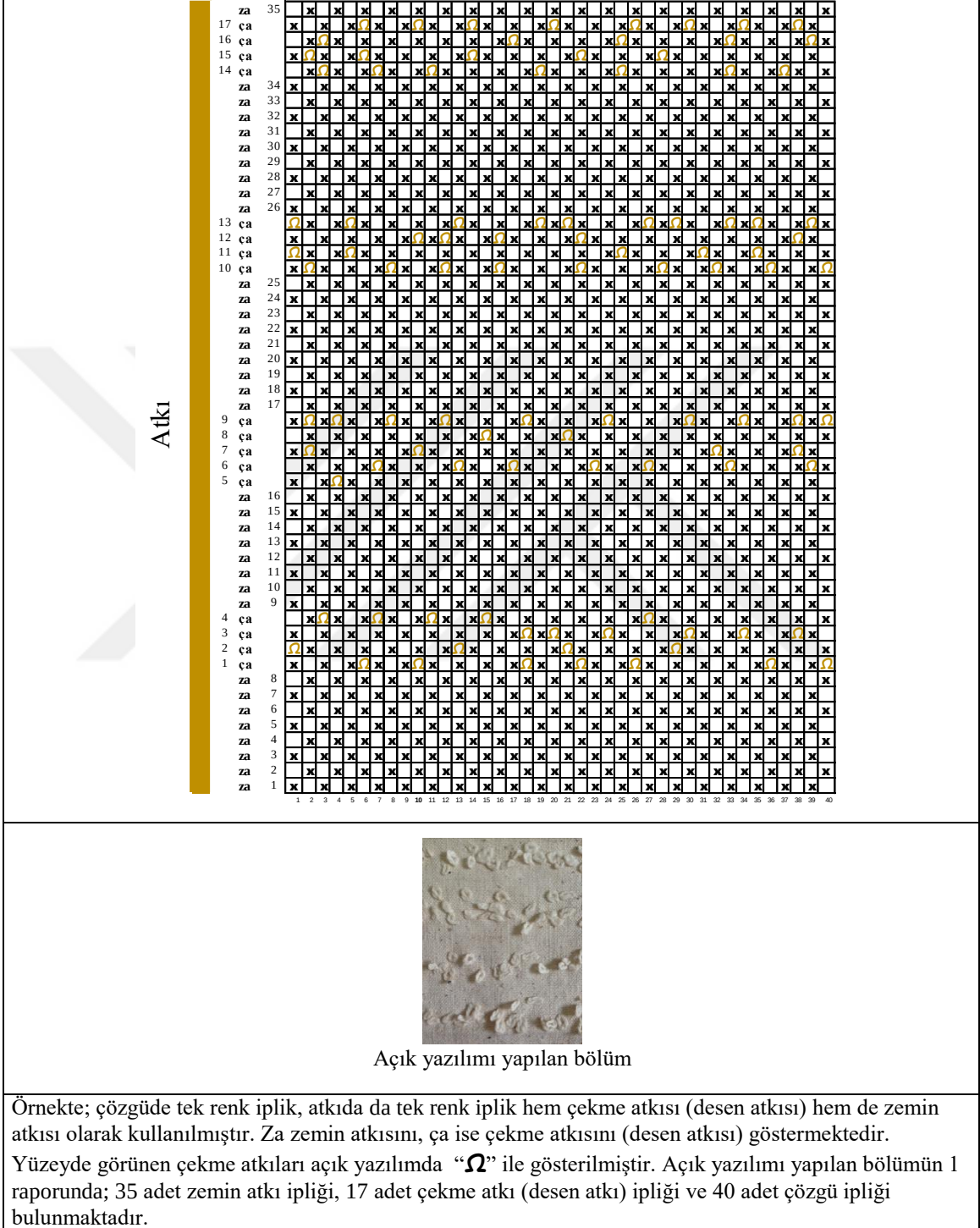
Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Mersin/Toroslar)

Analiz No	AAA4*		
Adı	Çekmeli Dokuma		
Örneğin	Çözüğü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Pamuk	Pamuk	
İplik Numarası	Kırık beyaz (Ekru) 10Nm	Kırık beyaz (Ekru) 4/2Nm	
İplik Bükümü	S büküm	S büküm	
Sıklığı	9 iplik/cm	8 iplik/cm	
Renk Raporu	Kırık beyaz (Ekru)	Kırık beyaz (Ekru)	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	50,5 cm		
Kumaş Boyu(cm)	59 cm		
Dokuyan kişi	Cennet Benli (1933-2017)		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokuma kumaşın yüzeyinde çekme sıklıkları düzensiz tekrar gibi yapılsada genel desen görüntüsü çizgi şeklinde oluşturulmuştur. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözüğüler arasından serbest şekilde (çözüğüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır. Çekmeler bir mil yardımıyla el ile yüzeye çıkarılmıştır. (Desen yorumu ve analiz: YGezicioğlu, G.Atalayer) Çekme Tekniği		
Açıklama	Hamur çaputu/örtüsü olarak kullanılan dokuma, Mersin'in Tırtar köyünde dokunmuştur. Dokumanın en az 65-70 yıllık olduğu tahmin edilmektedir. (Kaynak: Nazife Tan)		
Analiz	F.Y.Gezicioğlu, Prof. G. Atalayer (28.01.2018)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafı	 Ön/Arka Yüz Detay		

Kaynak Kişi, Yeri: Nazife TAN 15.06.1944 Tırtar/Mersin doğumlu. Öğrenim durumu: İlkokul mezunu. Mersin/Toroslar

*(Alan Araştırması Analizi 4)

Çözü

Açık yazılımı yapılan bölüm

Şekil 20. Tablo 44 (Analiz No AAA4) örneğinin açık yazılımı¹⁸²

¹⁸² Bilgisayar Çizimi, F.Yelda Gezicioğlu, 2020

Tablo 45
Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Mersin/Toroslar)

Analiz No	AAA5*		
Adı	Çekmeli Dokuma		
Örneğin	Çözüğü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Pamuk	Pamuk	
İplik Numarası	Kırık beyaz (Ekru)	Kırık beyaz (Ekru) 4/2Nm	
İplik Bükümü	10Nm S büküm	s büküm	
Sıklığı	9 iplik/cm	7 iplik/cm	
Renk Raporu	Kırık beyaz (Ekru)	Kırık beyaz (Ekru)	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
KumaşEni(cm)	51 cm		
KumaşBoy(cm)	65 cm (Kenar düğümü ile birlikte 75cm)		
Dokuyan kişi	Cennet Benli(1933-2017)		
Çekme Deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çekme tekniği ile oluşturulan desen, dikdörtgen gibi algılanan şekillerle geometrik olarak oluşturulmuştur. Dikdörtgen şekillerin desen aralıkları; enine yaklaşık 9-10cm, boyuna ise 7-8cm aralık bırakılarak dokunmuştur. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır. Çekmeler bir mil yardımıyla el ile yüzeye çıkarılmıştır. (Desen yorumu ve teknik yöntem analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer) Çekme Tekniği		
Açıklama	Hamur çaputu/örtüsü. Mersin'in Tırtar köyünde dokunmuştur. Dokumanın en az 65-70 yıllık olduğu tahmin edilmektedir. (Kaynak: Nazife Tan)		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (28.01.2018)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafı	Ön/Arka Yüz Detay		

Kaynak Kişi, Yeri: Nazife TAN 15.06.1944 Tırtar/Mersin doğumlu. Öğrenim durumu: İlkokul mezunu. Mersin/Toroslar

*(Alan Araştırması Analizi 5)

[illegible]

Açık yazılımı yapılan bölüm

Örnekte; çözüde tek renk iplik, atkıda da tek renk iplik 1 sıra çekme atkısı (desen atkısı) 1 sıra da zemin atkısı olarak kullanılmıştır. Za zemin atkısını, ça ise çekme atkısını (desen atkısı) göstermektedir. Yüzeyde görünen çekme atkıları açık yazılımda “**Ω**” ile gösterilmiştir. Açık yazılımı yapılan bölümün 1 raporunda; 20 adet zemin atkı ipliği, 20 adet çekme atkı (desen atkı) ipliği ve 54 adet çözgü ipliği bulunmaktadır.

Şekil 21. Tablo 45 (Analiz No AAA5) örneğinin açık yazılımı¹⁸³

¹⁸³ Bilgisayar Çizimi, F.Yelda Gezicioğlu, 2020

Tablo 46

Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Mersin/Toroslar)

Analiz	AAA6*		
Adı	Çekmeli Dokuma		
Örneğin	Çözüğü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Pamuk	Pamuk	
İplik Numarası	Kırık beyaz (Ekru) 10Nm	Siyah, kırık beyaz (Ekru) 4/2Nm	
İplik Bükümü	S büküm	S büküm	
Sıklığı	9 iplik/cm	8 iplik/cm	
Renk Raporu	Kırık beyaz (Ekru)	Kırık beyaz (Ekru) ve Siyah (düzensiz tekrar)	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	52 cm		
Kumaş Boyu(cm)	59 cm		
Dokuyan kişi	Fatma Tan (1924)		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokuma kumaşın yüzeyinde düzensiz çekmeler yapılarak desen oluşturulmuştur. Atkı iplikleri enden ene aynı renkler ile atıldığı için zeminde çizgi görüntüsü de oluşmaktadır. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır. Çekmeler bir mil yardımıyla el ile yüzeye çıkarılmıştır. (Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer)		
	 Çekme Tekniği		
Açıklama	Hamur çaputu/örtüsü. Mersin'in Tırtar köyünde dokunmuştur. Dokumanın en az 70 yıllık olduğu tahmin edilmektedir. (Kaynak: Nazife Tan)		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (28.01.2018)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafı			
	Ön/Arka Yüz Detay		

Kaynak Kişi, Yeri: Nazife TAN, 15.06.1944 Tırtar/Mersin doğumlu. Öğrenim durumu: İlkokul mezunu. Mersin/Toroslar

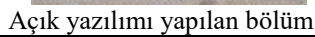
*(Alan Araştırması Analizi 6)

Tablo 47
Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Mersin/Gözne)

Analiz No	AAA7*		
Adı	Çekmeli Dokuma		
Örneğin	Çözgü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Pamuk	Pamuk	
İplik Numarası	Kırık beyaz (Ekru) 8Nm	Kırık beyaz (Ekru) 5Nm	
İplik Bükümü	Z büküm	Z büküm	
Sıklığı	10iplik/cm	8iplik/cm	
Renk Raporu	Kırık beyaz (Ekru)	Kırık beyaz (Ekru)	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	54cm		
Kumaş Boyu(cm)	63cm		
Dokuyan kişi	Bilinmiyor		
Çekme Deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çekme tekniği ile oluşturulan desen, büyük baklava deseni gibi algılanan şekillerle seyrek, düzensiz olarak oluşturulmuştur. Üzerine sonradan işleme yapılmıştır. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır. Çekmeler bir mil yardımıyla el ile yüzeye çıkarılmıştır.(Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer)		
	 Çekme Tekniği		
Açıklama	Yaklaşık 80-90 yıllık olduğu ve hamur örtüsü olarak kullanıldığı belirtilmiştir. (Kaynak: Dursun Közkara)		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (28.05.2018)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafı			
	Ön/Arka Yüz		
	Detay		

Kaynak Kişi, Yeri: Dursun Közkara(1955). Lise mezunu, Yenişehir/Mersin doğumlu. Mersin/Gözne.

*(Alan Araştırması Analizi 7)

Şekil 23. Tablo 47 (Analiz No AAA7) örneğinin açık yazılımı¹⁸⁵

¹⁸⁵ Bilgisayar Çizimi, F.Yelda Gezicioğlu, 2020

Tablo 48
Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Mersin/Tarsus)

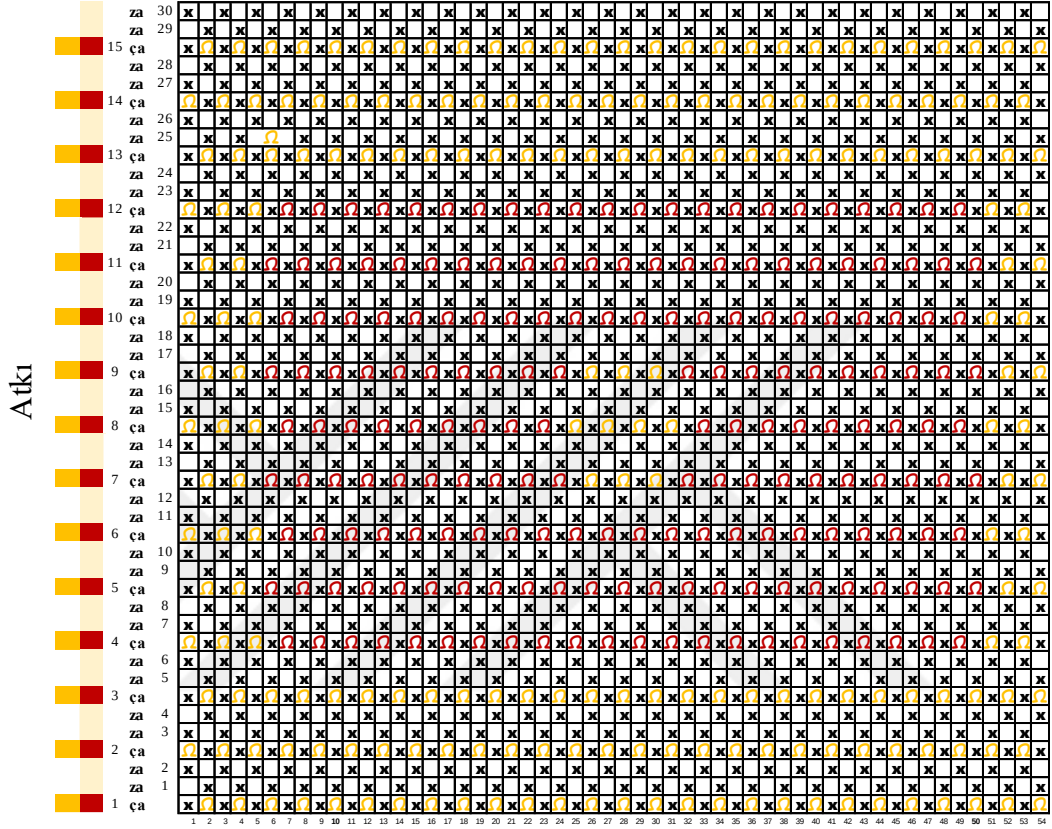
Analiz No	AAA8*		
Adı	Kuskuse Dokuma		
Örneğin	Çözüğü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Pamuk	Yün	
İplik Numarası	Kırık beyaz (Ekru) 17Nm	Desen Atkıları: 18/2 Nm Bordo, 3Nm mavi, pembe, 15Nm k.beyaz (ekru), Zemin atkıları: 3Nm sarı, k.beyaz (ekru)	
İplik Bükümü	Z büküm	Z büküm	
Sıklığı	9 iplik/cm	15 iplik/cm	
Renk Raporu	Kırık beyaz (Ekru)	Kenarları renkli, orta kısmı k.beyaz (ekru)	
Zemin Örgüsü	Bezayağı (B 1/1)		
KumaşEni(cm)	131cm (68cm+68cm) (Yanyana dikilmiş)		
KumaşBoyı(cm)	180cm		
Dokuyan kişi	Bilinmiyor		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Kenar kısımlarına 2 sıra düz atılıp 1 sıra çekme tekniği yapılmıştır. Çekme kısımlarda bordo, sarı, pembe, mavi, kırık beyaz (ekru) rengi iplikler kullanılmıştır. Çekmeler kenar kısımlarında enden ene farklı renk raporları ile yapılarak çizgi ve kare görüntüsü oluşmuştur ve atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır. Bu teknik, ince bir malzemeye sarılarak ya da el yardımı ile çekilmiştir. (Desen yorumu ve teknik yöntem analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer) Çekme Tekniği		
Açıklama	Yatak örtüsü olarak kullanılmıştır. Girit'te dokunmuştur. Dokumanın en az 100-150 yıllık olduğu tahmin edilmektedir. (Kaynak: Saime Ukav)		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (22.04.2019)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafı	 Ön/Arka Yüz Detay Detay Arka Detay		

Kaynak Kişi, Yeri: Saime Ukav(1940), Mersin/Hebirli Köyü doğumlu, Öğrenim Durumu: İlkokul.

Mersin/Tarsus

*(Alan Araştırması Analizi 8)

Çözü

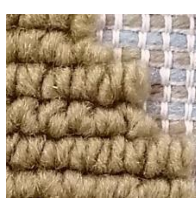
Açık yazılımı yapılan bölüm

Örnekte; çözgüde tek renk iplik, atkıda ise 2 renk çekme atkısı (desen atkısı) 1 renk zemin atkısı kullanılmıştır. Çekme atkılarında bir sırada (aynı ağızlıkta) 2 renk iplik kullanılmıştır. Çekmesi yapılacak iplik yüzeye çekilip diğer iplik ise aynı ağızlıkta düz bırakılmıştır. Za zemin atkılarını, ça ise çekme atkılarını (desen atkılarını) göstermektedir. Yüzeyde görünen çekme atkıları açık yazılımda “Ω” ile gösterilmiştir. Açık yazılımı yapılan bölümün 1 raporunda; 30 adet zemin atkısı ipliği, 15 adet çekme atkısı (desen atkısı) ipliği ve 54 adet çözgü ipliği bulunmaktadır.

Şekil 24. Tablo 48 (Analiz No AAA8) örneğinin açık yazılımı¹⁸⁶

¹⁸⁶ Bilgisayar Çizimi, F.Yelda Gezicioglu, 2020

Tablo 49
Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Mersin)

Analiz No	AAA9*		
Adı	Çekmeli Dokuma		
Örneğin	Çözüğü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Pamuk	Pamuk (kırık beyaz (ekru)), Akrilik (Mavi, yeşil)	
Numarası	Kırık beyaz (ekru) 10/2Nm	Desen atkısı; mavi ve yeşil 5Nm, Zemin Atkıları; kırık beyaz (ekru) 10/2Nm, 32/4Nm	
Bükümü	S büküm	S büküm kırık beyaz (ekru), Bükümsüz iplikler: Mavi, yeşil	
Sıklığı	12 iplik/cm	19iplik/cm	
Birim Renk Raporu	Kırık beyaz (Ekru)	1 sıra yeşil, 2 sıra k.beyaz (ekru) 10/2Nm, 1 sıra k.beyaz (ekru) 32/4Nm, 1 sıra mavi, 2 sıra k.beyaz (ekru) 10/2Nm, 1 Sıra k.beyaz (ekru) 32/4Nm	
Zemin Örgüsü	Bezayağı (B1/1)		
Kumaş Eni(cm)	82cm		
Kumaş Boyu(cm)	99cm		
Dokuyan kişi	Bilinmiyor		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çekme tekniği ile çizgi, üçgen, artı desenleri gibi algılanan şekiller oluşturulmuştur. Çekmeler mavi ve yeşil renkli akrilik hammaddeli ipliklerle yüzeyde simetrik desenler oluşturularak yapılmıştır. Atkıdan mavi ve kırık beyaz (ekru) iplikler aynı ağızlıkta atılmış sadece mavi iplik çekilmiş ağızlık değiştirilerek yeşil ve kırık beyaz (ekru) iplikler birlikte atılmış ve sadece yeşil renkli iplikte çekme tekniği uygulanmıştır. Dokumanın tamamında atkıdan 1 sıra yeşil, 2 sıra k.beyaz (ekru) 10/2Nm, 1 sıra k.beyaz (ekru) 32/4Nm, 1 sıra mavi, 2 sıra k.beyaz (ekru) 10/2Nm, 1 sıra k.beyaz (ekru) 32/4Nm atılmıştır. Zemin örgüsü bezayağı (B1/1) dir. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasında serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlemeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır. Bu örnek İtalya'nın batısında bulunan Sardunya adasındaki el dokumalarına benzemektedir. (Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer) Çekme tekniği		
Açıklama	Işın Ergene tarafından 1983 senesinde Romanya/Mamaya'dan alınmış bir yastıktır.		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (14.08.2019)		
Dokumanın Detay fotoğrafları	 Detay	 Detay	 Detay

Kaynak Kişi, Yeri: Işın Ergene (1944), Adana doğumlu, Öğrenim durumu: Lise, Mersin.

*(Alan Araştırması Analizi 9)

5.2.2. İzmir’den Çekmeli Dokuma Örnekleri

Türkiye’nin Ege Bölgesi’nde bulunan İzmir ilinde yapılan alan araştırmaları sonucunda İzmir’in Selçuk ilçesinde 1 adet çekmeli dokuma örneği tespit edilmiştir. Bu örnek, Mersin’in Tarsus ilçesindeki örnek gibi Girit’ten Türkiye’ye göç eden aile ile birlikte gelmiştir.

Girit’ten İzmir’e gelen bu çekmeli dokuma örneği de “kuskuse” olarak adlandırılmaktadır. Yapmış olduğumuz analizler sonucunda bu örneğin çözgüsünde, zemin ve desen atkılarında yün ipliğinin kullanıldığı saptanmıştır. Anadolu’da tespit etmiş olduğumuz çekmeli dokumalar arasında en ince iplik ile yapılmış, çekme sıklıkları en fazla olan dokuma örneği olduğunu söyleyebiliriz. Bu örneğin de zemin örgülerinde bezayağı (B1/1) örgüsü kullanılmıştır.

İzmir/Selçuk’ta saptamış olduğumuz çekmeli dokuma örneğinin analizi ve örgüsünün açık yazılımı yapıp, tablo halinde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Tablo 50

Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (İzmir/Selçuk)

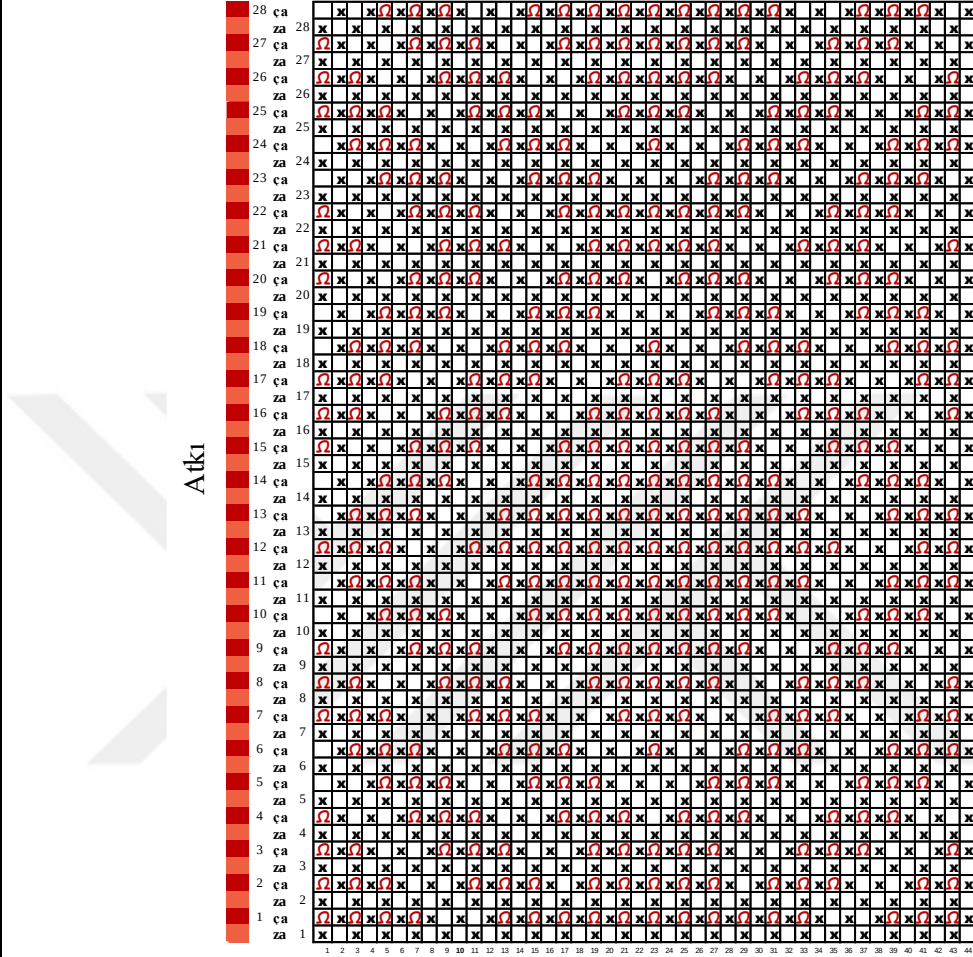
Analiz No	AAA10*		
Adı	Kuskuse Dokuma		
Örneğin	Çözüğü	Atkı	
Hammaddesi	Yün	Yün	
İplik Numarası	Kırmızı 28/2 Nm	Kırmızı 14Nm	
İplik Bükümü	S büküm	Z büküm	
Sıklığı	11 iplik/cm	10 iplik/cm	
Renk Raporu	Kırmızı	Kırmızı	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
Kumaş Eni(cm)	131cm(65,5cm+65,5cm) (yanyana dikilmiş)		
Kumaş Boyu(cm)	2,15cm		
Dokuyan kişi	Zeynep Öner (1898)		
Çekme Deseninin özellliği ve uygulama yöntemi	Çekme tekniği ile oluşturulan desen, baklava deseni gibi algılanan desenin dış kısımlarından kontür şeklinde zig zag görüntülü çekmeler yapılarak alt kısımdan üst kısma kadar devam etmiştir. Kenarlarda çizgi ve balıksırtı desen oluşacak şekilde çekmeler yapılmıştır. Çekme tekniği yüzeyde görünen koyu renkli kısımların tümünde yapılmış açık kısımlarda ise bezayağı (B 1/1) örgü uygulanmıştır. Atkıdan desen raporu:20,5cm, çözgüden desen raporu:26,5cm dir. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasında serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilmesi ile oluşmuştur. Bu tekniğin şiş ya da tığ gibi ince bir malzemeye sarılarak yapıldığını düşünmekteyiz.(Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer)		
	 Çekme Tekniği		
Açıklama	Yatak örtüsü. Girit'te dokunmuştur. Dokumanın en az 100 yıllık olduğu tahmin edilmektedir. (Kaynak: Nuran Öner)		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (17.02.2018)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafı			
			
	Ön/Arka Yüz		Detay

Kaynak Kişi, Yeri: Nuran Öner (Dokumayı yapan Zeynep hanımın torununun çocuğu) 23.03.1959

İzmir/Selçuk doğumlu. Öğrenim durumu: Ortaokul mezunu. İzmir/Selçuk.

*(Alan Araştırması Analizi 10)

Çözü

Açık yazılımı yapılan bölüm

Örnekte; çözgüde tek renk iplik, atkıda ise sırasıyla 1 renk çekme atkısı (desen atkısı) 1 renk zemin atkısı kullanılmıştır. Za zemin atkılarını, ça ise çekme atkılarını (desen atkılarını) göstermektedir. Yüzeyde görünen çekme atkıları açık yazılımda “Ω” ile gösterilmiştir. Açık yazılımı yapılan bölümün 1 raporunda; 28 adet zemin atkı ipliği, 28 adet çekme atkı (desen atkı) ipliği ve 44 adet çözgü ipliği bulunmaktadır.

Şekil 26. Tablo 50 (Analiz No AAA10) örneğinin açık yazılımı¹⁸⁸

¹⁸⁸ Bilgisayar Çizimi, F.Yelda Gezicioglu, 2020

5.2.3. Antalya'dan Çekmeli Dokuma Örnekleri

Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'nde olan Antalya'da yapmış olduğumuz alan araştırmaları neticesinde, Antalya Giritliler Derneği'nde 1 adet çekmeli dokuma örneği tespit edilmiştir. Bu örnek, Mersin'in Tarsus ilçesindeki ve İzmir'in Selçuk ilçesindeki örnekler gibi Girit'ten Türkiye'ye göç eden aile ile birlikte gelmiş olabileceği tahmin edilmektedir.

Girit'ten Antalya'ya getirilmiş olabileceği kaynak kişiler tarafından aktarılan bu çekmeli dokuma örneğine de “kuskuse” adı vermektedirler. Yapmış olduğumuz analizler sonucunda bu örneğin çözgüsünde pamuk, zemin atkılarında pamuk ve yün, desen atkılarında ise yün iplikleri kullanıldığı tespit edilmiştir. Kumaşın sadece iki kenarında yapılmış olan çekmelerde çok renkli yün iplikler kullanılmıştır. Enden ene aynı iplikler ile yapılmış çekme tekniği yüzeyde çizgi görüntüsü oluşturmuştur. Bu örneğin de zemin örgülerinde bezayağı (B1/1) örgüsü kullanılmıştır.

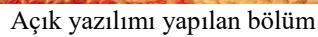
Antalya/Antalya Giritliler Derneği'nde saptamış olduğumuz çekmeli dokuma örneğinin dokuma analizi ve örgüsünün açık yazılımı yapıp, tablo halinde ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Tablo 51

Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Antalya Giritliler Derneği)

Analiz No	AAA11*		
Adı	Kuskuse Dokuma		
Örneğin	Çözüğü	Atkı	
Hammaddesi	Pamuk	Pamuk ve Yün	
İplik Numarası	Kırık beyaz (Ekru) 30/3Nm, Kırık beyaz(Ekru) 20/2Nm	Desen atkıları; Sarı, kırmızı, mavi, yeşil:8/1Nm, K.beyaz (Ekru) 13/1Nm, Zemin atkıları K.Beyaz (Ekru) 13/1Nm, K.Beyaz (Ekru) 10/1Nm	
İplik Bükümü	S büküm	Z büküm	
Sıklığı	10iplik/cm	15-20 iplik/cm	
Renk Raporu	2 farklı kalınlıkta düzensiz çekilmiş Kırık beyaz (Ekru)	Kenarları renkli, orta kısmı kırık beyaz (ekru)	
Zemin Örgüsü	Bezayağı B(1/1)		
KumaşEni(cm)	131cm (61cm+61cm) (yanyana dikilmiş)		
KumaşBoy(cm)	190cm		
Dokuyan kişi	Bilinmiyor		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Kenar kısımlarına da 2 sıra çekme yapıp 2 sıra düz zemin atkısı atılmıştır. Çekmelerde sarı, kırmızı, mavi, yeşil ve krem rengi iplikler kullanılmıştır. Çekmeler enden ene yapılarak çizgi görüntüsü oluşmuştur. Çekmeler; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır. Bu tekniğin şiş ya da tığ gibi ince bir malzemeye sarılarak yapıldığını düşünmekteyiz. (Desen yorumu ve teknik yöntem analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer) Çekme Tekniği		
Açıklama	Çözgüde 2 katlı ve 3 katlı olmak üzere 2 farklı pamuk ipliği kullanılmıştır. Zemin atkılarında yün ve pamuk iplikleri belli bir düzende atılarak gofre (kabartılı) görüntüsü oluşturmuştur. Sarımsı ekru renkli olan pamuk, krem rengine yakın olan renkli iplik ise yün ipliğidir. (Yorum ve Analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer). Yatak örtüsü. Girit'te dokunmuştur. Dokumanın en az 100 yıllık olduğu tahmin edilmektedir. (Kaynak: Cemile Gülseverler, Ali Cem Çon)		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (24.02.2019)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafı	 		
	Ön/Arka Yüz		Detay

Kaynak Kişi, Yeri: Cemile Gülseverler (Antalya Giritliler Derneği Üyesi), Ali Cem Çon (1970),Gazeteci, Lise Mezun (Antalya Giritliler Derneği Başkanı). Antalya Giritliler Derneği
*(Alan Araştırması Analizi 11)

Şekil 27. Tablo 51 (Analiz No AAA11) örneğinin açık yazılımı¹⁸⁹

139

5.2.4. Konya'dan Çekmeli Dokuma Örnekleri

Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nde olan Konya'nın Karapınar ilçesinde yaptığımız alan araştırmaları sonucunda 2 adet çekmeli dokuma örneği tespit edilmiştir. Bu örnekleri Anadolu'da tespit etmiş olduğumuz diğer örnekler ile karşılaştırdığımızda, çekme tekniğinin aynı olduğunu, dokumaların ağırlığının, kullanım alanlarının ve tezgâh cinsinin farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Istar (dikey tezgâh) tezgâhında dokunmuş olan bu örnekler yer yaygısı olarak kullanılmaktadır.

Çekki/çekkili/çeki/çekili olarak da adlandırılan bu dokumaların çözgüsünde ve atkılarında yün iplikleri kullanılmıştır. Bu örneklerin de zemin örgülerinde bezayağı (B1/1) örgüsü kullanılmıştır.

İki örneğin de dokuma analizleri ve örgülerinin açık yazılımları yapıp, tablolar halinde ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

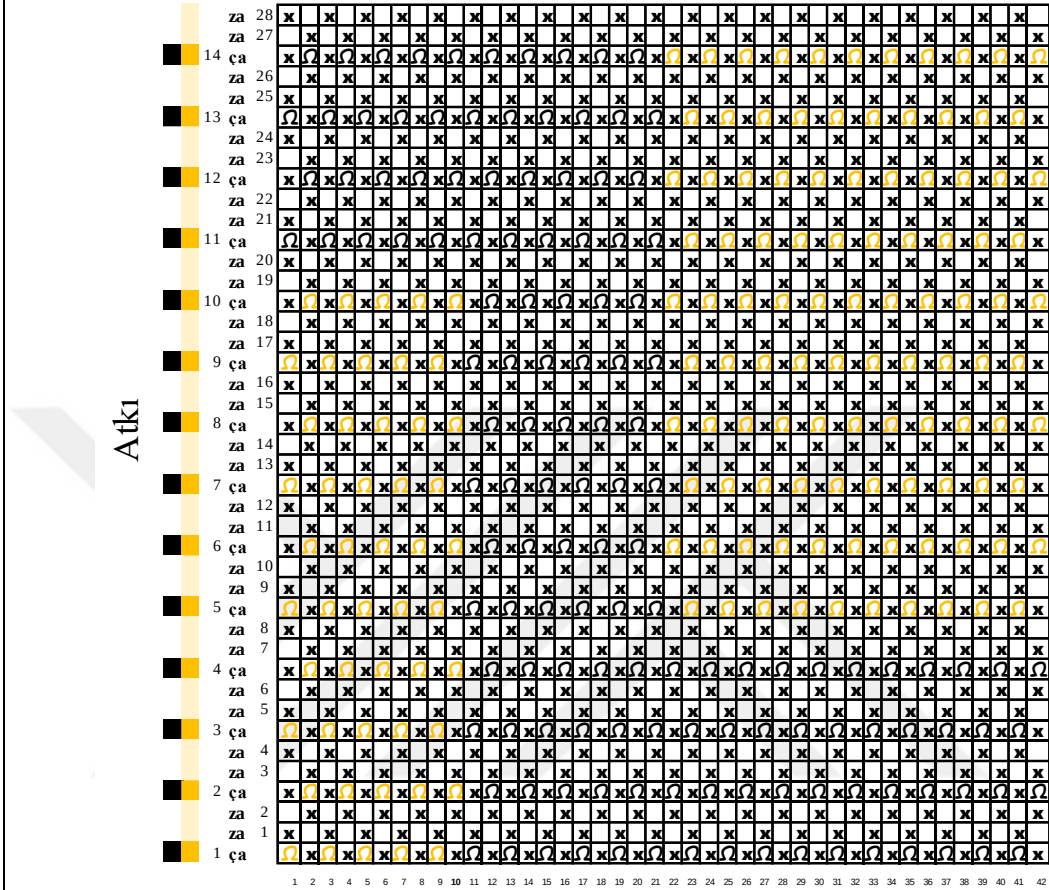
Tablo 52
Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Konya/Karapınar)

Analiz No	AAA12*		
Adı	Çekki Tülü, Mihraplı, Mil Tülü, Keçi Filik Tülü Dokuma		
Örneğin	Çözüğü	Atkı	
Hammaddesi	Keçi yünü (Keçi kılı)	Keçi yünü (Keçi kılı)	
İplik Numarası	Kırık beyaz (Ekru) 1Nm	Desen Atkısı; Kırık beyaz (Ekru) ve Siyah 1Nm, Zemin Atkısı; Kırık beyaz (Ekru) 1Nm	
İplik Bükümü	S büküm	Z büküm	
Sıklığı	5,5 iplik/cm	5,5 iplik/cm	
Renk Raporu	Kırık beyaz (Ekru)	3 sıra kırık beyaz (ekru), 1 sıra siyah	
Zemin Örgüsü	Bezayağı (B 1/1)		
Kumaş Eni(cm)	86cm		
Kumaş Boyu(cm)	2,13 cm		
Dokuyan kişi	Ayşe Güney (1971), Konya/Karapınar		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Aynı ağızlıkta, ekru ve siyah iplik birlikte atılarak yapılacak desene göre ekru ya da siyah iplik yüzeye çekilmektedir. Çekilen ipliğin deseni tamamlandıktan sonra kesilip diğer renk devam etmektedir. Dokumanın hemen hemen tamamında 2 sıra düz bezayağı örgü (B1/1) kullanılıp 1 sıra çekme tekniği uygulanmıştır. Çekme kısımlarda desene göre ekru ve siyah iplikler kullanılmıştır. Çekmeler; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır. Çekme yüksekliği; bir tığ yardımı ile çekilip parmağa dolanarak ya da yüzeye çekilen iplikler el ile tutularak oluşmaktadır.(Desen yorumu ve teknik analizi: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer)		
	 Çekme Tekniği		
Açıklama	Mihrap desenli çekki tülü olarak adlandırılan dokuma yer yaygısı olarak halının üzerinde kullanılmaktadır. Dokumada kullanılan iplikler Ayşe Güney'in kendi keçisinden eğirdiği ipliklerle dokunmuştur. 1985 senesinde dokumaya başlayan Ayşe Güney son dokumasını 1999'da yapmıştır. Bu dokuma yaklaşık 20-25 yıllıktır. Karapınar'da dokunmuştur. (Kaynak: Ayşe Güney)		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (19.04.2019)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafı			
			
			
	Ön/Arka Yüz	Detay	Arka Yüz Detayı

Kaynak Kişi, Yeri: Ayşe Güney (1971), Konya/Karapınar doğumlu, Öğrenim Durumu: İlkokul

Konya/Karapınar

*(Alan Araştırması Analizi 12)

Açık yazılımı yapılan bölüm

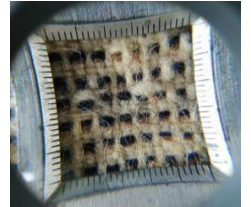
Örnekte; çözüde tek renk iplik, atkıda ise 2 renk çekme atkısı (desen atkısı) 1 renk zemin atkısı kullanılmıştır. Yapılacak desene göre aynı ağızlıkla farklı renk (siyah ya da ekru) çekme atkıları kesilerek kullanılmıştır. Örneğin, bir sırada 5 kere ekru iplikle çekme yapıp, ekru iplik kesilip sonrasında siyah renkli iplikle 16 kere çekme devam etmiştir. Dokumada desen tamamlananaaya karar bu sistem uygulanmaktadır.

Za zemin atkılarını, ça ise çekme atkılarını (desen atkılarını) göstermektedir. Yüzeyde görünen çekme atkıları açık yazılımda “**Ω**” ile gösterilmiştir. Açık yazılımı yapılan bölümün 1 raporunda; 28 adet zemin atkı ipliği, 14 adet çekme atkı (desen atkı) ipliği ve 42 adet çözgü ipliği bulunmaktadır.

Şekil 28. Tablo 52 (Analiz No AAA12) örneğinin açık yazılımı¹⁹⁰

¹⁹⁰ Bilgisayar Çizimi, F.Yelda Gezicioğlu, 2020

Tablo 53
Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Konya/Karapınar)

Analiz No	AAA13*		
Adı	Çekki Tülü, Mihraplı, Mil Tülü, Keçi Filik Tülü Dokuma		
Örneğin	Çözüğü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Yün	Yün	
İplik Numarası	Kırık beyaz (4/2Nm)	Desen Atkısı; Kahve, Lacivert 2Nm, Zemin atkısı Kırık beyaz (Ekru) 2Nm	
İplik Bükümü	S büküm	Z büküm	
Sıklığı	6 iplik/cm	5 iplik/cm	
Renk Raporu	Kırık beyaz (Ekru)	2 sıra kırık beyaz (ekru), 1 sıra kahve, 2 sıra kırık beyaz (ekru) 1 sıra lacivert	
Zemin Örgüsü	Bezayağı (B 1/1)		
KumaşEni(cm)	1.40 cm		
KumaşBoy(cm)	2,38 cm		
Dokuyan kişi	Bilinmiyor		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Dokumanın çekmeleri aynı ağızlıkta 2 sıra iplikle yapılmıştır. Dokumanın tamamında 2 sıra kırık beyaz (ekru) iplikle düz, 1 sıra (aynı ağızlıkta 2 sıra iplik) kahverengi iplikle çekme, 2 sıra kırık beyaz (ekru) iplikle düz, 1 sıra (aynı ağızlıkta 2 sıra iplik) lacivert iplikle çekme yapılmıştır. Çekmeler; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır. Çekme yüksekliği; bir tığ yardımı ile çekilip parmağa dolanarak ya da yüzeye çekilen iplikler el ile tutularak oluşmaktadır. (Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer)		
	 Çekme Tekniği		
Açıklama	Çekki Tülü, Mihraplı, Mil Tülü, Keçi Filik Tülü olarak adlandırılan dokuma yer yaygısı olarak halının üzerinde kullanılmaktadır. Kahverengi koyunun kendi doğal rengi, lacivert rengi ise indigo boyadan elde edilmiştir. Yaklaşık 60-70 yıllık olduğu belirtilmiştir. (Kaynak: Zeki Altaylı, Elif Ünaler)		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (19.04.2019)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafı			
			
			
	Ön/Arka Yüz	Detay	Arka Yüz Detayı

Kaynak Kişi, Yeri: Zeki Altaylı (1955), Konya/Karacadağ doğumlu, Öğrenim Durumu: İlkokul, Elif Ünaler (1990), Konya/Karacadağ doğumlu, Öğrenim Durumu: Üniversite. Konya/Karapınar
*(Alan Araştırması Analizi 13)

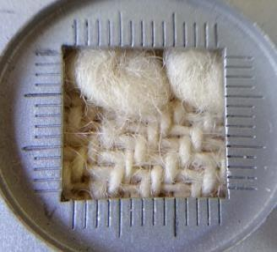
5.2.5. Kırklareli’den Çekmeli Dokuma Örnekleri

Türkiye’nin Trakya Bölgesi’nde yer alan Kırklareli ilinin Kofçaz İlçesinin Malkoçlar köyünde yaptığımız alan araştırmaları sonucunda 3 adet çekmeli dokuma örneği tespit edilmiştir. Bu örnekleri Anadolu’da tespit etmiş olduğumuz diğer örnekler ile karşılaştırdığımızda, 4 çerçeveli yatay tezgâhta dokunduğunu (çulfalık tezgahı) ve zemin örgüsünün 2/2 dimi z örgülü olduğunu görmekteyiz.

Çimdik/çultar olarak adlandırılan bu dokumaların çözgüsünde ve atkılarında yün iplikleri kullanılmıştır.

Üç örneğin de analizleri ve örgülerinin açık yazılımları yapıp, tablolar halinde ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Tablo 54
Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar)

Analiz No	AAA14*		
Adı	Çimdik, Çultar Dokuma		
Örneğin	Çözgü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Yün	Yün	
İplik Numarası	3Nm	Desen atkısı K.beyaz(Ekru) 1Nm, Zemin Atkısı K.beyaz (Ekru) 4Nm	
İplik Bükümü	Z büküm	Z büküm	
Sıklığı	10 iplik/cm	7 iplik/cm	
Renk Raporu	Ekru	Ekru	
Zemin Örgüsü	Dimi (2/2 z)		
KumaşEni(cm)	100cm (50cm+50cm) (yanyana dikilmiş)		
KumaşBoyı(cm)	1,71 cm		
Dokuyan kişi	Fatma Gümüş (1944),Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Köyü doğumlu		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çimdik dokuma ya da Çultar dokuma olarak adlandırılan dokumanın çekme ipliği (desen atkı ipliği) kalın iplikten yapılmıştır. Dokumanın tamamında 3 sıra kırık beyaz (ekru) iplikle düz, 1 sıra kırık beyaz (ekru) iplikle çekme uygulanmıştır. Zemin örgüsü 2/2 Dimi z örgülüdür. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır.(Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer) Çekme Tekniği		
Açıklama	15 yaşında dokumaya başlayan Fatma Gümüş çekmeleri kızılçık çubuğu ya da şiş benzeri tel yardımı ile uygulamıştır. Son dokumasını 50 yaşında yapmıştır. Dokuma; battaniye ve yatak örtüsü olarak kullanılmaktadır. İplikler kendi koyunlarından elde edilmiştir. Yaklaşık 50-55 yıllık olduğu belirtilmiştir. Zemin atkısı ve desen atkısı için ayrı 2 mekik kullanılmış, 4 pedallı(çerçeveli) tezgâhta dokunmuştur.(Kaynak: Fatma Gümüş, GülşenTop)		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (27.06.2019)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafları	 Ön/Arka Yüz Detay Detay		

Kaynak Kişi, Yeri: Fatma Gümüş (1944),Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Köyü, Öğrenim Durumu: İlkokul, Gülşen Top (1967), Malkoçlar Köyü doğumlu, Öğrenim Durumu: İlkokul (Fatma Gümüş'ün kızı).

Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Köyü

*(Alan Araştırması Analizi 14)

Çözgü

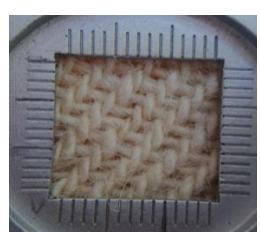
Açık yazılımı yapılan bölüm

Örnekte; çözgüde tek renk iplik, atkıda da tek renk iplik 1 sıra çekme atkısı (desen atkısı) 3 sıra da zemin atkısı olarak kullanılmıştır. Za zemin atkısını, ça ise çekme atkısını (desen atkısı) göstermektedir.

Yüzeyde görünen çekme atıkları açık yazılımda “ Ω ” ile gösterilmiştir. Çekmeler 2/2 Dimi z örgü özelliğine göre 2 çözgü ipliğinin üzerinde yer almaktadır.

Açık yazılımı yapılan bölümün 1 raporunda; 18 adet zemin atkılı ipliği, 6 adet çekme atkılı (desen atkılı) ipliği ve 36 adet çözgü ipliği bulunmaktadır.

Tablo 55
Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar)

Analiz No	AAA15*		
Adı	Çimdik, Çultar Dokuma		
Örneğin	Çözüğü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafı
Hammaddesi	Yün	Yün	
İplik Numarası	Kırık beyaz (Ekru) 3Nm	Desen atkısı Kırık beyaz (Ekru) 1Nm, Zemin Atkısı Kırık beyaz (Ekru) 4Nm	
İplik Bükümü	Z büküm	Z büküm	
Sıklığı	10 iplik/cm	7 iplik/cm	
Renk Raporu	Kırık beyaz (Ekru)	Kırık beyaz (Ekru)	
Zemin Örgüsü	Dimi (2/2 z)		
KumaşEni(cm)	50cm		
KumaşBoy(cm)	1,71 cm		
Dokuyan kişi	Fatma Gümüş (1944),Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Köyü doğumlu		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çimdik dokuma ya da Çultar dokuma olarak adlandırılan dokumanın çekme ipliği (desen atkı ipliği) kalın iplikten yapılmıştır. Dokumanın tamamında 3 sıra kırık beyaz (ekru) iplikle düz, 1 sıra kırık beyaz (ekru) iplikle çekme uygulanmıştır. Zemin örgüsü 2/2 Dimi z örgülüdür. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır.(Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer)		
	 Çekme tekniği		
Açıklama	15 yaşında dokumaya başlayan Fatma Gümüş çekmeleri kızılırcık çubuğu ya da şiş benzeri tel yardımı ile uygulamıştır. Son dokumasını 50 yaşında yapmıştır. Dokuma; yolluk olarak kullanılmaktadır. İplikler kendi koyunlarından elde edilmiştir. Yaklaşık 50-55 yıllık olduğu belirtilmiştir. Zemin atkısı ve desen atkısı için ayrı 2 mekik kullanılmıştır.4 pedallı(çerçevesi) tezgâhta dokunmuştur. (Kaynak: Fatma Gümüş, Gülşen Top)		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (27.06.2019)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafları			
			
			
	Ön/Arka Yüz	Detay	Arka Yüz Detay

Kaynak Kişi, Yeri: Fatma Gümüş (1944),Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Köyü,Öğrenim Durumu:İlkokul, Gülşen Top (1967), Malkoçlar Köyü doğumlu, Öğrenim Durumu:İlkokul (Fatma Gümüş'ün kızı). Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Köyü

*(Alan Araştırması Analizi 15)

Çözgü

[illegible]

Açık yazılımı yapılan bölüm

Örnekte; çözgüde tek renk iplik, atkıda da tek renk iplik 1 sıra çekme atkısı (desen atkısı) 3 sıra da zemin atkısı olarak kullanılmıştır. Za zemin atkısını, ça ise çekme atkısını (desen atkısı) göstermektedir.

Yüzye'de görünen çekme atkılarını açık yazılımda “ Ω ” ile gösterilmiştir. Çekmeler 2/2 Dimi z örgü özelliğine göre 2 çözgü ipliğinin üzerinde yer almaktadır.

Açık yazılımı yapılan bölümün 1 raporunda; 18 adet zemin atkılı ipliği, 6 adet çekme atkılı (desen atkılı) ipliği ve 36 adet çözümlü ipliği bulunmaktadır.

Şekil 31. Tablo 55 (Analiz No AAA15) örneğinin açık yazılımı¹⁹³

¹⁹³ Bilgisayar Çizimi, F.Yelda Gezicioğlu, 2020

Tablo 56
Alan Araştırması Çekmeli Dokuma Analiz Örneği (Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar)

Analiz No	AAA16*		
Adı	Çimdik, Çultar Dokuma		
Örneğin	Çözgü	Atkı	Dokumanın Fotoğrafi
Hammaddesi	Koyun Yünü	Koyun Yünü (siyah), Akrilik(pembe)	
Numarası	Siyah 3Nm	Desen atkısı Siyah ve pembe 2Nm, Zemin Atkısı siyah 2Nm	
Bükümü	Z büküm	Z büküm siyah S büküm pembe	
Sıklığı	10 iplik/cm	7 iplik/cm	
Birim Renk Raporu	Siyah	3 sıra siyah 1 sıra Pembe	
Zemin Örgüsü	Dimi (2/2 z)		
KumaşEni(cm)	92cm (46cm+46cm) (yanyana dikilmiş)		
KumaşBoyu(cm)	133 cm		
Dokuyan kişi	Şehriban (1938), Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Köyü doğumlu		
Çekme deseninin özelliği ve uygulama yöntemi	Çimdik dokuma ya da Çultar dokuma olarak adlandırılmaktadır. Dokumanın tamamında 1 sıra siyah iplikle düz, 1 sıra siyah iplikle çekme, 1 sıra siyah iplikle düz, 1 sıra pembe iplikle çekme yapılarak dokunmuştur. Pembe iplikle baklava deseni gibi algılanan şekiller oluşturulmuştur. Zemin örgüsü 2/2 Dimi z örgülüdür. Çekme tekniği; atkı ipliğinin çözgüler arasından serbest şekilde (çözgüye sarılmadan ya da düğümlenmeden) yukarı doğru çekilerek desenlendirilen teknik ile yapılmıştır.(Desen yorumu ve analiz: Y.Geziçioğlu, G.Atalayer)		
	 Çekme tekniği		
Açıklama	Elmaziye Üzel 20 yaşında dokumaya başlamıştır. Dokuma; kışın beşik üstüne örtü olarak kullanılmaktadır. Yaklaşık 30-40 yıllık olduğu belirtilmiştir. 4 pedallı(çerçeveli) tezgâhta dokunmuştur. (Kaynak: Elmaziye Üzel)		
Analiz	F.Y.Geziçioğlu, Prof. G. Atalayer (27.06.2019)		
Dokumanın Ön/Arka Yüz ve detay fotoğrafları			
	Ön/Arka Yüz		
	 Detay		
 Arka Yüz Detay			

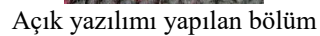
Kaynak Kişi, Yeri: Elmaziye Üzel (1959), Kırklareli/Kofçaz/Beyce Köyü doğumlu, Öğrenim

Durumu: İlkokul, (Şehriban hanımın kızı) Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Köyü

*(Alan Araştırması Analizi 16)

Çözgü

Atk1

Açık yazılımı yapılan bölümün 1 raporunda; 18 adet zemin atkı ipliği, 18 adet çekme atkı (desen atkı) ipliği ve 36 adet çözgü ipliği bulunmaktadır.

Şekil 32. Tablo 56 (Analiz No AAA16) örneğinin açık yazılımı¹⁹⁴

¹⁹⁴ Bilgisayar Çizimi, F.Yelda Gezicioğlu, 2020

5.3 Görselliği Çekmeli Dokumalara Benzeyen Deneysel Dokuma Örneklerinin Analizi

Atkı ipliği yüzeye çekilerek desenlendirilen çekmeli dokumalara benzer bir görüntü sağlamak amaçlı, çekme tekniğini uygulamadan, günümüz teknolojisinde kullanılabilirlik düşüncesi ile güncel iplik araştırması yapılmıştır.

Araştırmalar sonucunda halka görüntüsüne benzer bir iplik ile denemeler yapmak için Ulusoy Tekstil'den iplik seçilmiştir. Mustafa Moray¹⁹⁵ ile sözlü görüşme sonucu iplikle ilgili teknik bilgiler alınmıştır. Bu ipliğin loop(luup) olarak adlandırıldığını ve bu şekilde büküldüğünü, %80 yün, %20 akrilik hammaddeli olduğunu ve 10Nm numaralı iplik olarak üretildiğini belirtmiştir.

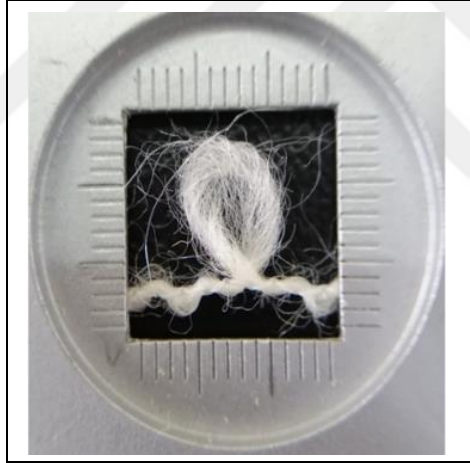
Örnek güncel iplikle 6 grup belirlenip toplamda 15 adet dokuma denemesi yapılarak yüzeyde halka görüntüsü yakalanmaya çalışılmıştır.

1. Örnekte (Tablo 57) 3 adet farklı atkı ripsi ile denemeler yapılmıştır.
2. Örnekte (Tablo 58) 3 adet farklı, Z yönlü dimi örgüleri seçilerek denemeler yapılmıştır.
3. Örnekte (Tablo 59) atkı ve çözgü sateni kullanılarak 2 farklı uygulama yapılmıştır.
4. Örnekte (Tablo 60) 3 farklı panama örgü denemeleri uygulanmıştır.
5. Örnekte (Tablo 61) bezayağı B(1/1) örgü kullanılarak farklı tarak geçişleri ile denemeler yapılmıştır.
6. Örnekte ise (Tablo 62) bezayağı, panama, dimi ve saten örgülerinin birleşimi ile tek bir armürde deneme uygulanmıştır.

¹⁹⁵ Mustafa Moray, Ulusoy Tekstil. Genel Müdür, Sarıçam/Adana, info@ulusoytekstil.com

Resim 65. Örnek ipliğin genel görüntüsü, Ulusoy Tekstil¹⁹⁶, Fotoğraf: F.Yelda Gezicioğlu, 2019

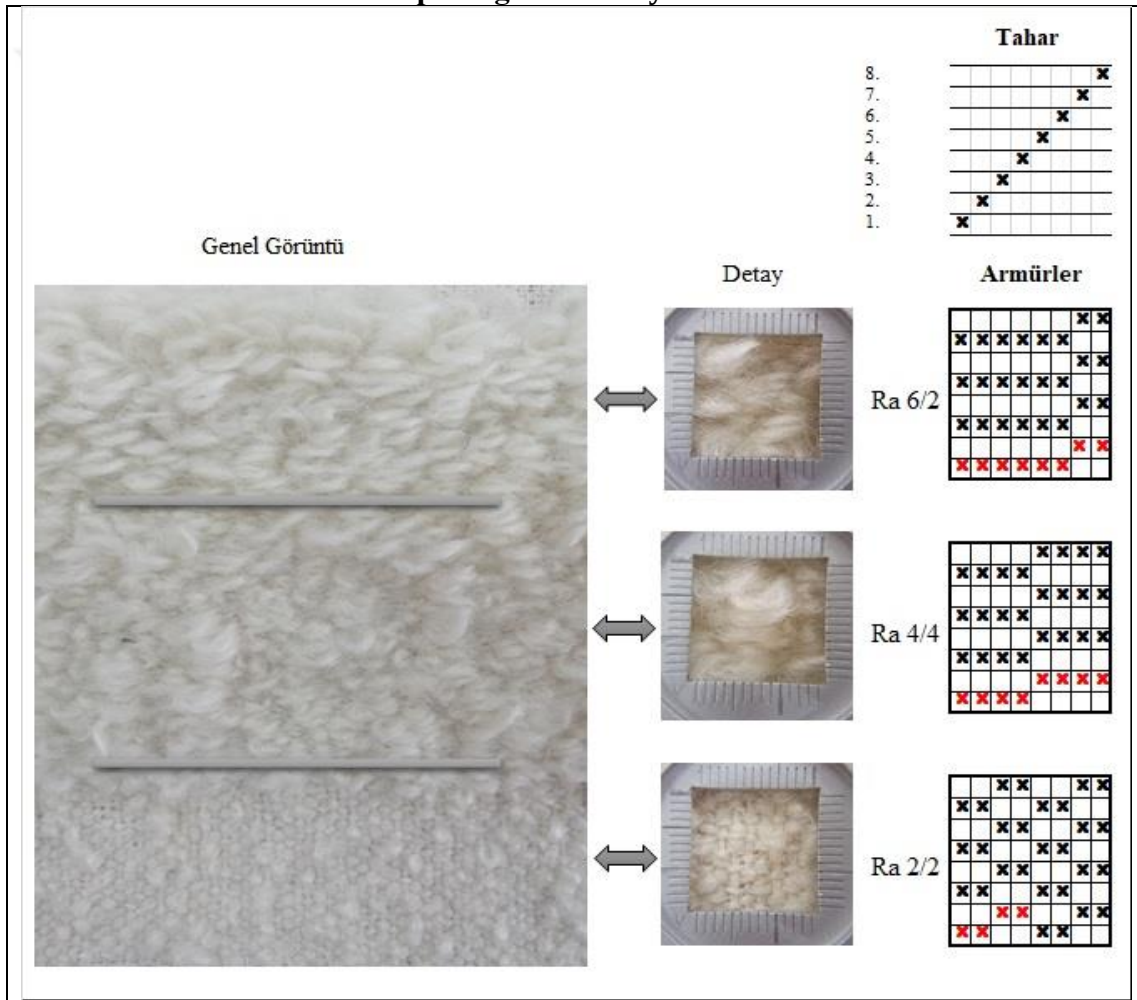
Resim 66. Örnek iplik detayı, Ulusoy Tekstil¹⁹⁷, Fotoğraf: F.Yelda Gezicioğlu, 2019

¹⁹⁶ Ulusoy Tekstil, Adana Organize Sanayi, Sarıçam/Adana, info@ulusoytekstil.com

¹⁹⁷ Ulusoy Tekstil, info@ulusoytekstil.com

1.örnekte (Tablo 57); 8 çerçeve kullanılarak sırasıyla (Ra 2/2), (Ra 4/4) ve (Ra 6/2) olmak üzere 3 adet farklı atkı ripsi örgüleri uygulanmıştır. Dokumanın genel görüntüsü incelendiğinde ilk uygulama olan Ra 2/2 atkı ripsinin Ra 4/4 ve Ra 6/2 örgülerine göre yüzeyde halka görüntüsünün olmadığı izlenmektedir. Ra 4/4 örgüsünde ise halka görüntüleri yüzeyde bazı yerlerde ortaya çıkmakta, diğer yerlerde ise altta kalmaktadır. Çekmeli dokumalara en yakın olabilecek görüntünün Ra 6/2 örgüsünde ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

Tablo 57
Rips Örgü İle Deneysel Dokuma Analizi

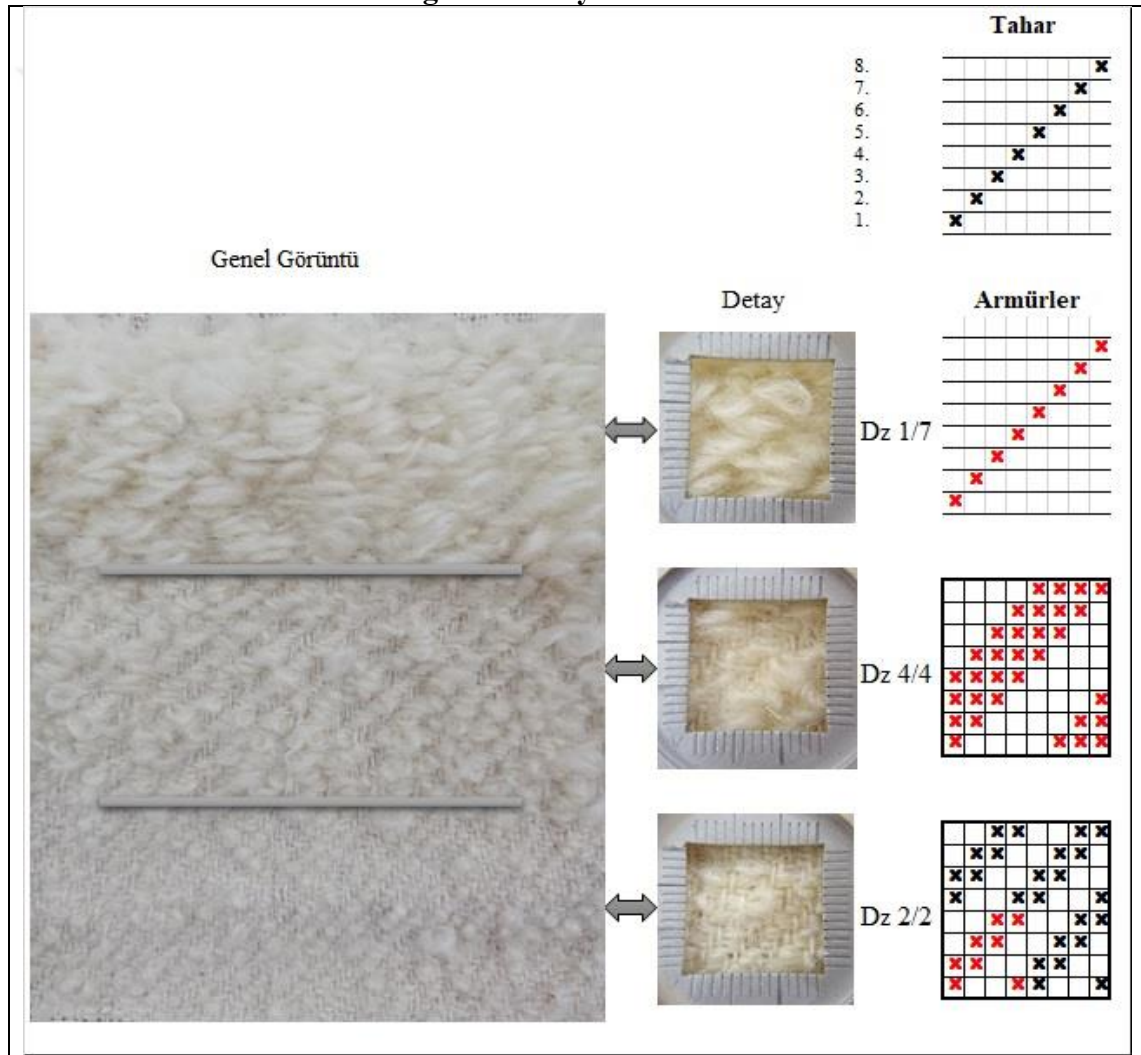

Uygulama: F.Yelda Gezicioğlu, 2019

Sonuç: Örgü özelliklerine göre atlamaların uzaması, halka görüntüsünü veren atkı ipliğinin, yüzeyde daha çok görünmesini sağlamıştır.

2.örnekte (Tablo 58); 8 çerçeve kullanılarak sırasıyla (Dz 2/2), (Dz 4/4) ve (Dz 1/7) olmak üzere 3 adet farklı Z yönlü dimi örgüleri uygulanmıştır. Dokumanın genel görüntüsü incelendiğinde; ilk uygulama olan Dz 2/2 dimi örgüsü Dz 4/4 ve Dz 1/7 örgülerine göre yüzeyde halka görüntüsünün çok az ve küçük olduğu, Dz 4/4 örgüsünde ise halka görüntülerinin yüzeyde Dz 2/2 örgüsüne göre ara ara daha baskın olduğu görülmektedir. En iyi görüntünün ise Dz 1/7 örgüsünde ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

Tablo 58
Dimi Örgü İle Deneysel Dokuma Analizi

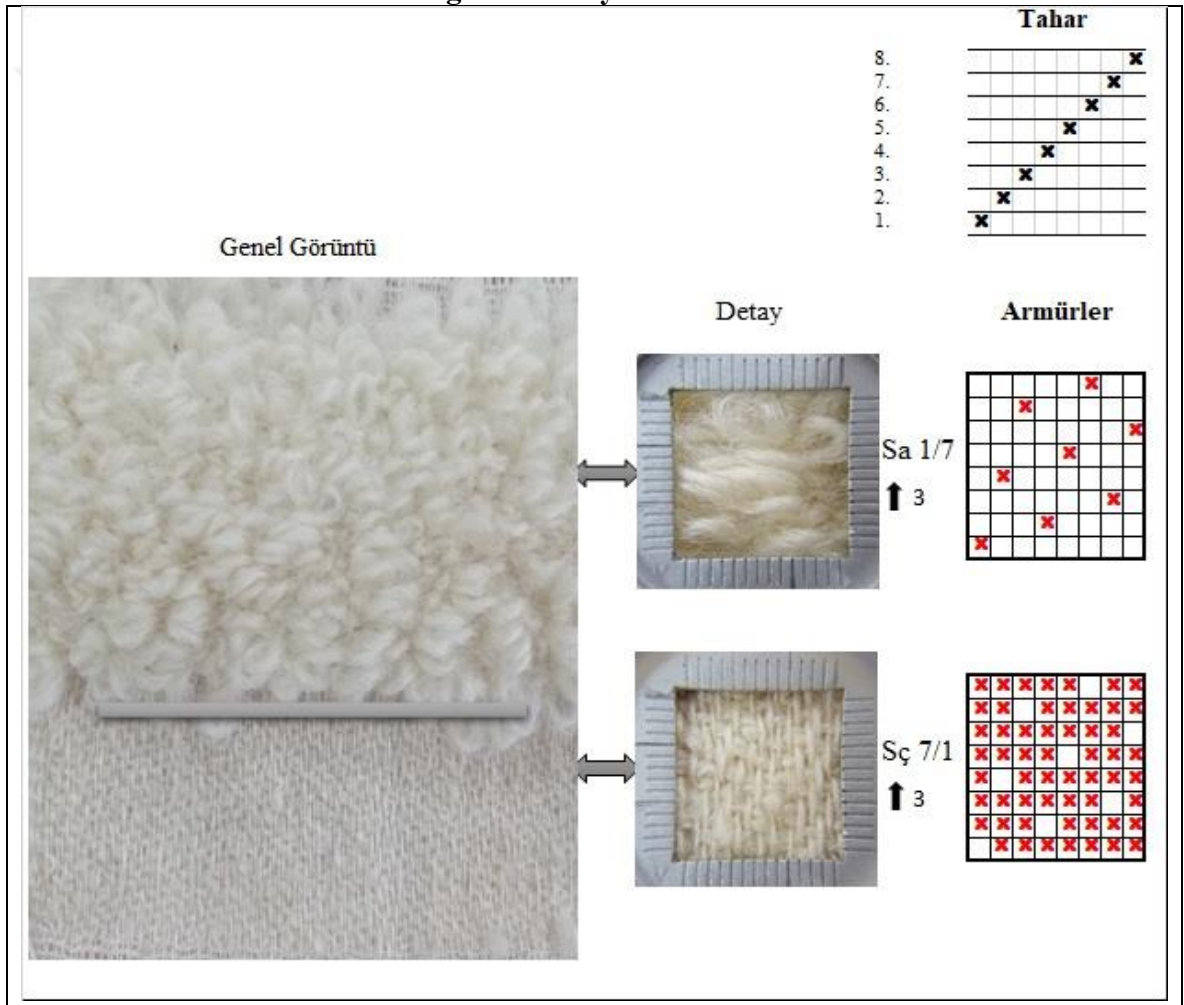

Uygulama: F.Yelda Gezicioglu, 2019

Sonuç: Atlamaları fazla olan atkı dimilerinde halka görüntüleri belli bir düzen içerisinde yüzeyde daha çok görünmektedir.

3.örnekte (Tablo 59); 8 çerçeve ile atkı sateni (Sa 1/7, ↑ 3 atlamalı) ve çözgü sateni (Sç 7/1, ↑ 3 atlamalı) kullanılarak 2 örgü denemesi yapılmıştır. Atkı sateni örgüsünün yüzeyinde halkalar belirgin bir şekilde görünürken çözgü sateni örgüsünün yüzeyinde tamamen kumaşa gömülerek ipliğin etkisi yok olmuştur ve atkıdan düz bir iplik kullanıldığı hissi vermektedir.

Tablo 59
Saten Örgü İle Deneyisel Dokuma Analizi

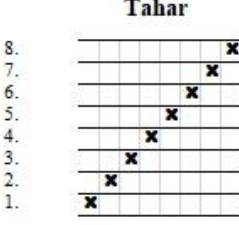
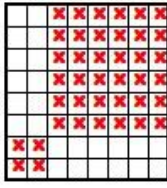
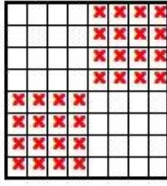

Uygulama: F.Yelda Gezicioglu, 2019

Sonuç: Atlama sayısı yüksek olan atkı sateninde halka görüntüsü yoğun bir şekilde yüzeyde görünmektedir. Atkı sateninde görüntünün çekmeli (halkalı) dokumalara benzediği gözlemlenmiştir.

4.örnekte (Tablo 60); 8 çerçeve kullanılarak sırasıyla (P 2/2), (P 4/4) ve (P 2/6) olmak üzere 3 adet farklı panama örgüleri uygulanmıştır. Dokumanın genel görüntüsü incelendiğinde ilk uygulama olan (P 2/2) panama örgüsünün (P 4/4) ve (P 2/6) örgülerine göre yüzeyde halka görüntüsünün olmadığı izlenmiştir. (P 4/4) örgüsünde ise halka görüntüleri yüzeyde bazı yerlerde ortaya çıkmış fakat diğer yerlerde ise altta kalmıştır. En iyi görüntünün ise (P 2/6) örgüsünde ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

Tablo 60
Panama Örgü İle DeneySEL Dokuma Analizi

Genel Görüntü 	Detay 	Tahar Armürler P 2/6 P 4/4 P 2/2
--	---	---

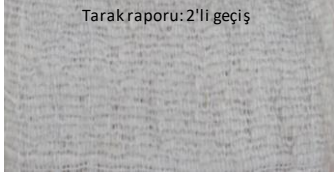
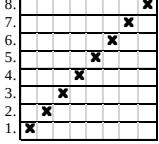
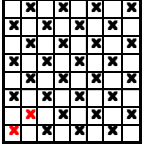
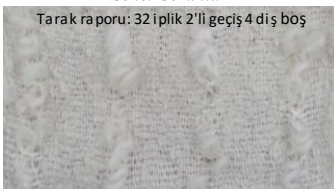
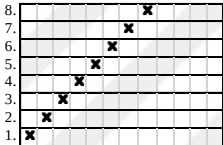
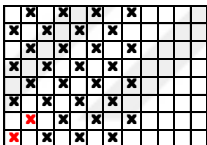
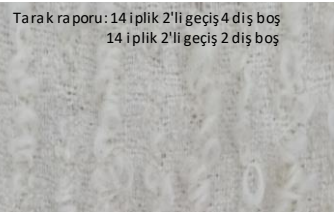
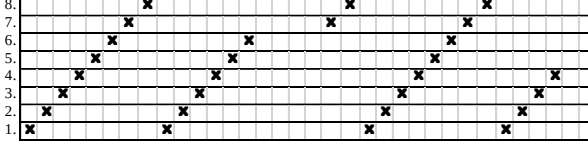
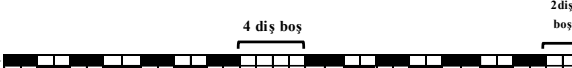
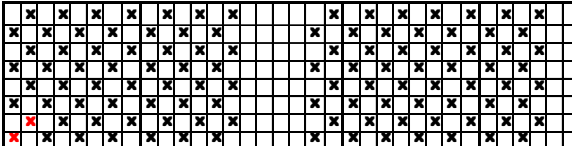
Uygulama: F.Yelda Gezicioglu, 2019

Sonuç: En uzun atlaması olan atkı dimilerinde halka görüntüleri belli bir düzen içerisinde yüzeyde daha çok görünmektedir.

5.örnekte (Tablo 61); 8 çerçeve ile bezayağı B(1/1) örgüsü kullanılarak çözgü iplik raporunda 3 farklı tarak geçişleri ile denemeler yapılmıştır. İlk denemede yüzeyin tamamında taraktan 2’li geçiş, 2.denemede 32 çözgü ipliğinde 2’li geçiş 4 tarak dışı boş, 3. Denemede ise 14 çözgü ipliğinde 2’li geçiş 4 tarak dışı boş, 14 çözgü ipliğinde 2’li geçiş 2 tarak dışı boş bırakılarak yüzeyde halka görüntüleri yakalanmaya çalışılmıştır. Dokumanın genel görüntüsü incelendiğinde İlk denemenin yüzeyinde halka görüntüsünün olmadığı izlenmiştir. 2. Ve 3. Denemelerde ise boyuna (dikey) olarak halka görüntüleri dikkat çekmektedir. Bu uygulamada farklı tarak geçişleri ile yüzeyde halka görüntülerinin baskın olabileceği gözlemlenmiştir.

1. denemede tarakta; dış atlamadan sırayla 2’li tarak geçişleri yapılmıştır. 2. ve 3. Denemede ise tarakta geçişler farklılıklar gösterdiği için tarak ve tahar yazılımları ayrıntılı bir şekilde tabloda (Tablo 61) açıklanmıştır.

Tablo 61
Bezayağı Örgü İle Deneysel Dokuma Analizi

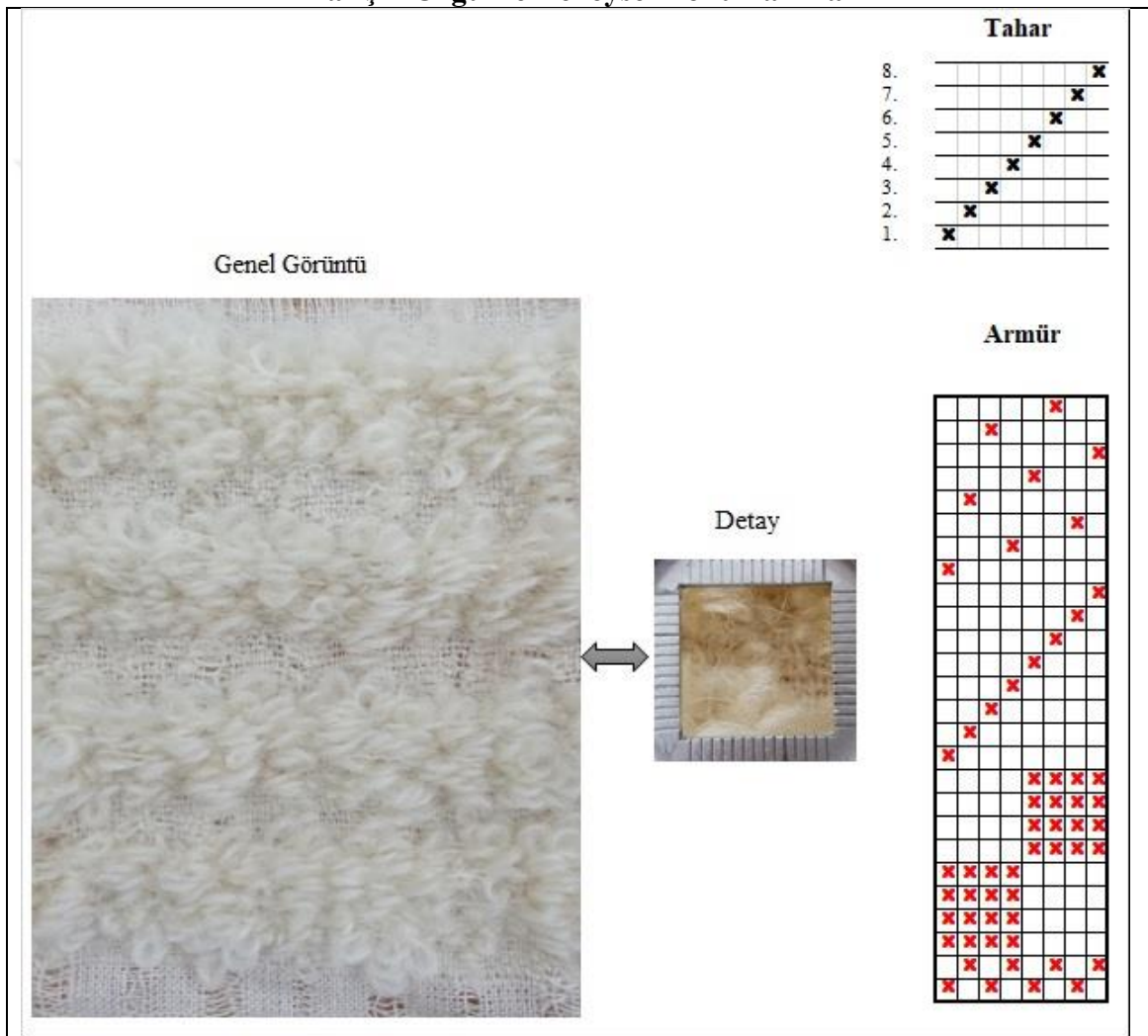
1. Deneme <i>Genel Görüntü</i> Tarak raporu: 2'li geçiş <i>Detay</i> 	Tahar Tarak B 1/1
2. Deneme <i>Genel Görüntü</i> Tarak raporu: 32 iplik 2'li geçiş 4 diş boş <i>Detay</i> 	Açık Yazımlı Tahar Tarak B 1/1
3. Deneme <i>Genel Görüntü</i> Tarak raporu: 14 iplik 2'li geçiş 4 diş boş 14 iplik 2'li geçiş 2 diş boş <i>Detay</i> 	Açık Yazımlı Tahar Tarak B 1/1

Uygulama: F.Yelda Gezicioğlu, 2019

Sonuç: Tarakta boş bırakılan dişlerin çokluğu, bezayağı B (1/1) örgüsünün çekmeli (halkalı) görüntü benzerini sağlamıştır.

6.örnekte (Tablo 62) ise 8 çerçeve ile bezayağı B(1/1), panama P(4/4), dimi (Dz 1/7) ve Saten (Sa 1/7, ↑ 3 atlamalı) örgüleri birleştirilerek tek bir armür ile deneme yapılmıştır. Uygulamanın genel görüntüsüne baktığımızda yüzeyde yoğun olarak görünen halka görüntüsünün, atkı ipliğinin yüzeyde baskın olduğu örgülerle ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Tablo 62
Karışık Örgü İle Deneysel Dokuma Analizi

Uygulama: F.Yelda Gezicioğlu, 2019

Sonuç: Yer yer atkı ipliğinin uzun atlamalar yaptığı kısımlar çekmeli (halkalı) görüntü benzerini sağlamıştır.

6. MÜZE ÖRNEKLERİ, ALAN ARAŞTIRMALARI VE DENEYSEL DOKUMA ÖRNEKLERİNİN GÖRSEL DEĞERLENDİRİLMESİ

Müze analizleri, alan araştırma analizleri ve güncel iplik ile yapılan deneysel dokumaların analizleri ayrı ayrı görsel ve sayısal bilgiyi elde etmemizi sağlamıştır. Bu verilere dayanarak çekmeli dokumaların özelliklerini ortaya koyarak karşılaştırma yapabileceğimiz ögeler açısından değerlendirmek gerekmektedir. Bunlar çekmeli dokumalarda yüzey, hacim, renk, desen ve kompozisyon ilişkisi olarak ele alınmıştır.

6.1. Müze Örneklerinde Değerlendirme

Atkı ipliğinin yüzeye çekilerek halka görüntüsü ile desenlendirilen çekmeli dokumalar, Dünya müzelerinden toplamda 10 müze olmak üzere; 40 adet çekmeli dokuma örneği saptanarak analizleri yapılmıştır. Çekmeli tekniği (weft loop) ile yapılan ve çoğunluğu Mısır ile ilişkilendirilen tarihsel örneklere baktığımızda yüzeydeki hacimli görüntüleri ile birlikte renk, desen ve kompozisyon zenginlikleri dikkatimizi çeker. Bu örneklerin, çözgü ipliklerinde ve zemin atkılarında keten, desen atkılarında keten ile birlikte renkli yün iplikleri yaygın olarak kullanılmıştır. Müzedeki örneklerin yüzey, hacim, renk, desen ve kompozisyon değerlendirmeleri ayrı ayrı ele aldığımızda tarihsel örnekler hakkında ortak bir görüş oluşturmak mümkündür.

6.1.1. Müze Örneklerinde Yüzey

Araştırmalarımızda çekmeli tekniği ile yapılan tarihsel örneklerin çoğunluğunun yüzeyinde tamamen yaygın bir hareketlilik gördük. Bu hareketlilik desen atkıları olan çekmelerin sık yapılarak, yüzeyin halkalarla kaplanmasını ve hacimli bir görüntüyle, hareketli bir yüzey oluşturmasını sağlamaktadır. Halkaların belli bölgelerde gruplar halinde sık ya da seyrek yapılması ile yüzeyde küçük ya da büyük lekesele görüntüler de oluşturmaktadır. Tarihsel örneklerde ayrıca yüzeyde çizgi görüntüleri de dikkat çekmektedir. Bu görüntüler çekmelerin, kumaşın enden ene aynı sıralarda çekilmesinden ve halka görüntüsü oluşturmaktan kaynaklanmaktadır. Kumaşta enden ene, aynı sırada yapılan ve sık yapılan çekmeler ile yüzeyde çizgi görüntüsü daha belirgin olarak görünmektedir.

	
Resim 67. Yüzeyde yoğun çekmelerin olduğu dokuma örneği. ¹⁹⁸	Resim 68. Yüzeyde enden ene yapılan seyrek çekmeler ile çizgi görüntüsünün olduğu dokuma örneği ¹⁹⁹

¹⁹⁸ Harvard Sanat Müzesi <https://www.harvardartmuseums.org/collections/object/288837?position=0> (19.10.2019)

¹⁹⁹ V&A (Victoria and Albert) Müzesi, Benjamin Hinson (Assistant Curator) b.hinson@vam.ac.uk
<http://collections.vam.ac.uk/item/O366743/textile-fragment-unknown/> (19.10.2019)

6.1.2. Müze Örneklerinde Hacim

Müze örneklerinde çekmeli tekniğinin yüzeydeki hacim etkisi de çeşitlilik göstermektedir. Örnekleri incelediğimizde; dokumaların yüzeyinde aynı sırada aynı yükseklikte ya da farklı boyutta (farklı çekme uzunluklarında) yapılan halkalarla da yüzeyde zengin bir hacim/doku oluştuğunu görmekteyiz. Bu halkaların yüksekliğinin (çekme uzunluklarının) aynı ya da farklı olması ile çekmeli dokumaların yüzeylerinde çizgi veya desen oluşturma etkisini de gözlemledik. Ayrıca dokumalarda kullanılan farklı kalınlıklardaki iplikler ile yapılan çekmeler yüzeyde zengin bir hacim etkisi de yaratmaktadır.

	
Resim 69. Farklı çekme uzunluklarının yapıldığı dokuma örneği ²⁰⁰	Resim 70. Farklı iplik kalınlıkları ile yapılan çekmelerin olduğu dokuma örneği. ²⁰¹

²⁰⁰ Brooklyn Müzesi <https://www.brooklynmuseum.org/opencollection/objects/25405> (23.02.2020)

²⁰¹ Culborn, Kathrin.Culborn@metmuseum.org
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443490> (18.10.2019)

6.1.3. Müze Örneklerinde Renk

Çekme tekniği ile yapılan tarihsel dokumaların çoğunluğunda çözgü ve zemin atkılarında boyanmamış keten, desen atkılarında ise iki renkli ya da çok renkli yün iplikleri kullanılmıştır. Dokumaların yüzeyinde tüm halkaların zeminle aynı renk olması ile birlikte tüm halkaların 2,3,4 renk ya da daha fazla renklerle yapıldığını görmekteyiz. Renkli yün ipliklerinde aynı rengin tonlamaları ile de yapılmış dokuma örnekleri görülmektedir. Çekmeleri uzun olan dokumalarda ise boyanmamış keten iplikleri kullanılmıştır.

	
Resim 71. Aynı rengin tonlamaları ile yapılan çekmeli dokuma örneği. ²⁰²	Resim 72. Boyanmamış keten ile yapılan çekmeli dokuma örneği. ²⁰³

²⁰² Krody, skrody@email.gwu.edu

²⁰³ Metropolitan Müzesi <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443226> (18.10.2019)

6.1.4. Müze Örneklerinde Desen ve Kompozisyon

Desen ve kompozisyon bakımından çok etkili ve çeşitliliği fazla olan tarihsel örnekleri incelediğimizde; çekme tekniğinin yüzeyde belli düzenlerde yapılması dikkat çekmektedir. Halkaları oluşturan tekniğin (çekme aracı el, şiş, tığ, kanca ya da benzer malzeme de olsa), kullanılan araca bağlı olarak yüzeydeki hacimli görüntüyü sağlamasına, desen ve kompozisyonun oluşumuna ve çeşitliliğine katkısı büyüktür.

Öte yandan, tapestry (resimli dokuma) tekniği ile birlikte kullanılan çekmeler yüzeyde zengin bir desenlendirme meydana getirmektedir. Görsel örnekler baktığımızda, geometrik desenler, iri gözlü insan yüzleri, hayvan, bitki motifleri, dinsel figürler yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Dokumalarında (giderek açılan renk geçişleri ile) renk tonlamalı geçişleri ile de desen oluşturmuşlardır. Madalyona benzer desenlendirme çeşitliliği de sayıca dikkat çekmektedir.

Ayrıca dokumalarında, geometrik desenlerin kompozisyonlarında; köşeli, yuvarlak şekillerin birlikte iç içe, yan yana, vb. çeşitli desen oluşturmaları tarihsel örneklerin desen ve kompozisyon zenginliğini de göstermiştir. Bununla birlikte belli bir desen oluşturmak üzere hazırlanan kompozisyonlarda koyu renkle, açık renklerin birlikte kullanılması ya da zıt renklerin aynı dokuma içinde halkalar oluşturması şekillerin öne çıkmasını sağlayan bir görsel etki sunmaktadır.

		
Resim 73. Çekme tekniği ile yapılan resimli dokuma örneği. ²⁰⁴	Resim 74. Kuş motifinin olduğu çekmeli dokuma örneği. ²⁰⁵	Resim 75. Geometrik desenlerden oluşan çekmeli dokuma örneği. ²⁰⁶

²⁰⁴ Metropolitan Müzesi <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/446011> (18.10.2019)

²⁰⁵ Hinson (Assistant Curator) b.hinson@vam.ac.uk <http://collections.vam.ac.uk/item/O263159/textile-fragment-unknown/> (19.10.2019)

²⁰⁶ Metropolitan Müzesi <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443218> (18.10.2019)

6.2. Alan Araştırma Örneklerinde Değerlendirme

Alan araştırmalarımız sonucunda toplamda 16 adet çekmeli dokuma örneği tespit edilerek bu dokumaların analizleri yapılmıştır. 5 farklı bölgede saptamış olduğumuz örneklerin tümünün çekme tekniği; atkı ipliklerinin çözgüler arasından yüzeye serbestçe (çözgülere sarılmadan ya da bağlanmadan) çekilmesi ile oluşturulmuştur. Bu teknik; atkı ipliğinin bir halka oluşturması için bir kanca, tığ, çubuk ya da benzer bir araç yardımı ile dokuma yüzeyine çıkartılması ile oluşmaktadır. İplik uzunluklarının eşitliliğini sağlamak için ilmekleri yüzeye çeken araç, desen tamamlandığında çıkarılır. Anadolu'daki örneklerin çözgü ipliklerinde ve zemin atkılarında; pamuk ya da yün, desen atkılarında ise pamuk, yün, akrilik iplikleri kullanılmıştır. Bu hammaddelerin kullanımı bölgelere göre farklılıklar göstermektedir.

Anadolu'daki çekme tekniği ile yapılan örnekleri incelediğimizde, desenlerin yalınlaştığını, tekniğin stilize edilmiş bir resim gibi olduğunu söyleyebiliriz.

Alan araştırmalarındaki örnekleri yüzey, hacim, renk, desen ve kompozisyon açısından incelediğimizde Anadolu çekmelileri hakkında genel bir görüş elde edebiliriz.

6.2.1. Alan Araştırma Örneklerinde Yüzey

Çekmeli tekniği ile yapılan, Anadolu'daki örneklerin dokuma analizleri sonucunda, çoğunun yüzeyinin seyrek yapılan çekmeler ile oluştuğunu gözlemledik. Tamamen yaygın bir hareketliliği olan dokuma örneğini; İzmir/Selçuk'ta tespit ettiğimiz çekmelide gördük. Bu hareketlilik yüzeyde sık çekilen çekmelerle, baklava desenine benzer geometrik şekil ile sağlanmıştır. Yüzeyin neredeyse tamamının halkalarla kaplanması ile belirgin bir çekme yoğunluğu görülmektedir. Yüzeyde düzensiz tekrarlı çekmelerin de yaygın olduğu örneklerle birlikte, çizgi görüntüleri de dikkat çekmektedir. Bu görüntüler çekmelerin, kumaşın bir kenarından diğer kenarına (enden ene) aynı sıralarda çekilmesinden ve halka görüntüsü oluşturmamasından kaynaklanmaktadır. Kumaşta enden ene, aynı sırada yapılan ve sık çekilen çekmeler ile yüzeyde çizgi görüntüsü daha belirgin olarak görünmektedir.

		
Resim 76. Yüzeyde sık çekmelerin olduğu çekmeli dokuma örneği. ²⁰⁷	Resim 77. Yüzeyde düzensiz tekrarlı, seyrek çekilen çekmeli dokuma örneği. ²⁰⁸	Resim 78. Yüzeyde enden ene, sık çekilen ve çizgi görüntüsü sağlayan dokuma örneği. ²⁰⁹

²⁰⁷ İzmir/Selçuk Dokuma Örneği, Tablo 50 (AAA10)

²⁰⁸ Mersin/Toroslar Dokuma Örneği Tablo 43 (AAA3)

²⁰⁹ Mersin/Tarsus Dokuma Örneği Tablo 48 (AAA8)

6.2.2. Alan Araştırma Örneklerinde Hacim

Çekmeli tekniği ile yapılmış alan araştırma örneklerimizde; bu tekniğin yüzeydeki hacim etkisi farklılıklar göstermektedir. Örnekleri incelediğimizde; dokumaların yüzeyinde aynı sırada, aynı yükseklikte sık yapılan halkalarla yüzeyde zengin bir hacim/doku oluştuğunu görmekteyiz. Bu halkaların yüksekliğinin (çekme uzunluklarının) farklı olması, seyrek çekmeler şeklinde yapılması ile yüzeyde daha sakin, düzensiz bir doku ve hacim etkisi oluşturmaktadır. Başka bir örnek ise; çekmeleri oluşturan ipliklerin kalın kullanılması ve çekmelerin sık yapılması ile yüzeyde hacim ve doku etkisinin daha yoğun olduğu görülmektedir.

		
Resim 79. Aynı sırada aynı yükseklikte çekilen çekmeli dokuma örneği. ²¹⁰	Resim 80. Yüzeyde seyrek ve farklı çekme uzunlukları yapılan çekmeli dokuma örneği. ²¹¹	Resim 81. Kalın iplikler ile sık çekilen çekmeli dokuma örneği. ²¹²

²¹⁰ Kırklareli/Kofçaz/Malkoçlar Dokuma Örneği Tablo 54 (AA14)

²¹¹ Mersin/Toroslar Dokuma Örneği Tablo 46 (AA6)

²¹² Konya/Karapınar Dokuma Örneği Tablo 52 (AA12)

6.2.3. Alan Araştırma Örneklerinde Renk

Anadolu’da yapmış olduğumuz çekmeli dokumalar ile ilgili araştırmalarımızda; dokumaların analizleri sonucunda; her bölgede çözgü ve atkı ipliklerinde farklı renk ve hammadde kullanıldığı tespit edilmiştir. Çözgüde tek renkli ya da iki renkli iplikler, zemin ve desen atkılarında ise tek renkli, iki renkli ya da çok renkli ipliklerin kullanıldığını söyleyebiliriz. Çekmeli dokumalarda boyanmamış pamuk ipliğinin yaygın kullanıldığı Mersin bölgesinde, pamuğu doğal ya da sentetik boya ile boyayıp, tek renkli ve 2,3 renkli çekmeli dokumalar yapılmıştır. Alan araştırmalarımızda saptanmış, çok renkli iplikler ile yapılmış çekmeli dokuma örnekleri de görülmüştür. Hem tek renkli hem de çok renkli çekmelerin olduğunu söyleyebiliriz.

		
Resim 82. Çözgüsü ve atkısı tek renkli çekmeli dokuma örneği. ²¹³	Resim 83. Çözgüsü 2 renkli, atkısı 3 renkli çekmeli dokuma örneği. ²¹⁴	Resim 84. Çözgüsü tek renkli, atkısı çok renkli çekmeli dokuma örneği. ²¹⁵

²¹³ Mersin/Toroslar Dokuma Örneği Tablo 44 (AAA4)

²¹⁴ Mersin/Toroslar Dokuma Örneği Tablo 42 (AAA2)

²¹⁵ Antalya Giritliler Derneği Dokuma Örneği Tablo 51 (AAA11)

6.2.4. Alan Araştırma Örneklerinde Desen ve Kompozisyon

Desen ve kompozisyon bakımından incelediğimiz alan araştırması örnekleri, her bölgede farklılıklar göstermektedir. İplik kalınlıklarının farklı kullanılması, çekme uzunluklarının ve sıklıklarının farklı yapılması, renk kullanımlarının değişkenliği ile yüzeyde desen ve kompozisyon çeşitliliği tespit edilmiştir.

Araştırmalarımızdaki çekmeli dokuma örneklerinde geometrik ve çizgili desenlerin yaygın olarak kullanıldığını görmekteyiz. Bununla birlikte başka bir örnekte ise; ekose görüntüye yakın bir desenin, çekmeli tekniği ile yapılan baklava deseniyle birleşmesinden oluşan yüzeyde hareketli bir kompozisyonun olduğu sağlanmıştır.

			
Resim 85. Çok renkli, geometrik desenli çekmeli dokuma örneği. ²¹⁶	Resim 86. Tek renkli, geometrik desenli çekmeli dokuma örneği. ²¹⁷	Resim 87. Çizgili desenli çekmeli dokuma örneği. ²¹⁸	Resim 88. Ekose görüntüye yakın ve baklava desenine benzer çekmeli dokuma örneği. ²¹⁹

²¹⁶ Mersin/Tarsus Dokuma Örneği Tablo 48 (AAA8)

²¹⁷ Mersin/Toroslar Dokuma Örneği Tablo 45 (AAA5)

²¹⁸ Antalya Giritliler Derneği Dokuma Örneği Tablo 51 (AAA11)

²¹⁹ Mersin/Toroslar Dokuma Örneği Tablo 42 (AAA2)

6.3. Deneysel Dokumalara Genel Bakış

Geleneksel çekme tekniği kullanmadan, çekmeli dokumalara benzeyen dokuma yüzeyler elde etmek ya da, yüzeyde halka görüntüsüne yakın görüntüler yakalamak amacıyla, günümüz teknolojisinde de üretilebilirliği sağlanabilen güncel iplik araştırması yapılmıştır. Halka görüntülü özel bir iplik ile toplamda 15 adet örgü denemesi yapılmış, yüzeyde çekmeli dokumalara benzer halka görüntüleri elde edilmesi hedeflenmiştir.

Geleneksel yöntemin serbest çalışma sistemi ile güncel ipliğin örgü denemeleri karşılaştırıldığında; geleneksel yöntemin yüzeydeki serbest desen ve kompozisyon özgürlüğü tartışılmaz. Geleneksel çekme yönteminde kumaşın yüzeyinde istenilen birçok desenin yapılabileceği bize kanıtlanmıştır. Bunu müze örneklerinde tespit ettiğimiz resimli dokumalardan da anlamak mümkündür. Ayrıca alan araştırmalarında ve müze örneklerinde geometrik desen ve kompozisyon çeşitliliğinin güncel iplikle yapılan dokumalarda çeşitlenemediğini, kısıtlı kaldığını, yüzeydeki halka görüntülerinin baskın olmasının sadece atkı ağırlıklı örgülerle ya da farklı tarak geçişleri ile elde edilebildiğini bize göstermiştir.

Denemelerde, çözgü ipliklerinin tarak geçişlerinin farklı yapılması ile yüzeyde boyuna çizgi görüntüsü sağlanmıştır. Ayrıca, örgü denemelerinde yapmış olduğumuz çözgü ve atkı ağırlıklı farklı örgülerin birlikte kullanımı ile yüzeyde hacim etkisinin yakalanabildiği saptanmıştır.

	
Resim 89. Farklı tarak geçişi ile elde edilen çizgi efektli dokuma ²²⁰	Resim 90. Farklı örgü denemeleri ile yapılan dokuma örneği. ²²¹

²²⁰ Deneysel Dokumalar Tablo 61 örneği

²²¹ Deneysel Dokumalar Tablo 62 örneği

7. SANATSAL DOKUMALARDA ÇEKME TEKNİĞİ

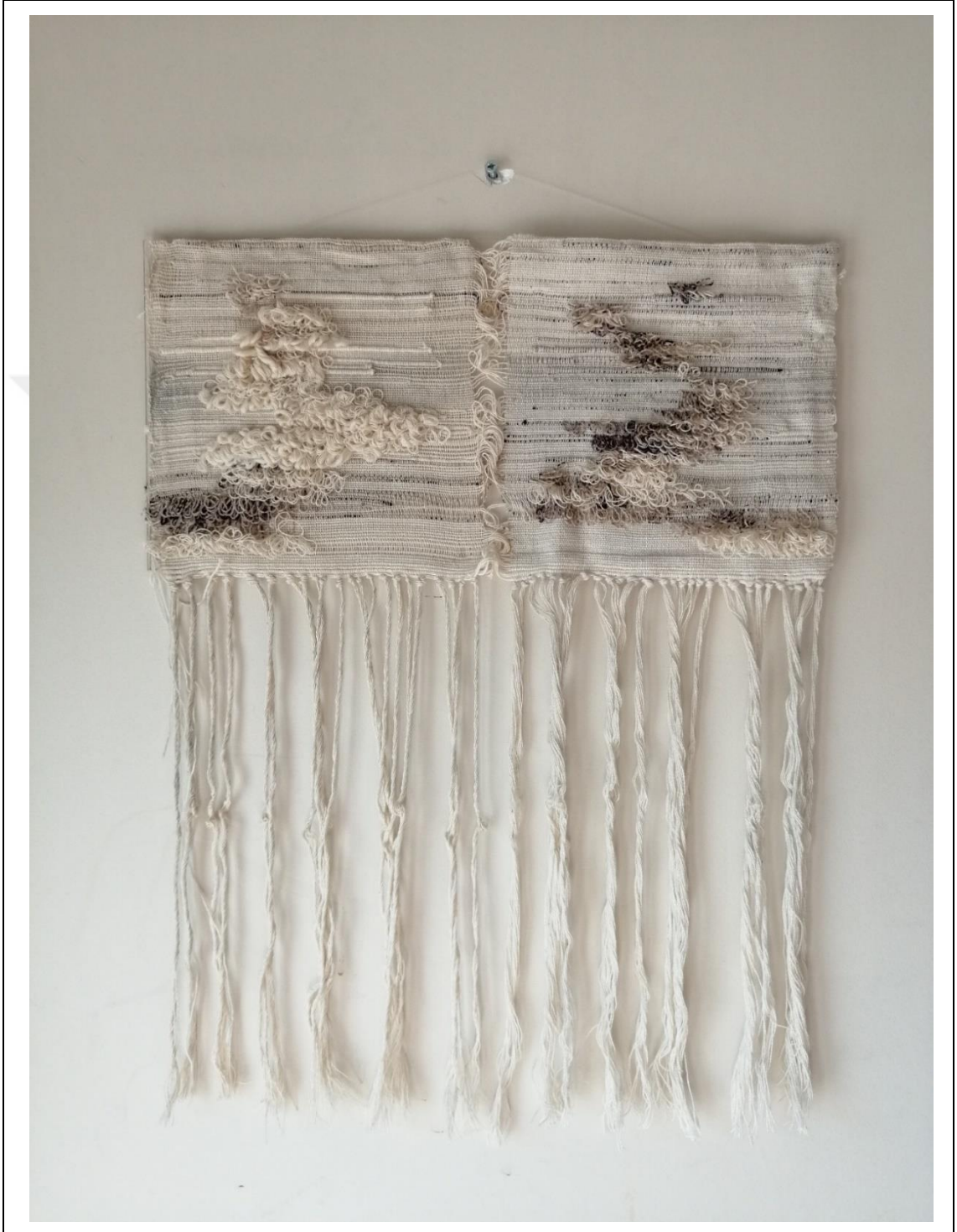
İnsanın yaratıcılığına sanatsal yaratıcılık açısından baktığımızda buradaki çalışmaların çok yönlü bir yorum olduğunu görmekteyiz. Hem var olanı yorumlamak hem de bu yöntemin gelişerek yeni boyutlarla devam edeceğinin işaretini vermek, böylece çekme tekniğinden vazgeçmeyerek başka bir boyuta yeni olgulara dönüştürülebileceğini söyleyebiliriz.

Çekmeli tekniği günümüz teknolojisinin kolaylığından uzak olsa da yüzeyde oluşturduğu doku ve hacmin görsel etkileri, renk, desen, kompozisyonun çeşitliliği ile dokumada sürdürülebilir bir yaratıcılık kaynağı olduğunu ortaya koyar.

Geleneksel yöntemi kullanarak farklı malzemeler ve çeşitli teknikler ile yapmış olduğumuz sanatsal dokumalarda yüzeyde oluşan görsel etkilerin zenginliği dikkat çekmektedir. Bu dokumalarda geleneksel tekniğin özelliği olan yüzeydeki halka görüntülerinin, yüzeye kattığı doku etkisi ve yarattığı hacim; yapılan sanatsal dokumalardaki üç boyutlu örneklerde, tekniğin ne kadar çeşitlenebileceğini, sonsuz yaratıcılığını bize göstermektedir.

Çekmeli dokuma tekniği ile yapılan bu sanatsal dokumaların bir tekstil tasarımcısı ve sanatçısına sınırsız tasarımlar yapmaları için yeni fikirler sunabileceğini, elde edilen görsel etkiler, yüzeydeki renk, doku, hacim, desen ve kompozisyon hareketleri, tekstil desenlerinde yeni önermeler ile yaratılarına katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

7.1. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniği” Örnek 1

Resim 91. Uluslararası Varna Sanat Buluşması, “Etkileşim”, 40x50cm, %100 Pamuk, Çekmeli tekniği, 2019, F.Yelda Gezicioğlu

7.2. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniği” Örnek 2

Resim 92. Umay Sergisi, “Yaşam”, 100x120cm, Pamuk/keten/yün/metal tel, Çekmeli, karışık teknik, 2019, F.Yelda Gezicioğlu

7.3. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniği” Örnek 3

Resim 93. Ortak İşler, Anılar I Sergisi, Prof. Günay Aykaç Atalayer&Tekstil Sanatçıları/Tasarımcıları, “Mübadillerin Anısına 2018”, Keten/metal tel, Hortum/Çekmeli/Karışık teknik, 8-20 Mayıs 2019, G.Atalayer/F.Y.Geziçioğlu/Handan Demir/Mine Beşen Yalçın

Resim 94. Resim 93'ten detay fotoğraf, Ortak İşler, Anılar I Sergisi

Resim 95. Resim 93'ten detay fotoğraf, Ortak İşler, Anılar I Sergisi

7.4. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniği” Örnek 4

Resim 96. Sessiz Diyaloglar Sergisi, Pamuk/Keten/Yün, Çekmeli, hortum, karışık teknik, 2019, F.Yelda Gezicioğlu

7.5. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniği” Örnek 5

Resim 97. 3. Uluslararası Sada Sanat Sempozyumu/Sergisi, “Fertility”, 25x65cm, Pamuk/Polyester, Çekmeli, pili tekniği, 2018, F.Yelda Gezicioglu

7.6. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniği” Örnek 6

Resim 98. Tekstil ve Moda Tasarımcıları Sergisi, “Mor Salkımlar”, 45x25cm, Pamuk/Yün/Metal Tel, Çekmeli, pili tekniği, 2020, F.Yelda Gezicioglu

7.7. Sanatsal Dokumalarda “Çekmeli Tekniği” Örnek 7

Resim 99. 35x45cm, Pamuk/Yün/Metal Tel, Çekmeli, pili tekniği, 2020, F.Yelda Gezicioğlu

8. DEĞERLENDİRME

Atkı ipliği çözgüler arasından serbestçe (Çözgü ipliğine sarılmadan ya da düğümlenmeden) çekilerek bir halka oluşturuyorsa (sonrasında kesilsin ya da kesilmesin) bu durumda çekmeli dokumalar olarak adlandırabiliriz. İplik çözgülere çeşitli biçimlerde bağlanarak, sarılarak ya da düğümlenerek yapılıyorsa bu farklı bir yöntemdir. Tüylü ya da üstü halkalı görünen dokumaları atkıların çözgü ile ilişkisini analiz ederek tanımlamak ve çekmeli olup olmadığını bu açıdan irdelemek gerekmektedir.

Bu nedenle bir kısım yayında, bazı araştırmacılarca tüm dokumanın yüzeyindeki tüylü, saçaklı, kabarık olgular çekmeli/halkalı tekniği gibi algılanarak aynı sınıfa konulur gibi görünüyor. Ancak bu araştırma kapsamında gördük ki; zemin atkıları arasında ikinci bir atkı tıpkı desen atkısı gibi (takviyelerdeki) bir araç vasıtası ile halkalar yaparak ağızlık içinde yer alırsa buna halka yapan atkı diyebiliriz. Bu atkı, desen yapar ya da zemini kaplar ya da çizgi yapar, tek renkli ve çok renkli kullanılır. Sonuç olarak dokuma kumaşlarda çekmeli tekniği budur. Diğerleri bu tekniğe benzeyen bir görüntüye sahip ve yapılış eylemi farklı olan ya da bu eyleme benzeyen şekilde yapılan ama görselliği farklı başka doku ve desen yapma teknikleridir. Dolayısıyla tüm benzer grupları bir sınıflandırma çizelgesinde topladığımızda çekmeli dokuma kumaş tekniğinin, gerçek örnekleri ve benzer örnekleri, uzak-yakın görsel akrabaları olarak bir tablo ortaya çıkmaktadır. 1. grup şeklinde, diğer grupların ise 1.gruptan farklılığını göstermek

için işareti ile işaretlendirilmesinin uygun olacağını gördük. Uygun olduğunu düşündük ve bütün tablolarda yer aldı düşünülmektedir. (Tablo 63) 1. Grup çekmeli tekniği olup diğer gruplara muhtemelen başka adlar vermek doğru olacaktır.

1. Grup: Çekmelilerde en iyi temsilci olarak sınıflandırdığımız ve çekmeli olarak adlandırdığımız grup, 1. grup olarak belirlenmiştir. Çözgülere sarılmadan ya da düğümlenmeden yüzeye düz olarak çekilen bu gruptaki tekniğin Dünya'daki ve Türkiye'deki örneklerine baktığımızda; Dünya'da; Kanada, İtalya, Peru, Mısır, Hindistan, Sardunya ve Meksika'da, Türkiye'de ise Mersin, Girit (Girit'te dokunmuş Tarsus, Antalya, İzmir'de saptanan örnekler), Konya ve Kırklareli'nde tespit ettiğimiz örneklerde uygulanmış olduğunu görmekteyiz.(Tablo 64)

2. Grup: Zincir halkaların içiçe çekildiği teknik olan 2. grupta ise iki farklı adımdan söz edebiliriz. İlk adım olan 1.gruptaki gibi çekme işlemi yapılsa da sonrasındaki zincirleme şeklinde birbirleri içinden geçen halkaların görüntülerinin farklı olduğu görülmektedir. İlk çekme eylemi 1. Grup ile aynı fakat sonrasındaki görünüm tamamen farklıdır.

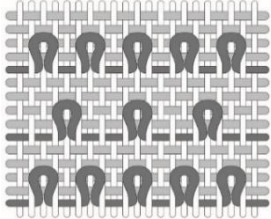
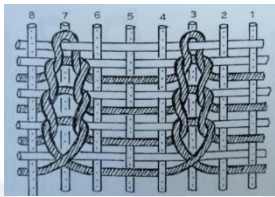
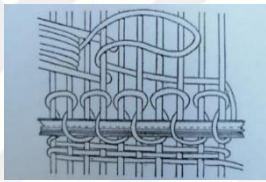
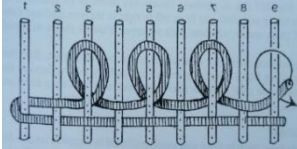
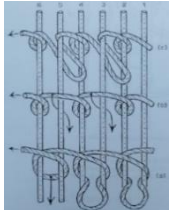
3. Grup: İsveç dokumalarında RYA tekniği olarak adlandırılan ve Gördes(Türk) düğümlü tekniğine dayandığı belirtilen 3. grupta ise; 1. grup ile yüzeydeki halka ya da ilmek dediğimiz görüntü ile benzer bir görüntü sağlamaktadır. Fakat bu teknik çözgü ipliğine sarılarak yapıldığı için 1.grup ile hiçbir aynılık taşımaz. Sadece görüntü olarak; yakın akraba diyebiliriz.

4. Grup: Bu grup da yüzeydeki halka/ilmek görüntüleri ile görsel olarak 1. Grup ile çok benzerdir. Fakat çözgüye sarılarak oluşturulduğu için bu grup da 1. Grup ile aynı değil ama yakın akrabadır denilebilir.

5. Grup: Mısır'da Kopt kumaşlarında, Tibet halılarında kullanılan ve Sehna tekniği olarak adlandırılan 5. grubun dokunmuş görsellerine baktığımızda 1. Grup ile farklı olduğunu görmek mümkündür. Çekmeler daha uzun bırakılmış ve çekme atkısı çözgüye sarılarak halkalar oluşturmuştur.

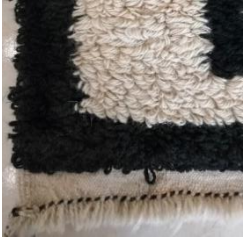
6. Grup: Sumak tekniğine dayalı olarak uygulanmış olan 6. Grup olarak sınıflandırdığımız teknik ise 1. Gruptan tamamen farklı bir tekniktir. Dokunmuş örnekleri olmasa da teknik çizim örneği ve bizim yapmış olduğumuz teknik uygulama neticesinde bu tekniğin tamamen farklı olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 63
Atkıdan Çekilerek Desenlendirilen Dokumalarda Görsel Karşılaştırma

		Teknik Çizim	Teknik Uygulama (F.Y.Geziçioğlu)	Müze/Alan Araştırması/Literatür Örneği
1.GRUP	Düz Çekilen Teknik Ω	 Bk. s.28	 Bk. s.28	 Bk. s.138
2.GRUP	Zincirleme Şeklinde Çekilen Teknik Ω	 Bk. s.30	 Bk. s.30	Dokunmuş Örnek Görseli Yok
3.GRUP	RYA Tekniği Ω	 Bk. s.32	 Bk. s.33	 Bk. s.33
4.GRUP	Sarılarak Oluşan Teknik Ω	 Bk. s. 34	 Bk. s.35	Dokunmuş Örnek Görseli Yok
5.GRUP	Sehna Tekniği Ω	 Bk. s.36	 Bk. s.37	 Bk. s.93
6.GRUP	Sumak Tekniğine Dayalı Teknik Ω	 Bk. s.38	 Bk. s.39	Dokunmuş Örnek Görseli Yok

Tablo 64

1. Grup Çekmeli Tekniğinin Dünya'dan ve Türkiye'den Örnekleri

			
Çekmeli: Mersin/Türkiye Bk.s. 118	Kuskuse: (Tarsus, Antalya, İzmir) / Türkiye, Girit Bk.s. 56, 135	Çekki-çeki-çekili-çekkili: Konya/Türkiye Bk.s. 58, 59, 141	Çimdik-Çultar: Kırklareli/Türkiye Bk.s. 56, 57, 150
			
Üzüm meyveleri (Pibiones): Sardunya Bk.s. 40, 41	Halkalar (Loops): Meksika Bk.s. 48	Halkalar (Loops): Hindistan Bk.s. 46	Atkıdan halkalı (Weft loop): Mısır Bk.s. 90
			
Atkıdan halkalı (Weft loop): İtalya Bk.s. 17, 18	Düğmeler (Boutonne): Quebec/Kanada Bk.s. 112	Halkalı yığın, hav (Looped pile): Peru Bk.s. 16, 17	

Tablo 63'teki 1.Grupta yer alan tekniğin Dünya'dan ve Türkiye'den örnekleri

Örnekler ve bölgeleri üzerinden bakarsak, 10 değişik adlandırma olduğunu görmekteyiz. Bu sözcükleri dil bilgisi açısından incelersek, çekmeli tekniğini tanımlayan eylem adına bağlı olduğunu söylemek mümkündür.

Çekki, çekmeli, çekili, çimdik gibi hep aynı tarzda tanımlanan ve halka oluşturmak için ipliğin çekilmesine bağlı geliştiği de düşünülebilir. Diğer dillerde de halka oluşturma ve halkayı ifade etmeye yönelik tanımlandığını ve çekilen iplikle bir desenlendirme yapıldığını söyleyebiliriz. Bu anlamda çekmeli dokumada, çekmeli tekniği kavramları doğru olmakla birlikte çekmeli bir dokuma desen anlayışının/eyleminin adıdır. Amaç, dokuma ile kumaş yüzeyinde hacim yaratmak ve bu hacim oluşturma tekniği ile desenli dokuma yapmaktır.

9. SONUÇ

“Çekmeli dokuma” çeşitli kitap, makale, müze örnekleri açıklamalarında ya da internet araştırmalarımızda, ingilizce tanımlamalarda “weft loop” olarak karşımıza çıkmıştır. Bu ve benzeri isimlerle tanımlanan bir çok örnek incelendiğinde teknik özellik ya da işlem basamakları açısından bir kısım karışıklıklar olduğu görülmüştür. Araştırmamız tüm örnekleri sınıflandırma ve çekmeli dokumaları ya da çekmeli tekniğini; başka bir ifade ile çekmeli desen/çekme atkılı desen tekniğini tanımlayabilme olanağı sağlamıştır. Araştırma konumuz olan 1.grup örneklerde dokuma tekniğini; ikinci bir atkının çekilerek halka ile desen oluşturulması olarak tanımlayabiliyoruz. Diğer örnekleri ise görsel olarak, 1.gruba benzeyen ya da bazı ortak işlem basamakları olan dokuma örnekler olarak açıklamaktayız.

Bazı kaynaklarda araştırmacılar, atkıdan el çekmeli dokumalarda çekme eyleminin aynı ya da benzer olduklarını söylemektedirler. Bunun doğru olmadığını söyleyebiliriz. Örneğin sumak tekniğinde uygulanan çekme işleminin arada bir yapılması, sumak tekniğinin bu grupta olduğunu göstermez. Bu yöntem başka bir desenlendirme yöntemidir. Sumak tekniğine atkıdan çekilerek desenlendirilen yöntem diyemeyiz. Ya da zincirleme şeklinde çekilerek yapılan teknikte ilk işlem çekmeli tekniği ile aynı olmasına rağmen sonrasında yüzeydeki çekmelerin birleşerek zincir şeklini oluşturması ile tamamen farklı bir işlem basamağı ile farklı bir görüntüye ulaşılmaktadır. Bu grubun da desenlendirme yöntemi çekmeli dokumalardan farklıdır. RYA, Çözüye Sarma ve Sehna tekniklerine (RYA;ÇS;SH) baktığımızda hepsinin çözüye sarılarak ya da düğümlenerek uygulandığını görmekteyiz. Teknik olarak, çözüye sarılmadan serbestçe yüzeye çekilen uygulamalar ile (RYA; ÇS;SH) farklı olsa da görsel olarak en yakın olan (akraba) gruplardır diye tanımlıyoruz.

“Çekmeli tekniğinin” yüzeyde oluşturduğu halka görüntülerine benzer bir görüntü sağlamak amacıyla, sistemli bir şekilde bir grup deneysel dokuma yapıldı. Deneysel çalışmada kullanılmak üzere güncel iplikler seçildi. Günümüz teknolojisinin geleneksel dokuma tekniği ile buluşmasını irdelemek için, kullanılan güncel iplikler araştırmalarımız sonunda saptandı. Geleneksel teknik ve seçilmiş güncel iplik ile yapılan deneysel dokumalar farklı görsellikleri yaratmamızı sağladı. Böylece özgün

şekillendirmelerden kaynaklanan desen çeşitliliği oluşturuldu. Hacim etkisi ve dokunun yüzeydeki görsel etkilerinin farklı olduğu saptandı. Bu kapsamda geleneksel çekmeli tekniğinin sağladığı yaratıcılığın her zaman sınırsız olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü “Çekmeli Dokumalarda/Çekmeli tekniğinde”, desenlendirmelerin yalnızca renkler aracılığı ile olmadığını, dokumaların yüzeyindeki doku ve hacmin etkisi ve yüzeydeki özgün şekillendirmeler ile desen oluşturulduğunu görmekteyiz. Atkı ipliğini yüzeye çekerek desenlendirme, aslında yüzeyde halka oluşumu ile desen yapma tekniğidir ve halkaların oluşturduğu şekillerle desen meydana gelmektedir.

Bu teknik günümüz teknolojisinin kolaylığından uzak olsa da renk, desen, kompozisyon ve yüzeyde oluşturduğu doku özgün bir niteliktedir. Halkalar ile oluşan hacmin görsel etkileri ve bu teknikle dokunmuş örneklerin kullanım alan çeşitliliği gözlemlendiğinde yaratıcılığı beslediği görülmektedir. Müze örneklerini incelediğimizde diyebiliriz ki; dokuma eyleminin yaratıcılığı teşvik eden yanı, insanın yaratma güdüsünün buluşması çok eski tarihe uzanıyor. Bu, dokumada sürdürülebilir bir yaratıcılığın varlığını ortaya koymaktadır. Aynı zamanda gelişen teknolojiye paralel olarak insan emeğine ve el dokumacılığında yaratıcılığın sonsuzluğunu ve zenginliğini göstermektedir. Bu ve benzer teknikler ile yapılmış olan dokumalar daima tekstil sanatçılarına ve tasarımcılarına esin kaynağı olmayı sürdürecektir. Çünkü hem deneysel dokumalarda hem de sanatsal uygulamalarımızda “çekmeli tekniğinin” yaratıcılığa ve görsel düzenlemeye katkıları saptanabilmektedir.

Aynı zamanda “Çekmeli tekniği” olarak ifade ettiğimiz, desenlendirme anlayışı; Anadolu’daki alan araştırmalarımızda “çekmeli/çekkili/çekki/çekili/çeki/çimdik/çultar/kuskuse”, Dünya örneklerinin müze kayıtlarında ve yayınlarda “halkalı/yığın/ilmekli/çekme halka/çekmeli yığma/atkı çekmeli/atkı halkalı” gibi farklı şekillerde yer almaktadır. Ancak; ortak olan çekme sözcüğünü kullanarak ifade etmenin ve desen atkısını çekerek bir halka oluşturulduğunu göz önüne alarak adlandırmanın kolaylaştırıcı olduğundüşünmekteyiz. Bu nedenle derinleşen araştırmamızda “atkıdan çekmeli desen”; “atkıdan çekme halkalar” tanımlarını kullanmaktayız. Desen yapma özelliği olan bu dokuma tekniğini *çekmeli tekniği* olarak ifade etmeyi uygun görmekteyiz.

Bu çalışma; bundan sonraki başka çalışmaların başlamasını ve onlar için kaynak yaratacak veriler sağlamayı öngörmüştür. Atkının dokuma yüzeyine çekilmesi işlemi için, kolaylaştırıcı mekanik araçların oluşturulabilmesi için tekstil tasarımcılarının ve tekstil mühendislerinin ortak çalışabileceği bir inovatif projeyi dokumanın yapısal durumunun analizi ile öngörüyoruz. Gelecek çalışmalarda oluşacak yenilikçi projelerimizin bu yönde sürdürülmesi hedeflenmektedir. Benzer biçimde geleneksel teknikleri irdeleyen araştırmacılara bu tür gelişimlerin örnek olacağını düşünmekteyiz.

EK-1 SÖZLÜK

Ağızlık: 1. Dokuma tezgahlarında atkı atılmadan önce, içinden atkı ipliğini taşıyan mekiğin geçeceği yol olarak, gücülerden geçen çözgü ipliklerinin desene göre biri üst, diğeri alt olmak üzere iki gruba ayrılmasıyla (bir kısmının yukarı kalkması, diğer kısmının yerinde kalması ya da aşağı inmesiyle) oluşturulan üçgen kesitli açıklık. 2. Çözgü dolaplarında ipliğin düzenli gitmesini sağlayan araç.²²²

Çekmeli dokumalar: Zemin atkısından ayrı bir ipliğin (desen yapan ipliğin), bir basit araç ile yüzeye çekilmesi işleminin yapıldığını göstermektedir. Çekme işlemi belirli bir sistemle aralıklar bırakılarak yapılmaktadır. Bu aralıklar yapılacak desene, kullanılacak ipliğe, malzemeye göre değişmektedir.²²³

Çile: İplik demeti.²²⁴ İpek, yün, pamuk vb. her türlü iplik demeti.²²⁵

Çulfalık: *Çulfa*, *çuvallık* da denir. Çul ve çuval dokuma tezgahı.²²⁶

Çultar: Eyerin veya palanın üzerine örtülen kilim, halı vb. örtü²²⁷

Desen: (Fr. Dessin) Tekstil ürünlerinin yüzeylerinde basma ve boyama teknikleriyle, ana yapılarında dokuma ve örme teknikleriyle, çizgi, leke, renk, biçim, doku, örgü ve düğüm gibi öğeler kullanılarak oluşturulan somut ve soyut görüntüler.²²⁸

Ekstra Çözgülü-Atkılı İplik: İlave iplik de denmektedir. Dokuma yapılarda atkı ya da çözgü yönünde, zemini oluşturan temel ipliklerin yanında çeşitli amaçlarla (dolgu, bağlantı, desen gibi) kullanılan ipliklerdir.²²⁹

²²² Atilla Ergür, Tekstil Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2002, s.4.

²²³ Yelda Gezicioglu, Günay Atalayer, “Bir Kültürel Değer Olarak Desenli Tekstillere Bir Örnek”, Uluslararası Kültür, Sanat ve Toplum Sempozyumu, 18– 20 Ekim 2018 / VAN, s.841

²²⁴ Ergür, s.51

²²⁵ Büyük Türkçe Sözlük,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b181dd89e1688.65331241 (11.06.2020)

²²⁶ Ergür, s.55

²²⁷ Türk Dil Kurumu Sözlükler, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=> (11.06.2020)

²²⁸ Ergür, s.61

²²⁹ Atalayer, ders notları, 2009-2010.

Filik: Tiftik keçisinin ince, uzun, yumuşak ve parlak yünü, tiftik. ²³⁰

Gofre: 1. Bir pamuklu kumaş türü. 2. Kabartma kumaşın deseni ²³¹

Haşıl: Çözümlü ipliklerinin fiziksel dayanıklılığını artırmak amacıyla, çeşitli kimyasal karışımlarda (yağlayıcı ve yapıştırıcı özellikte) hazırlanan bir karışım ²³²

Haşillamak: 1. İpliği unlu ya da çirişli suya batırmak. ²³³ Anadolu’da birçok yörede kullanılan çözgü hazırlığı işlemlerinden biridir. Doğal haşıl yapma işlemini un ve su ile (unlu bulamaç) yapılır. ²³⁴

Hav: 1. Kumaşların yüzeyindeki ince tüy. 2. Halılarda düğüm uçlarının (ilme) belli uzunluklarda kesilmesiyle oluşan tüyler ²³⁵

Istar: Isdar, ıstarağacı, ipağacı da denir. Ahşap dikmeler üzerine kurulmuş dikey doğrultuda dokuma yapılan basit bir tezgah. Halı, kilim, çuval, ihram gibi dokumalar yapılır. ²³⁶

Kuskuse: Yumuşak ve pofidik el işi. ²³⁷

Loop Büküm (ing.loop): Zemin ipliği üzerine sarılan efekt ipliğinin daha uzun oluşu ve zıt yönde deviniminden dolayı oluşan ilmeli büküm ²³⁸

Mihraplı: Cami mihrabını andırır biçimde süsleyici öğelerle donatılmış seccade olarak kullanılan halı, kilimler. ²³⁹

²³⁰ Ergür, s.84

²³¹ Ergür, s.94

²³² Ergür, s.102

²³³ Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü s.2303

²³⁴ Tez kapsamında anonim açıklama. Yereldeki (Mersin/Toroslar) tanımlama. Kaynak kişi Nazife Tan’ın açıklaması.

²³⁵ Ergür, s.103

²³⁶ Ergür, s.110

²³⁷ Tez kapsamında anonim açıklama. Kaynak Kişiler: Efi Nerantzaki, Georgia Nerantzaki, Anna Kosmadaki

²³⁸ Ergür, s.171

²³⁹ Ergür, s.183

Palamut Meşesi: Boyu 25m'ye ulaşabilen bir ağaç olan, meşenin meyvesi olan palamutlardan doğal boya elde edilir. Mordanlama oranına göre saçıkıbrıs ile mordanlanmış yünü haki ile koyu kahverengi arasında değişen renklere boyar.²⁴⁰

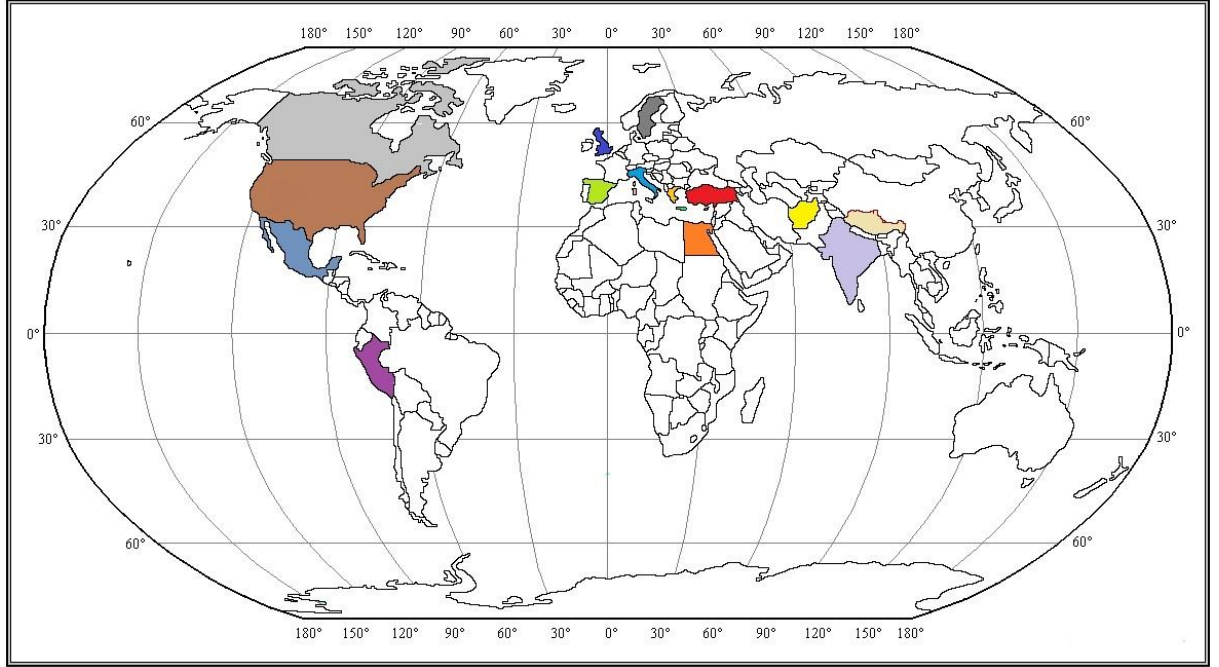
Tapestry: Duvar halısı olarak da bilinir. Dünyanın pek çok yerinde eski zamanlardan beri üretilen, daha çok figüretif desenli, atkı yüzü (goblen) dokumalarıdır. Eskiden işleme ve baskı yöntemleri kullanılarak da elde edilirdi.²⁴¹

²⁴⁰ Ergür, s.201

²⁴¹ Ergür, s.259

EK-2 DÜNYA HARİTASI

Dünya Müzelerinde Bulunduğu Yerler

- İngiltere/Londra
- Kanada/Quebec
- Yunanistan
- ABD/New York, Washington, Cambridge, Michigan
- Türkiye

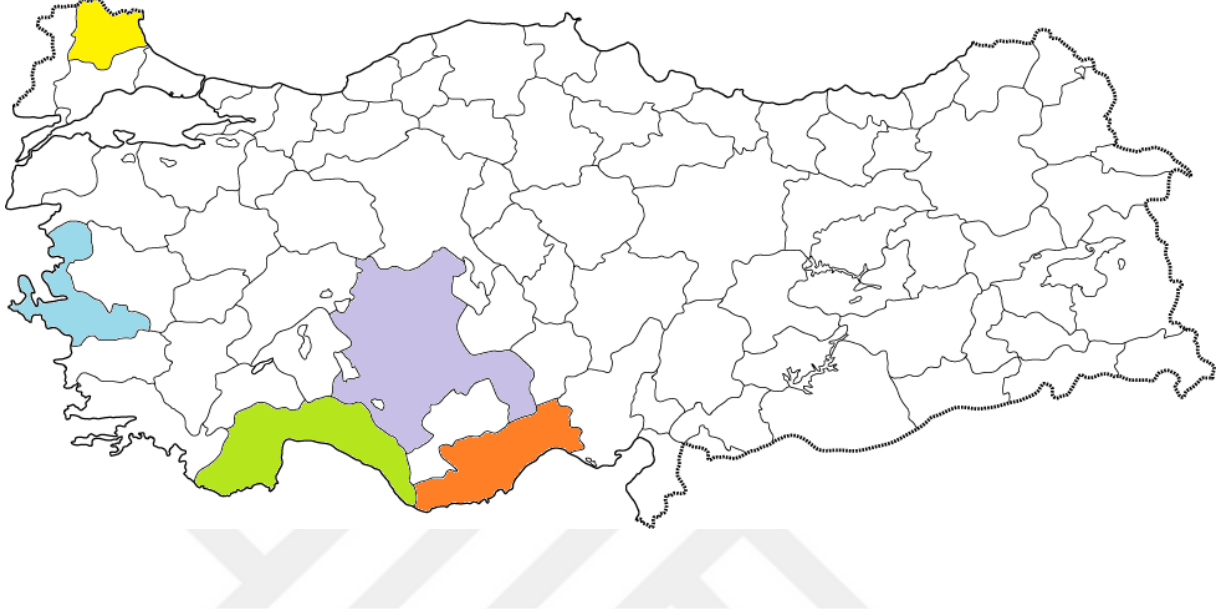
Dünya'da Dokunduğu Yerler

- Sardunya adası
- Peru
- Hindistan/Panipat
- Filistin/Eriha Bölgesi
- İtalya
- Meksika/Sierra Norte
- Kanada/Quebec
- İsveç
- Tibet
- Afganistan
- Mısır
- Türkiye/Mersin, Kırklareli-Kofçaz, Konya-Karapınar
- İspanya/Granada'nın güneyi/Alpujarnas bölgesi
- Girit

Şekil 33. Çekmeli dokumaların Dünya müzelerinde bulunduğu yerler ile dokunduğu yerlerin Dünya haritasında gösterimi²⁴²

²⁴² Bilgisayar çizimi, F. Yelda Gezicioğlu, 2020

EK-3 TÜRKİYE HARİTASI

Türkiye'de Bulunduğu Yerler

- Antalya/Merkez (Girit'ten gelen kuskuse dokuma)
- İzmir/Selçuk (Girit'ten gelen kuskuse dokuma)
- Mersin/Tarsus (Girit'ten gelen kuskuse dokuma)

Türkiye'de Dokunduğu Yerler

- Kırklareli/Kofçaz
- Konya/Karapınar
- Mersin/Toroslar, Tırtar, Bozon

Şekil 34. Çekmeli dokumaların Türkiye’de bulunduğu yerler ile dokunduğu yerlerin Türkiye haritasında gösterimi²⁴³

²⁴³ Bilgisayar çizimi, F. Yelda Gezicioglu, 2020

**EK-4 METROPOLİTAN MÜZESİ'NDEN GELEN 3 ANALİZ ÖRNEĞİNİN
DETAYLI BİLGİSİ**

THE METROPOLITAN MUSEUM OF ART
DEPARTMENT OF TEXTILE CONSERVATION

From: Kathrin Colburn

To: Yelda Gezicioglu

Date: February 28, 2019

Re: Brief Technical Report on Late Antique textiles from the Department of
Islamic Art, 89.18.284a, 90.5.238, and 90.5.777

**89.18.284
a
Dimensions:**

Height: 12.5 cm Width: 34.3 cm **Technique:**

Supplementary-weft loop pile in multicolored wool and undyed linen on plain weave ground in undyed linen

Ground:

Predominantly warp-faced plain weave

Warp: linen, undyed, single spun in S-direction, 20/cm Weft: linen, undyed, single spun in S-direction, 7/cm **Pattern:**

Supplementary-weft loop pile

Wool: yellow, red, blue, single spun S-direction; 1 loop consists of 2 yarns; 4 loops/cm, approximately 0.7cm in length, alternating after 3 or 5 warps

Linen: undyed, single spun S-direction; 1 loop consists of 2 yarns; 3 loops/cm; app.1.3 cm in length, alternating after 7 warps or more

90.5.238

Dimensions:

Height: 26.5 cm Width: 21.5 cm **Technique:**

Supplementary-weft loop pile in multicolored wool and undyed linen on plain weave ground in undyed linen

Ground:

Predominantly warp-faced plain weave

Warp: linen, undyed, single spun in S-direction, 16/cm

Weft: linen, undyed, single spun in S-direction, 5/cm

1 Pattern:

Supplementary-weft loop pile

Wool: yellow, red, blue, single spun S-direction; the supplementary wool weft has for the most part deteriorated and further technical details cannot be determined

Linen: undyed, single spun S-direction; short loops: 1 loop consists of 1 single yarn; 5 loops/cm, app.

0.5cm in length, alternating after 3 or 5 warps; long loops: 1 loop consists of 2 yarns; 6 loops/cm, app.

4.7/cm in length, alternating after 3 or 5 warps

The information in this document is property of The Metropolitan Museum of Art. This report is confidential and should not be shared with anyone beyond the intended recipient(s). The Department of Textile Conservation must be consulted prior to any intended publication or distribution of the analytical results or opinions contained herein.

90.5.777 Dimensions:

Height: 14.0 cm Width: 12.3 cm **Technique:**

Supplementary-weft loop pile in brown wool on plain weave ground in undyed linen **Ground:**

Predominantly warp-faced plain weave

Warp: linen, undyed, single spun in S-direction, 18/cm Weft: linen, undyed, single spun in S-direction, 8/cm **Pattern:**

Supplementary-weft loop pile

Wool: brown, single spun S-direction; 1 loop consists of 2 yarns; 5 loops/cm, app. 0.5 cm in length, alternating after 4 warps

For a complete understanding of these weavings, further analysis is necessary.

The information in this document is property of The Metropolitan Museum of Art. This report is confidential and should not be shared with anyone beyond the intended recipient(s). The Department of Textile Conservation must be consulted prior to any intended publication or distribution of the analytical results or opinions contained herein.

EK-5 THE GEORGE WASHINGTON UNIVERSITY MÜZESİ'NDEN GELEN 4 ANALİZ ÖRNEĞİNİN DETAYLI BİLGİSİ

Object Number: 71.69
Object Name: roundel (object)
Made: Egypt, ?
Date(s): 4th-5th century
Material: wool; linen
Structure/Technique: supplementary weft-loop pile
Dimensions: 31.00 L x 27.00 W cm (12 7/32 L x 10 5/8 W in)
Credit Line: Acquired by George Hewitt Myers in 1939

Object Number: 71.78
Object Name: textile fragment; cushion cover, ?
Made: Egypt, ?
Date(s): 5th-6th century
Material: wool; linen
Structure/Technique: tapestry weave, slit; tapestry weave, dovetailed; tapestry weave, paired warp; weft-wrapping; eccentric weft; plain weave, supplementary weft-loop pile
Dimensions: overall 58.00 L x 51.00 W cm (22 27/32 L x 20 3/32 W in)
Credit Line: Acquired by George Hewitt Myers in 1941

Object Number: 71.87

Object Name: textile fragment; border

Made: Egypt, ?

Date(s): 5th century

Material: wool; linen

Structure/Technique: tapestry weave, slit;
dovetailed; eccentric weft; weft-
wrapping; supplementary weft;
supplementary weft-loop pile

Dimensions: 67.00 L x 39.00 W cm (26 3/8 L
x 15 11/32 W in)

Credit Line: Acquired by George Hewitt
Myers in 1944

Object Number: 71.95

Object Name: roundel (object)

Made: Egypt

Date(s): 5th-6th century

Material: linen; wool

Structure/Technique: supplementary weft-loop
pile

Dimensions: 24.00 L x 24.00 W cm (9 7/16 L
x 9 7/16 W in)

Credit Line: Acquired by George Hewitt
Myers in 1947

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Atalayer, Günay. Akdeniz Dokumacılığında Örnekler, **2000’li Yıllarda Türkiye’de Geleneksel Türk El Sanatlarının Sanatsal, Tasarımsal ve Ekonomik Boyutu Sempozyumu Bildirileri Kitabı**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999, ss.205-216.
- Atalayer, Günay ve Diğerleri. **Türk Kültüründe Sanat ve Mimari**, İstanbul: YEKÜV Yayınları, 1993, ss.41-72.
- Atalayer, Günay. **Mersin’de Anadolu Dokumacılığının İzleri Üzerine**, Mersin Sempozyumu, 19-22 Kasım 2008, Cilt 2, ss.1333-1343.
- Atalayer, Günay. **Dünden Bugüne Anadolu’da Kumaş Dokuma Sanatı**, Türk Kültüründe Sanat ve Mimari, İstanbul, 1993, ss.41-72.
- Barber, E. J. W. **Prehistoric Textiles**. The Development of Cloth in the Neolithic and Bronze Ages with Special Reference to the Aegean, U.S.A: Princeton University Press, 1991.
- Blumenau Lili. **Creative Design in Wall Hangings**, Crown Publishers, Inc. New York, 1972.
- Brown Harriette J. **Hand-Weaving**, Published by Faber and Faber Limited, London, 1954.
- Collingwood, Peter. **The Techniques Of Rug Weaving**, Published by Faber and Faber Limited, London, 1976.
- D’Harcourt, Raoul. **Textiles of Ancient Peru and Their Techniques**, Dover Publications, Inc, New York, 2002.
- Dölen, Emre. **Tekstil Tarihi, Dünya’da ve Türkiye’de Tekstil Tarihi’nin ve Sanayiinin Tarihsel Gelişimi**, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1992.
- Ergür, Atila. **Tekstil Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2002.
- Forbes, Robert James. **Studies in Ancient Technology**, Volume IV, E.J.Brill, New York, 1987.
- Görgünay, Neriman. **Düğümlü Halının Öncüsü Geve/Tülü ve Benzeri Dokumalar**, Güneş Ofset, İzmir, 2005.

- Harris, Jennifer. **5000 Years of Textiles**, Published by the British Museum, 2004.
- Held, Shirley E. **Weaving**, Holt, Rineart and Winston, Inc, USA, 1973.
- Jaques, Renate. **Das Textilwerk**, Tübingen, Germany, plate:1, 1957.
- Jenkins, David. **The Cambridge History of Western Textiles**, Cambridge University Press, 2003
- Stauffer, Annemarie. **Textiles of Antiquity**, The Metropolitan Museum of Art, New York, 1996
- Salman, Fikri. **Türk Kumaş Sanatı**, Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Erzurum, 2011
- Schoeser, Mary. **World Textiles A Concise History**, Thames&Hudson World of art, London, 2003
- Wilson, Jean. **Weaving Is For Anyone**, Van Nostrand Reinhold Comp, London, 1967
- Yağan, Şahin Yüksel. **Türk El Dokumacılığı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1978

Sürekli Yayınlar

- Acar Sedef, Tosun Ecem. **Anadolu Havlı Yer Yaygılarının Yapısal Açidan Dünyadaki Benzerleriyle Birlikte İncelenmesi ve Bir Sınıflandırma Önerisi**, Yedi: Sanat, Tasarım Ve Bilim Dergisi, Yaz, Sayı:18, 2017, ss.61-73.
- Arslan, Sevim. **Tülü-Gabbeh-Ryijy**, Arış Dergisi, Yıl:1, Sayı:4, Nisan 1998, ss.44-53.
- Aslanapa, Oktay. **Türk Halı Sanatının Tarihi Gelişmesi**, Arış Dergisi, 1997, ss.18-26.
- Barkova, Ludmila. **The Pazyryk-Fifty Years On**(Forum), Halı, November-December 1999, Issue 107, ss.64-69.
- Büken, Rengin. **“Çatalhöyük Tekstilleri ve Teknik Analizleri”** Türk Arkeoloji ve Etnoğrafya Dergisi. Sayı.3, 2003, s.79-86.
- Clotilde Barrett. **Weaving in Quebec**, The Weaver’s Journal, Volume IV, Number 4, Issue 24, Spring 1982, ss.8-14.
- Özay, Suhandan. **Kopt Kumaşları**, Art Decor, Temmuz-Ağustos, sayı 40-41, 1996, ss.162-168.
- Özlem Tütüncüler. **Çorum-Resuloğlu Eski Tunç Çağı Mezarlığı’nda Kumaş Kullanımına İlişkin Yeni Bulgular**, Anadolu Dergisi, Sayı 30, 2006, ss.137-148.
- Usluca, Özge, Demir Handan, Gezicioğlu, F. Yelda. **Kültürel Mirasın Yaşatılmasına İlişkin Paylaşımlı Bir Çalışma**, “Mezitli Dokuma Projesi”, İdil Dergisi, Cilt 6, Sayı 38, 2017, ss.2933-2948.
- Wertime, J.T, **“Back To The Basics Primitive Pile Rugs Of Cental Asia-Origins of Pile Weaving”**, Halı International Magazine Of Antique Carpet And Textile Art (100/September), 1998, ss.97-100

Diğer Yayınlar

Arslan, Sevim. Karapınar Tülü Halıları, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, GTES Bölümü, Halı-Kilim Eski Kumaş Desenleri Ana Sanat Dalı, **Y.Lisans Tezi**, 1990

Kaynak Kişiler

Öner, Nuran. Doğum Tarihi: 1959, Doğum Yeri: İzmir/Selçuk, Mesleği: Ev hanımı, (17.02.2018)

Şimşek, Fatma. Doğum Tarihi: 1965, Doğum Yeri: Mersin-Bozon, Mesleği: Ev hanımı-Dokumacı, (28.05.2018)

Közkara, Dursun. Doğum Tarihi: 1955, Doğum Yeri: Mersin-Yenişehir, Mesleği: Ev hanımı, (28.05.2018)

Tan, Nazife, Doğum Tarihi: 1944, Doğum Yeri: Mersin-Tırtar, Mesleği: Ev hanımı-Dokumacı, (28.01.2018)

Gülseverler, Cemile, Doğum Tarihi: 1969 (Antalya Giritliler Derneği Üyesi), Doğum Yeri: Antalya, (25.02.2019)

Çom, Ali Cem (Antalya Giritliler Derneği Başkanı) Doğum Tarihi: 1970, Doğum Yeri: Antalya Mesleği: Gazeteci, (25.02.2019)

Ukav, Saime, Doğum Tarihi: 1940, Doğum Yeri: Mersin-Hebirli Köyü, Mesleği: Ev Hanımı, (22.04.2019)

Altaylı, Zeki, Doğum Tarihi: 1955, Doğum Yeri: Konya-Karacadağ, Mesleği: Halıcı, (19.04.2019)

Ünaler, Elif. Doğum Tarihi: 1990, Doğum Yeri: Konya-Karacadağ, Mesleği: Komek Kurs Öğretmeni, (19.04.2019)

Selçuk, Aliye. Doğum Tarihi: 1956, Doğum Yeri: Konya-Karapınar, Mesleği: Ev hanımı-Dokumacı, (19.04.2019)

Güney, Ayşe. Doğum Tarihi: 1971, Doğum Yeri: Konya-Karapınar, Mesleği: Ev hanımı-Dokumacı, (19.04.2019)

Belger Crody, Sumru. Senior Curator, The George Washington University Museum, The Textile Museum, skrody@gwu.edu, (15.02.2019)

Colburn Kathrin. Conservator Textile Conservation, The Metropolitan Museum of Art 1000 Fifth Avenue New York, NY 10028
Kathrin.Colburn@metmuseum.org, (12.02.2019)

Hinson, Benjamin. V&A (Victoria and Albert) Museum, (Assistant Curator),
b.hinson@vam.ac.uk (12.10.2019)

Moray, Mustafa. Ulusoy Tekstil, Genel Müdür, Adana Organize Sanayi, Sarıçam/Adana, info@ulusoytekstil.com

Özkavruk Adanır, Elvan. İzmir Ekonomi Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Moda ve Tekstil Tasarımı, İzmir, elvan.ozkavruk@ieu.edu.tr

Top, Gülşen. Doğum Tarihi:1967, Doğum Yeri: Malkoçlar Köyü, Mesleği: Ev Hanımı/Dokumacı, (27.06.2019)

Gümüş, Fatma. Doğum Tarihi: 1944, Doğum Yeri: Malkoçlar Köyü, Mesleği: Ev Hanımı/Dokumacı, (27.06.2019)

Üzel Hacer. Doğum Tarihi:1938, Doğum Yeri: Malkoçlar Köyü, Mesleği: Ev Hanımı/Dokumacı, (27.06.2019)

Ergene, Işın. Doğum Tarihi:1944, Doğum Yeri: Adana, Mesleği: Ev hanımı, (14.08.2019)

Savcı, Şengül. Doğum Tarihi:1964, Doğum Yeri: Çandır köyü/Mersin, Mesleği: Dokumacı (25.02.2020)

Nerantzaki, Efi. Doğum Tarihi:1987, Doğum Yeri: Girit, Öğrenci, (26.06.2020)

Nerantzaki, Georgia. Doğum Tarihi:1957, Doğum Yeri: Girit, Mesleği: Emekli (26.06.2020)

Kosmadaki, Anna. Doğum Tarihi:1959, Doğum Yeri: Girit, Mesleği: Öğretmen (26.06.2020)

Fotoğraf Kaynakçası

Atalayer Günay, Fotoğraf Arşivi

Gezicioğlu F. Yelda, Fotoğraf Arşivi

İnternet Kaynakları

Dumbarton Oaks Sanat Müzesi, Kathrin Colburn (Conservator Department of Textile Conservation), The Metropolitan Museum of Art
<https://www.doaks.org/resources/textiles/catalogue/BZ.1972.2> (07.10.2019)

Kelly Manjula Koza, “Sardinian Arts”, The Art of Handweaving, 2019,
<https://sardinianarts.com/art-of-handweaving/> (30.10.2019)

Royal Ontario Müzesi,
<https://collections.rom.on.ca/objects/378229/rag-coverlet-catalogne-with-a-la-planche-and-boutonne-patt;jsessionid=218F269583175B83F10368E1926DFB13;jsessionid=218F269583175B83F10368E1926DFB13> (11.01.2020)

Spiral Textile, Ancient Textiles Modern Hands,
<https://spiraltextile.com/techniques/pile-weave> (05.12.2019)

Kate, The Weaving Loom, 2016,
<https://www.theweavingloom.com/weaving-techniques-the-pile-weave-loop-weave/> (10.10.2019)

Kate, The Weaving Loom, 2016,
<https://i0.wp.com/www.theweavingloom.com/wp-content/uploads/2017/03/BestOfPileWeave1.jpg?ssl=1> (12.10.2019)

Clotilde Barrett, Weaving in Quebec, The Weaver’s Journal, Volume IV, Number 4, Issue 24, Spring 1982, s.12
<file:///C:/Users/pc/Desktop/boutonne%20dergi.pdf> (06.01.2020)

Brooklyn Müzesi
<https://www.brooklynmuseum.org/opencollection/objects/25405> (14.10.2019)

Cooper Hewitt, Smithsonian Tasarım Müzesi,
<https://collection.cooperhewitt.org/objects/18130385/> (19.10.2019)

Stephanie Cleary, The Story Behind Our Rugs, 6 November 2019
<https://www.morrowsoftgoods.com/blogs/journal/the-story-behind-our-rugs> (14.12.2019)

Cleary, <https://www.morrowsoftgoods.com/collections/rugs/products/amari-rug?variant=30427986853949#&gid=1&pid=2> (14.12.2019)

Cleary, <https://www.morrowsoftgoods.com/collections/blankets/products/cruz-throw-pillow?variant=30429381689405> (14.12.2019)

Ornate Indian Handicrafts, 2020, <https://ornatehandicrafts.com/collections/bags-baskets/products/boho-cotton-jute-bobbles-cushions-18x18-set-of-2> (02.01.2020)

Territory, <https://www.shopterritorydesign.com/products/loops-pillow-grey> (04.01.2020)

Territory, <https://www.shopterritorydesign.com/collections/rugs/products/resto-rug> (04.01.2020)

Michael Christie, Handknotted Nylon? <https://medium.com/@ECONYL/handknotted-nylon-part-two-fad4c9b9e5> (08.12.2019)

Colburn, <https://www.doaks.org/resources/textiles/essays/colburn> (25.10.2019)

Metropolitan Müzesi, (Tablo 1) <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443724> (18.10.2019)

Metropolitan Müzesi, (Tablo 2) <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443490> (18.10.2019)

Metropolitan Müzesi, (Tablo 3) <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/444256> (18.10.2019)

Metropolitan Müzesi, (Tablo 4) <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/446011> (18.10.2019)

Metropolitan Müzesi, (Tablo 5) <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443213> (18.10.2019)

Metropolitan Müzesi, (Tablo 6) <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443216> (18.10.2019)

Metropolitan Müzesi, (Tablo 7) <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443217> (18.10.2019)

Metropolitan Müzesi, (Tablo 8) <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443218> (18.10.2019)

Metropolitan Müzesi, (Tablo 9) <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443220> (18.10.2019)

Metropolitan Müzesi (Tablo 10) <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443226> (18.10.2019)

- Metropolitan Müzesi, (Tablo 11)
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443233>(19.10.2019)
- Metropolitan Müzesi, (Tablo 12)
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443239> (19.10.2019)
- Metropolitan Müzesi, (Tablo 13)
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443247>(19.10.2019)
- Metropolitan Müzesi, (Tablo 14)
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443249>(19.10.2019)
- Metropolitan Müzesi, (Tablo 15)
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/443250>(19.10.2019)
- V&A (Victoria and Albert) Müzesi, Benjamin Hinson (AssistantCurator) (Tablo 21)
b.hinson@vam.ac.uk
<http://collections.vam.ac.uk/item/O263143/woven-linen/>(19.10.2019)
- V&A (Victoria and Albert) Müzesi, Benjamin Hinson (AssistantCurator) (Tablo 22)
b.hinson@vam.ac.uk
<http://collections.vam.ac.uk/item/O263171/textile-fragment-unknown/>(19.10.2019)
- V&A (Victoria and Albert) Müzesi, Benjamin Hinson (AssistantCurator) (Tablo 23)
b.hinson@vam.ac.uk
<http://collections.vam.ac.uk/item/O263159/textile-fragment-unknown/>(19.10.2019)
- V&A (Victoria and Albert) Müzesi, Benjamin Hinson (AssistantCurator) (Tablo 24)
b.hinson@vam.ac.uk
<http://collections.vam.ac.uk/item/O366743/textile-fragment-unknown/>(19.10.2019)
- Harvard Sanat Müzesi (Tablo 25)
<https://www.harvardartmuseums.org/collections/object/288837?position=0> (19.10.2019)
- Harvard Sanat Müzesi, (Tablo 26)
<https://www.harvardartmuseums.org/collections/object/290922?position=1>(19.10.2019)
- Harvard Sanat Müzesi, (Tablo 27)
<https://idscache.harvardartmuseums.org/ids/view/400308863?width=3000&height=3000>
(19.10.2019)
- Harvard Sanat Müzesi, (Tablo 28)
<https://idscache.harvardartmuseums.org/ids/view/18720538?width=3000&height=3000>
(19.10.2019)

Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üniversitesi, (Tablo 29)

https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-0000.01.2896/0000_01_2896P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=1;size=20;start=1;subview=detail;view=entry;rgn1=ic_all;q1=pile (19.10.2019)

Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üniversitesi, (Tablo 30)

https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-0000.02.2559/0000_02_2559P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=6;size=20;start=1;subview=detail;view=entry;rgn1=ic_all;q1=pile (19.10.2019)

Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üniversitesi, (Tablo 31)

https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-0000.02.2540/0000_02_2540P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=20;size=20;start=1;subview=detail;view=entry;rgn1=ic_all;q1=pile (19.10.2019)

Kelsey Arkeoloji Müzesi/Michigan Üniversitesi, (Tablo 32)

https://quod.lib.umich.edu/k/kelsey/x-0000.01.0384/0000_01_0384P01.TIF?from=index;lasttype=boolean;lastview=thumbnail;resnum=73;size=20;start=61;subview=detail;view=entry;rgn1=ic_all;q1=pile (19.10.2019)

Dumbarton Oaks Sanat Müzesi, Kathrin Colburn (Conservator Department of Textile Conservation The Metropolitan Museum of Art) (Tablo 33)

Kathrin.Colburn@metmuseum.org
<https://www.doaks.org/resources/textiles/catalogue/BZ.1953.2.89> (19.10.2019)

Dumbarton Oaks Sanat Müzesi, Kathrin Colburn (Conservator Department of Textile Conservation The Metropolitan Museum of Art) (Tablo 34)

Kathrin.Colburn@metmuseum.org
<https://www.doaks.org/resources/textiles/catalogue/BZ.1972.2> (19.10.2019)

Brooklyn Müzesi, (Tablo 35)

<https://www.brooklynmuseum.org/opencollection/objects/25408> (19.10.2019)

Brooklyn Müzesi, (Tablo 36)

<https://www.brooklynmuseum.org/opencollection/objects/48839> (19.10.2019)

Brooklyn Müzesi, (Tablo 37)

<https://www.brooklynmuseum.org/opencollection/objects/25405> (23.02.2020)

Cooper Hewitt, Smithsonian Tasarım Müzesi, (Tablo 38)

<https://collection.cooperhewitt.org/objects/18130385/> (25.02.2020)

Royal Ontario Müzesi, (Tablo 39)

<https://collections.rom.on.ca/objects/378229/rag-coverlet-catalogne-with-a-la-planche-and-boutonnepatt;jsessionid=218F269583175B83F10368E1926DFB13;jsessionid=218F269583175B83F10368E1926DFB13> (28.02.2020)

Benaki Müzesi (Tablo 40)

https://www.benaki.org/index.php?option=com_collectionitems&view=collectionitem&id=103750&Itemid=540&lang=en (06.02.2020)